

КІТАП ПАТШАЛЫГЫ

20
ЖЫЛ

Қазақстан Республикасының
Ұлттық академиялық
КІТАПХАНАСЫ

Kітапхана адамзат миына қойылған ен ұлы ескерткіш. Талаң адам бұл дүниеден өтсе де, оның миы әліге дейін өз қызметтің тоқтатқан жок. Бүгінгі ұрпакты иландырады, толғандырады, талаң қауіп-кательден сақтандырады, алға үмттылдырады. Кітап пен кітапхана бар жерде ұрпактар арасында жалғасып жатқан интеллектуальдық ұлы серпін ешқашан тоқтамайды.

Әбіш КЕКІЛБАЙУЛЫ
14 актап 2014 жыл

БАС РЕДАКТОР БАҒАНЫ

Қынбаттың біздің оқырмандарымыз, әріптестер!

Біз Сіздермен журналымыздың жаңа жылдық беттері арқылы қайта кездесіп отырмыз. Аулада көктемнің лебі еседі. Табиғат қысқы жамылғысын алмастырып, жаңартуға аласуруда. Сонымен, біз де Сіздерге Қазақстандағы кітапханалық қауымдастықтың соңғы жаңалықтарын жеткізуге асырудамыз.

«Кітап патшалығы» біздің тұрақты оқырмандарымыздың үмітін алдамауға сәндіргісі келеді, ал біздің журналымыздың бетін алғаш ашып отырғандарға біздің сенімді қастерлөүшіміз болғайызы деп тілейміз.

Біз материалдарымызды үш блок бойынша бөлу дәстүрінен алыстаған жоқпыз, ал бұл белгілі бір тақырып бойынша мақалаларды іздестіріп табуға мүмкіндік береді. Журналдың бірінші нөмірі контентті толымдау көзқарасы бойынша мазмұнды өрі сан түрлі.

Бірінші блоктан Сіз жыл басындағы Мемлекет басшысының Қазақстан халқына арнаган Жолдауының ролі туралы әріптестер пікірімен таныса аласыз. Сондай-ақ материалдардың бір бөлігі Ұлттық академиялық кітапханада өткен облыстық кітапханалар директорларының кеңесі мен 2014 жылға арналған «Бір ел – бір кітап» акциясы шенберіндегі кітап таңдау отырысына арналады.

Екінші, көлемді блок халықаралық кітапханалық ынтымақтастық туралы материалдардан, біздің қазақстандық жөне шетелдік әріптестеріміздің мақалаларынан тұрады.

Үшінші блок Сізді жазушы-ғалым М. Кемелдің өскелен ұрпақты тәрбиелеудің, рухани жетілдірудің қыр-сырын көтеретін дәрісімен таныстырады. Ал «Кітапханашы шығармашылығы» айдарымен Ұлттық академиялық кітапхана өткізген ең үздік ғылыми мақала байқауында озық танылған жас кітапханашы А. Аймаганбетовының мақаласы жарияланды.

Біз жемісті ынтымақтастығы үшін біздің авторларға алғыс білдіреміз, оқырмандарымызға сәттілік тілейміз!

Күрметпен, бас редактор
Ғалия БӘКЕЙҚЫЗЫ

КІТАП ПАТШАЛЫГЫ

Редакциялық алқа төрағасы
Әлібек АСҚАР

Әкім ТАРАЗИ
Бағлан МАЙЛЫБАЕВ
Жанна ҚҰРМАНГАЛИЕВА
Имангали ТАСМАҒАНБЕТОВ
Майя ЖИЕНБАЕВА
Сауытбек АБДРАХМАНОВ
Тұрсын ЖҮРТБАЙ
Тілеугали ҚЫШҚАШБАЕВ
Хабиба АҚЖІГІТОВА

Бас редакторы
Галия БӨКЕЙҚЫЗЫ

Бас редактордың орынбасары
Гүлжанат ЖҰБАНИЯЗОВА
Редакторы Айсұлу СЕЙЛОВА
Дизайнер Санель АМАНОВА

Менипк иесі:
Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігі Мәдениет комитеттіне қарасты «Астана қаласындағы Қазақстан Республикасының Ұлттық академиялық кітапхана» республикалық мемлекеттік мекемесі

Журнал Қазақстан Республикасының Мәдениет және ақпарат министрлігінде тіркеліп, 2009 жылғы 12 қарашадағы №10493-Ж күзілті берілген.

“Print House Gerona” баспаханасында басылды.
Мекен-жайы: Алматы қаласы, Қ. Сәтпаев көшесі, 30 а, 124 кеңсе. Тел.: 8 (727) 2 504 740, 3 989 462
Жазылу индексі: “Қазпочта”, “Евразия Пресс”,
“Эврика Пресс” 74330

Редакцияның мекен-жайы:
Астана қаласы, Достық көшесі, 11. тел.: 8 (7172)
285266, 8 (7172) 446241
e-mail: kitap446241@gmail.com

Журналға жарияланған авторлық материалдарға редакция жауапты болып табылады. Журналға жарияланған материалдар көшіріліп басылған жағдайда сілтеме жасалуы міндетті.

ҒЫЛЫМ-ТАНЫМДЫҚ ЖУРНАЛ

МАЗМУНЫ

Бас редактор бағаны.....	3
ҚАЗАҚСТАН – 2050. МӘҢГІЛІК ЕЛ Мәңгілік Ел идеясы – қазақстандық патриотизмнің тұпқазығы.....	6
ҰЛТ МҰРАСЫ 100 томнан тұратын «Бабалар сөзі» топтамасының тұсауы кесілді.....	14
БІР ЕЛ – БІР КІТАП Сәулеш НАЗЫРОВА Жауһар жыр планетасына саяхат.....	17
ОДНА СТРАНА – ОДНА КНИГА Гүлжанат ЖҰБАНИЯЗОВА Выбрали книгу 2014 года.....	20
ОДНА СТРАНА – ОДНА КНИГА Ольга МЕНЬШИКОВА «Жил один мальчик ... сирота».....	23
БІР ЕЛ – БІР КІТАП Айгүл КЕМЕЛБАЕВА «Кітапханалық блогтар» байқауы мәресінө жетті.....	24
КӘСІП КЕЛБЕТІ Жас кітапханашилар байқауда бақ сынасты.....	28
ЗАСЛУГА Гульжамерия КАЗИНА, Уркия РЫШАНОВА Профессия, обязывающая ко многому.....	30
ОПЫТ Гүлжанат ЖҰБАНИЯЗОВА Библиотечный диалог.....	32
ТАҒЫЛЫМДЫ ТАҒДЫР Гүлдар ӘҮЕНҚҰЛОВА «Асыл ана – ғасыр ана».....	35
ВЫСТАВКА «Китап патшалығы» – участник выставки....	40

СОДЕРЖАНИЕ

№1-2014

КИТАПХАНАШЫ & ҚАЙРАТКЕР

Айсұлу СЕЙЛОВА

«Кітапхана ісіне қашан да

мемлекеттен қамқорлық қажет».....42

КАЗНЭБ

Жанна ШАЙМУХАНБЕТОВА,

Айгүль КАСЫБАЕВА

Национальная электронная библиотека

Республики Казахстан в развитии.....44

КӘСІП КЕЛБЕТИ

Базарғали ҚУАТОВ

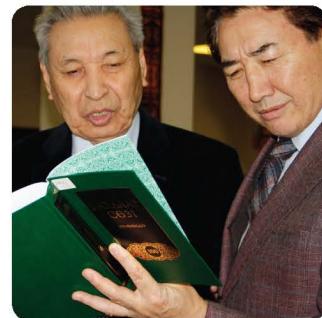
Шеберлік шыңына шеру тартқан ұжым».....49

ЮБИЛЕЙ

Гульшат ДАРИБАЕВА

Юбилей библиотеки, учрежденной

200 лет назад «на пользу общую».....51

СОТРУДНИЧЕСТВО

В дар – книги о Литве.....56

СОТРУДНИЧЕСТВО

Марияш ШАРИПОВА

Дружба с янтарным краем.....57

ОПЫТ

Кабиба АҚЖИГИТОВА,

Бибигуль ШАГИЕВА

Новая библиотека. Какой она будет?.....60

БИБЛИОТЕЧНОЕ ПОЛЕ

Саида ИСАМАДИЕВА

История Казахстана через призму библиографии.....62

ОПЫТ

Светлана ЛУКАШ

«Читать вместе с папой и мамой – классно!».....65

ПӘЛСАПА ТАМШЫЛАРЫ

Мырзагелді КЕМЕЛ

Қазақ жастарының рухани жетілудің бірер мәселеі».....68

КИТАПХАНАШЫ ШЫҒАРМАШЫЛЫҒЫ

Арайлым АЙМАҒАНБЕТОВА

Кітапханадағы көпшілік жұмыстар».....73

Мәңгілік Ел идеясы – қазақстандық патриотизмнің

Қазақстандық патриотизм – 2050 стратегиясының жетінші саяси бағыты. Жолдауда «Мәңгілік Ел идеясы – ұлттымыздың ұлы бағдары, Қазақстан – 2050 стратегиясының түпқазығы», – деп Елбасы жаңа тұжырым жасады.

Бірінші. Мәңгілік Ел идеясы – патриотизмнің, отансүйгіштіктің қайнар бұлғыбы болуы үшін қазақ елінің азаматтары төгіс, өсіресе, қазақтар бай, ауқатты болуы керек.

Қазақ елінің азаматтары бай, ауқатты болмаса, елімізді, жерімізді өзге жүрттың бай, ауқатты азаматтары билеп, төстеп көтпек. Мәселелі бай болуда, мәселе ауқатты болуда. Мәселе елге, жерге, табиғи қазынага ие болуда. Ата-бабаларымыз осылай армандаған...

Өкінішке орай, Кеңес үкіметі заманында «бай» деген ұғым мазақ сөзге айналды. Бұл халқымыздың рухани өлеміне жасалған идеологиялық диверсия болатын.

«Бай» деген қазіргі лексикаға салсақ, бизнесмен, көсіпкер Елбасының Қазақстан стратегиясындағы Үшінші бағыт бойынша Ұлттық экономикамыздың жетекші күш – көсіпкерлікті жан-жақты қолдана.

Көсіпкерлікті дамыту, бай, ауқатты адамдардың қатарын көбейту.

Қазақтың «бай» деген ұғымы – қазіргі орта бизнес субъектілеріне тең келетін түсінік. Атам қазақ байлықтың дәүлетке айналуын мақсат тұтқан. Дәүлетке айналмаған байлық халыққа залал келтіреді. Дәүлетті жандар, жомарт адамдар деген дін жолындағы олардың барап жері жұмақ. Еуропада меценат деген атайды.

Фариғолла ЕСІМ,
жазушы-ғалым

Қазақ философиясында дәулет байлықтан, игілік биліктен, ізгілік Алла тағаладан деген түсінік бар.

Екінші. Қазақ елінің азаматтары, қазақтар бай болуы үшін еліне ие болуы үшін, елді Мәңгілік Елге айналдыру үшін олар іскер, креативты болуы керек. Искерлік адамның қасиеті және қабілеті. Бізге pragmatism философиясы қажет. Басы артық қажетсіз істермен шұғылдану – социалистік қоғамнан қалған мұра.

Искерлік балабақша, орта білім мекемелері, жоғары оқу орындарындағы білім стандарттары арқылы негізделмек. Өкінішке орай, Елбасы 2050 стратегиясында айтқандай, окуышылар, студенттер заманымызға аса қажеті жоқ, тіптен мұлдем қажеті жоқ пәндерді оқумен босқа уақытын өткізуде. Бұл Білім және ғылым министрлігіне ұсыныс.

Үшінші. Дәстүр. Халық дәстүрі. Елбасы стратегияда дәстүрді ұлттық код деген атаған. Дәстүр деген ауқымды ұғым. Қоғам, тіл, тарих, мәдениет, дін және діл оның құрамдас бөліктері. Қазірде Мәңгілік Ел және патриотизмді тәрбиелеуде дәстүр мен діннің ара-қатынасы өзіне ерекше назар аудартып отыр.

Төртінші. Мәңгілік Ел болашағы тікелей ел өсіміне, демографияға қатысты, бұл да арнағы әңгімені қажет ететін тақырып. Бір ғана айтарым, қазіргі әрбір жас отбасы ата

ТҮПҚАЗЫҒЫ

дәстүріне лайық, кемінде бес үл мен қыз өсіріп, Қазақ елінің патриот азаматтарын тәрбиелеп жеткізді деген қоғамда өміршөң үміт бар екені анық.

Бесінші. Ел бірлігі – буындар арасындағы сабактастық. Бұл мәселе де стратегияда жаңжақты айтылған. Ел бірлігі дегеніміз жаңа ұғымды қажет ететін феномен. Ата буын, орта буын, немере буын. Осылардың арасындағы сабактастық. Айталақ, дәм үстінде атасы, әкесі, һемересі бас қосты. Бірақ олар, бір ұғымда, бір түсінікте, бір тілде сөйлесіп, тілдесіп, сұхбаттасып арман-қијалдарын, мақсат-мұдделерін бір ортага салып отыр ма? Мәселе осында.

Сабактастық – Мәңгілік Ел идеясының өзегі.

Алтыншы. Жаңаша, инновациялық ойлау қажет. Ол елімізде өткелі отырған «EXPO-2017»-ге тікелей қатысты. Жасыл экономика деген адамша өмір сурған сөз. Лас технологиядан арылып, таза табиғи экологиялық технологияға өту. Бұл жаңаша ойлау. Экономиканы ар-үзтепен өлшеу. Шекерім айтқан Ар Білімі оқу стандарттарында жаңаша ойлаудың принципіне айналса деген Білім және ғылым министрлігіне ұсыныс бар.

Жетінші. Мәңгілік Ел болу үшін аса қажетті феномен – жақсы Қазақ идеясы. Жақсы Қазақ – инновациялық ұғым. Жақсы Қазақ – ел имиджі. Жақсы Қазақ атану – дәреже. Құдайға шүкір, егеменді елімізде жақсы қазақтар көп, өсіресе, олардың саны жастар ішінде күннен күнге өсуде. Халқымыз «жас келсе іске» деп жастардан әрқашан үміт күткен. Сол үміт бүгінгі күнде ақталып келеді. Тәрбие, білім, ғылым, әдебиет пен өнер салаларында, технология, ел басқару, мемлекет басқару ісінде Жақсы Қазақтар көп.

Жақсы Қазақ – дәреже, атақ! Қазақ елін мәңгілік ететін де – Жақсы Қазақ!

Гүлжахан ЮСУПОВА,
Ә. Тәжібаев атындағы
Қызылорда облыстық
әмбебап ғылыми кітапханасы
ғылыми-әдістемелік
бөлімінің әдіскери

Мемлекет басшысы өзінің кезекті Қазақстан халқына арнаған «Қазақстан жолы – 2050: Бір мақсат, бір мұдде, бір болашақ» Жолдауы арқылы «XXI ғасырдағы дамыған ел дегеніміз – белсенді, білімді және денсаулығы мықты азаматтар», – деп өскелен үрпақта үлкен аманат жүктеп отыр.

Біз үшін сол болашақ кілтін ұстаған өскелен үрпақ – қазіргі кітапхана оқырмандары. Ал кітапхана алдында тұрған көп міндеттің бірі – дамыған елдер қатарына кіретін мемлекет үшін тәрбиелі, білімді, рухани бай, саналы үрпақ тәрбиесіне себепкер болу. Жеке тұлғаның сана-сезімі мен мінездүлкінің қалыптасуына кітапханада атқарылатын мәдени көпшілік шаралардың, жалпы кітап әлемінің әсері ете үлкен. Атап айтсақ, бойларына отаншылдық сезім үялатып, патриоттық рух беретін Ұлы тұлғалармен кездесу кештері, батырлар, үлгі боларлық үлт өкілдері туралы кітап беташарлары, кітап көрмелері – осындай итістердің бір айғағы. Сонымен қатар, қордады ақпараттық ресурстарға еркін қолжеткізу мүмкіндігін арттыру мақсатында виртуалды көрмелер, жарнамалы слайдтар, буклеттер, шағын дәрістер өткізу қажеттірі артып отыр. Еліміздің болашақы жастардың қолында екеніндігін насиҳаттай отырып, болашаққа деген көзқарасын қалыптастыру үшін салауатты өмір салтын дәріптейтін шаралар да на зардан тыс қалмау көрек. Жастарды XXI ғасырдың лайықты азаматы етіп қалыптастыру ата-аналардан да, басқа да білім ошақтарынан да, соның ішінде кітапханадан да сындарлы жауапкершілікті талап етеді.

«Кітап оқу – рухани жетілдіріп қана қоймай, төн саулығына да керемет пайдалы» деп ғалымдар дәлелдеп берді. Демек, жастардың білім өрісін кеңейтіп, танымын ағартуға апаратын бірден бір жол – кітап болса, сол кітап пен окушының арасындағы алтын көпір – кітапхана екендігі даусыз. Әрбір тұлғаның адам болып қалыптасу жолында кітапхананың алатын орны ерекше.

Халқымыздың ғасырлар бойы жинақтаған ұлттық рухани құндылықтарын үрпақ бойына дарытып, сол асыл мұрадан сүсүндаған болашақта ел билейтін ұлтжанды, отансүйгіш, білімді де жаңашыл тұлғалар тәрбиелей алсақ, елдігіміз артary сөзсіз.

Бейбітгүл ӘБІЛМӘЖІНОВА,
С. Мұқанов атындағы Солтүстік Қазақстан облыстық
әмбебап ғылыми кітапхананың директоры

Кітапханамыздың ұжымы Қазақстан Республикасы Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың «Қазақстан жолы – 2050: Бір мақсат, бір мұдде, бір болашақ» атты Жолдауын зейін қоя оқып, мұқият танысты. Бұл Жолдаудың біздің қызметімізге тікелей қатысы бар. Біз Жолдауды қалың оқырмандарға түсіндіруге міндеттіміз.

...Елбасымыз алдағы басты мақсатымызды қөз жазбайтын айқын шамшыраққа ба-
лай келіп, азаматтарымыздың қунделікті тіршілігіндегі шешілуге тиісті мәселелерді нұсқап
берді. «Бұл біздің 30-50 жылда емес, жыл сайын халық тұрмысын жақсартатынымызды
білдіреді», – деді Нұрсұлтан Назарбаев.

Егемендіктің алғашқы жылдары белгілі бір қындың болғанын жасырмаймыз. Алайда,
еткен 22 жылдың ішінде экономикамыздың өрлеуінің арқасында еліміз биіктеге кетерілді.
Еңсеміз есті. Соған орай мәдениет мекемелерінің де іргетасы нығайды. Соның ішінде
кітапханамыздың қоры молайды, жаңа әдебиеттермен толықты. Мерзімді баспасөз,
басқа да бұқаралық ақпарат көздері тұрғындарға қолжетімді болды. Соның арқасында
кітапханамыз ғылыми орталық ретіндегі қызметін заман талабына сай атқаруға қол
жеткізді.

Жолдаудан пайымағаным – үлтты ұйыстырып, ұлы мақсаттарға жетелейтін Мәңгілік
Ел идеясының Президентті көптөн толғандырып келгені. «Мен Мәңгілік Ел ұғымын үлты-
мыздың ұлы бағдары – «Қазақстан – 2050» Стратегиясының түп қазығы етіп алдым», –
деді ол осы Жолдауды түйіндей келіп.

Жалпылттық құндылықтарымыздың ішінде жаңа қазақстандық патриотизмге ай-
рықша орын берілген. Біз өзіміздің жұмысымызға осы идеяны арқау етуіміз керек. Біз осы
бағыттағы жұмыстарды атқарып та жүрміз. Ол үшін біздің кітапханада он төрт жылдан
бері жұмыс істеп келе жатқан «Өлкетанушы» клубын мысалға алуға болады. Клубта өуелі
туған өнірді тану, содан соң Отанды сую, осында тұрып жатқан үлттардың тарихын, салт-
дәстүрлерін, мәдениеті мен өнерін құрметтеу сезімін қалыптастырады.

Сонымен қатар, Президенттің медицинаның дамуын жетілдіру арқылы қазақстан-
дықтардың өмір сүру үзақтығын 80 жасқа дейін арттыру керектігін алға тартты. Кітапханада
жұмыс істейтін «Сымбат» клубы салауатты өмір салтын қалыптастыру талаптарын жүзеге
асыруға бағыт ұстал келеді.

Жолдауда мүгедектерге де ерекше көніл бөлінген құптарлық. Бұл оларды қоғамнан
шет қалдырмай, өмірлік белсенділігін арттырады. Бұл орайда біздің ұжым да мақтана ала-
ды. Мүгедек балалардың ақпарат алуын жөне білім игеру мұқтаждықтарын қамтамасыз
еткеніміз үшін Қазақстан Республикасындағы АҚШ Елшілігінің грантын иелендік. Бұл
бағыттағы жұмысымыз одан әрі де жалғастырыла береді.

Жалпы алғанда, биылғы Жолдау ел тұрғындарының бір мақсат, бір мұдде, бір болашақ
жолында жұдырықтай жұмылтып үйимдасуын талап етеді. Үйимшылдық – істің негізі, берік
іргетасы.

Біздің ұжым Елбасы Жолдауын жұртшылыққа көнінен түсіндіру мақсатында өніріміздегі
кітапханалар жүйесінің барлық буындарында «дөңгелек үстелдер», ақпараттық сағаттар,
дәрістер өткізуіді жоспарлап отыр. Осы орайда, «Жаңа Жолдау – жаңа басымдықтар»
тақырыбында көрме үйимдастырамыз.

Оқырмандар шаңырағы өзінің бүкіл жұмыс арқауын жас үрпаққа арнауга тиіс. Қоға-
мымыздың ертенгі жас азаматтары жан-жақты білімді игеріп, оны елдің игілігіне асыруға
қабілетті болып, Отанды суюге лайық шындалуы керек.

Ольга КИТАЕВА,
начальник отдела маркетинга
Восточно-Казахстанской областной
детско-юношеской библиотеки

Традиционно, в начале этого года Н.Назарбаев обратился с Посланием «Казахстанский путь-2050: Единая цель, единые интересы, единое будущее».

Как отметил Президент: «Стратегия – это программа конкретных практических дел, которые день за днем, из года в год будут делать лучше страну и жизнь казахстанцев».

В Послании представлен план вхождения Казахстана в число 30-ти развитых стран мира. «А основа развитой страны - мир и стабильность, справедливое правосудие и эффективный правопорядок». Уже подходит к концу первая из семи пятилеток, каждая из которых решает вопрос достижения единой цели - войти в число 30-ти развитых стран.

Задач много, решать их нужно. С чего начать?

Библиотекари ОДЮБ всегда занимают активную жизненную позицию, не останавливаются в своем развитии, будь то информатизация библиотечных процессов, внедрение инноваций в обслуживание читателей, разработка и реализация проектов и программ. Мы не забываем о том, что, являясь информационным центром, должны быть в курсе основных событий в стране, а, главное, постоянно знакомить с ними наших читателей - детей, подростков, юношество. Библиотека совместно с образовательными учреждениями принимает активное участие в формировании личности. Как сказал Н. А. Назарбаев, «Особо обращаюсь к нашей молодежи. Эта Стратегия - для вас. Вам участвовать в её реализации и вам похинять плоды её успеха. Включайтесь в работу, каждый на своём рабочем месте. Не будьте равнодушными. Создавайте судьбу страны вместе со всем народом!».

Ответом на обращение Президента стал долгосрочный социальный проект «Мәңгілік Ел»- 50 шагов», разработанный ОДЮБ и состоящий из 50 мероприятий. Он затрагивает социальную и духовную сферы личности, что позволит укрепить чувства патриотизма, высокой духовности и ответственности. Имея статус областной детско-юношеской библиотеки, планируем выезды в районы с целью расширения территориальных границ реализации проекта.

Первой ласточкой в его реализации стал очередной маршрут библиотечного «BOOK-такси». Цель его - познакомить жителей города с Посланием «Казахстанский путь-2050: Единая цель, единые интересы, единое будущее», узнат, что важного они отметили для себя, какие планы строят в соответствии с этим документом.

Мы надеемся, что реализация проекта «Мәңгілік Ел»- 50 шагов» станет достойным ответом на призыв нашего Президента: «...не ждать манны небесной, а трудиться и реализовывать намеченные планы».

Салима ЖУМАКАНОВА,
библиотекарь ОУНБ им. Н.В. Гоголя

17 января 2014 года Президент страны выступил с ежегодным Посланием народу Казахстана «Казахстанский путь – 2050: Единая цель, единые интересы, единое будущее», которое посвящено анализу результатов Стратегии «Казахстан – 2050» и было сформулировано Лидером Нации как основа прогрессивного развития основных сфер жизни нашей страны. До 2050 года нас ждет ровно семь пятилеток, каждая из которых посвящена определенному направлению. Шестым направлением деятельности правительства станет «создание новых возможностей для раскрытия потенциала казахстанцев. Развитая страна в XXI веке – это активные, образованные и здоровые граждане».

Если говорить о роли библиотек в формировании личности, то бесспорно она играет одну из наиболее важных в жизни молодого поколения. Библиотека должна и может стать центром формирования «навыков критического мышления, самостоятельного поиска и глубокого анализа информации», ведь именно поиск ведет к получению информации, а информация, в свою очередь, к знаниям. Вообще, в современном мире сейчас достаточно способов найти информацию, но чтение – один из основополагающих факторов культурного процесса в обществе. Чтение само по себе – феномен культуры, который связан как с индивидуально-психологическими особенностями личности, так и с социально-экономическими факторами общественной жизни.

Во всех своих Посланиях Президент страны отмечает всю важность знания государственного языка. В рамках поддержки государственного языка в библиотеке открыт «Ресурсный центр изучения казахского языка», а также клуб казахского разговорного языка «Қазақша сәйлесейік». Занятия в клубе проходят еженедельно и посвящены определенной теме. Стало хорошей традицией ежегодно проводить в библиотеке конкурсы на знание государственного языка. В них активное участие принимают студенты и учащиеся. В 2013 году такой конкурс прошел среди некоренной национальности. Участниками были русские, украинцы, корейцы и т.д. Они показали хорошие знания казахского языка, высказывались о том, что для них знание и умение говорить на государственным языке – это патриотично и престижно.

В Послании народу «Казахстанский путь – 2050: Единая цель, единые интересы, единое будущее» Президент сделал упор именно на образованную молодежь, потому что именно нам предстоит строить Казахстан как развитую во всех отношениях страну.

Бақтылы ЖҰМАБЕКОВА,
С. Сейфуллин атындағы Алматы облыстық әмбебап
ғылыми кітапханасы директорының орынбасары

Президент Н. Назарбаевтың «Қазақстан жолы – 2050: Бір мақсат, бір мұдде, бір болашақ» атты Жолдауы облыс кітапханашылары арасында қызу талқыланды. Жолдауда Қазақстан үшін алдағы онжылдықтар ауқымды серпіліс жасауға мүмкіндіктер кезеңі ретінде қарастырылған. Осы ретте Жолдаудағы Қазақстан тарихына енетін 10 креативті идеяның біріншісі болып «Патриотизм» идеясының іске асырылуы мақсатында «Мәңгілік Ел» Патриоттық актісінің өзірленену де – Елбасының ұлы мұратқа қызмет етуінің айқын көрінісі екендігі кітапханашылар арасында кеңінен талқыланды. Кітапханамыздығы жыныға Облыстық мәдениет, мұрағаттар және құжаттама басқармасының маманы Бану Нұрасылова және кітапханашылар қатысты.

Кітапхана директоры Мақпал Сқабайқызы «Мәңгілік елге бастайтын қасиетті жол» тақырыбында ой тарқатты. Ол өз сөзінде Жолдауда Елбасы айтқан Мәдениетке қатысты мемлекеттік тұрғыда «Мәдениет туралы саясаттың тұжырымдамасын» жасау жөнінде тапсырма берілгендей, мұнда ұлт руханиятының біраз мәселелері қамтылатындығын, тіл, діл, әдебиет, мәдениеттің дамуына игілікті жол аштын жақсы тұжырымдама жасалатындығына көміл сенімді екендігімізге тоқталып етті.

Негізінен, Жолдаудағы еліміздің рухани тұтастық пен дәстүр сабактастығын қамтамасыз етер басты нышан ретінде бағаланар ұлт мәдениетіне мән берілуі бізді қуантты. Мұнда «Мәңгілік Ел» Ана тілінің егіздің сынарындағы болған терең тамырлы, тағдырлы байланысы жайлы айтылған пайымды сөздері жүрекке қонымды етіп жеткізілген екен.

Жолдауда баяндалғандай, барша қазақстандықтарды біріктірудің басты факторы – мемлекеттік тіл Қазақ тілі бүгінде ғылым мен білімнің, интернэттің тілінә айналды. Қазақ тіліндегі білім алатындардың саны жыл өткен сайын артып келеді. Осы ретте туған тілдің тағдырына бейікам қарамай, жанашыры болу барлығымыздың қасиетті борышымыз деп білеміз.

Осы бағытта С. Сейфуллин атындағы Алматы облыстық кітапханасының қызметкерлері оқырмандар, студенттер, оқушылар арасында Елбасы Жолдауын кеңінен насиҳаттауды бастап кетті.

Әбдіхалық ЭБДІРАЙЫМҰЛЫ,
А. С. Пушкин атындағы
Оңтүстік Қазақстан ОӘФК-сы
директорының орынбасары,
Қазақстан Республикасының
Мәдениет қайраткері, ақын, сазгер

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә. Назарбаевтың «Қазақстан жолы – 2050: Бір мақсат, бір мұdde, бір болашақ» тақырыбындағы кезекті Жолдауы Шығыс пен Батыстағы бауырларға, Солтүстік пен Оңтүстік Қазақстандағы ұлт пен ұлыстарға, шет жерде жүрген тілегі бір, жүргегі бір қандастарымызға – үлкен үміт, сұнғыла сөнім, баянды бағдар болары анық.

«XXI ғасырдағы дамыған ел дегеніміз – белсенді, білімді және денсаулығы мықты азаматтар. ...Таяудағы 10-15 жылда ғылыми қамтымды экономикалық базис жасау керек, онсыз біз әлемнің дамыған елдері қатарына қосыла алмаймыз. Мұны дамыған ғылым арқылы шешүге болады», – деп Нұрсұлтан Әбішұлы ғылым мен білім заманын қалыптастыруға мензейді.

Білім мен ғылым жолына әрине, жаңа қоғамның «патша пейіл» перспектірін жасақтап, тәрбиелейтін тек қана ордалы оку орындары мен көпшілік кітапханалар екені жасырын емес. Ұғымды үрпақ тұған халқын, баба салтын сүймесе, өткені мен жеткеніне баға бермесе, елдігіміз еш...

Ұлттық рухтағы жастарды тәрбиелеу – көзі ашық, көнілі ояу кітапхана қызметкерлерінің көзге көрінбес ерлігі. Сан мындаған оқырманды жиып «Отан отбасынан басталады», «Менің елім – Қазақстан», «Бабалар жолы – бақыт жолы», «Ғылым таптай мақтанса», «Білімді үрпақ – бүгінгі үрпақ», «Оңтүстігім – ұлысымның үйтқысы», «Шымкенттің жастары – арманның асқағы» тәрізді тағлымы мол тақырыптарда өткізілген сан алуан көркем дүниелі кештер, қазақстанның жаңа тұлғаны қалыптастырудың негізі, адастырmas ақ жолы, тәрбие мектебі деп түсінген абзап.

Жолдаудағы «...Қазақстанның алғашқы заманауи урбанистік орталықтары ірі қалалар – Астана мән Алматы, одан соң – Шымкент пен Ақтөбе болады. Олар халықтың және инвестициялардың шоғырлану орталықтарына айналады, сапалы білім беру, медицина, әлеуметтік-мәдени қызметтер көрсетеді...», – деген жолдар елді суюге, қоғамды құрметтеуге бағыттап, бақыт кілті – адам мәдениетінде екенін ескертеді.

Ескегіндей кеменің,
Біз ұшынданай жебенің.
Серіз қырлы, бір сырлы
Мен жастарға сенемін –
деп өзекті өлең өртесе, қазақстанның әрбір тұлға – мәңгілік елдің мәңгілік қожасы болатындағы ақберен азamat болуы абзап.

Қазақстанның жаңа тұлға деп кімдерді айтамыз? Жаңа тұлғалардың абаты мен қанаты не?

«...Орта білім жүйесінде жалпы білім беретін мектептерді Назарбаев зияткерлік мектептеріндегі оқыту деңгейіне жеткізу керек. Мектеп түлектері қазақ, орыс және ағылшын тілдерін білуге тиіс. Оларды оқыту нәтижесі окушылардың сындарлы ойлау, өзіндік ізденіс пен ақпаратты терең талдау машығын игеру болуға тиіс»,

– дейді баяндашы. Іздегенге сұраған! А. С. Пушкин атындағы өмбебап ғылыми кітапханасына бас сүққан оқырмандар «Ата заң – мемлекет дамуының іргетасы», «Қазақстан ғылыми», «Қазақстанның мемлекеттілік кезеңдері», «Шың мен шынырау», «Елбасы және мәдениет», «Елмен сырласу» сияқты құнды кітаптармен сүсіндап, «Қазақстан – Отаным, Атамекенім», «Елін сүйген, елі сүйген Елбасы», «Президент және ХХІ ғасыры», «Ел еңесін көтерген Елбасы» тақырыптарында түрлі кеш, сұхбаттар өткізіп, жалынды жастарадың белімін ұштады, ілімін көтерді. Жолдауда «Қазақ тілі бүгінде ғылым мен белімнің, интернеттің, тіліне айналды. ...Тек соңғы 3 жылда мемлекеттік тілді дамытуға республика бойынша 10 миллиард төнгө бөлінді. ...Ана тіліміз Мәңгілік Елімізбен бірге Мәңгілік тіл болды!» – деп ой тастаса, «Тұған тілім – тірегім, тұған дінім – діңгегім», – деп тебіренген біздің кітапхана қызметкерлері, өткен жылы «Тіл мәртебесі – ел мәртебесі», «Тіл – халықтың қазынасы мен жүрөгі», «Тіл – достық көпірі», «Мемлекеттік тіл – ұлт саясатының діңгегі», «Қазақшаңыз қалай?» тақырыбында мәдени көпшілік істер үйімдастырып, Жолдау жаршысы болуда.

Жолдаудағы тағы бір куана құптарлық тапсырма – «қазақстандықтардың өл-ауқатын арттыру қағидаты». «...Қарапайым адамдардың әлеуметтік көңіл-күйі біздің басқа мансапқа інгерілеуіміздің маңызды индикаторы болуы тиіс...» – деп, тасқа кірген шөгөдей нық көрсетілген метінде. Рас, қоғамның басты байлығы – адам. Абырайлы адам – қоғамды қозғаушы күш, ел ертеңінің суре жолын сомдаушы.

Жолдауда білім беру, деңсаулық сақтау және әлеуметтік сала қызметкерлерінің өл-ауқатына да басымдық берілді. Бұл Президент материалында былай сипатталады: «...Үкіметке азаматтық қызметшілер еңбекақысының жаңа үлгісін әзірлеуді және 2015 жылғы 1 шілдеден бастап енгізуі тапсырамын. Ол қызметкерлердің әңбекақыларын деңсаулық сақтау саласында – 28, білім беру саласында – 29, әлеуметтік қорғау саласында 40 пайызың дейін арттыруды қамтамасыз етуге тиіс...». Орынды-ақ, біздің сала қызметкерлері де аз айлыққа арызданбай, көп жұмысқа назданбай қарапайым әңбек адамдарының көңіл-күйін көтеру мақсатында, әскери белімдерде, «Ардагерлер мен мүгедектер» үйінде, сондай-ақ спорт, медицина, балалар үйлерінде әр алуан іс-шаралар өткізіп, Елбасы Жолдауын өлгө насиҳаттап, Елбасы сөнімін, ұжым сөнімі – деп қабылдап өсөлі еңбек етуде.

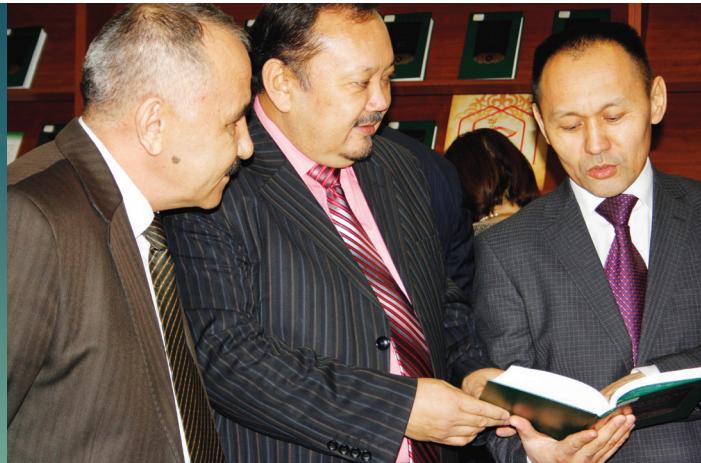
Елбасы Жолдауын насиҳаттау айлығын жоғары деңгейде өткізген А. С. Пушкин атындағы Оңтүстік Қазақстан облыстық өмбебап ғылыми кітапханасының басшылығы, барша ұжым:

Мәңгілік Ел – ата-баба арманы,
Мәңгілік Ел – сан ғасырдың салмағы...
Бостандықты Байрақ өткен – біздің ел,
Иншалла, Тәуелсіздікті таңдағы.
Елбасы мен елім егіз ұғымдай.
Есік қақты – ата асуы хақ бағы,
Оңтүстікте өзгеріс көп, ел тыныш –
Оңтүстіктің сөн-сусыны, ақ таңы,
Кітапхана тенденсі жоқ қазына,
Терен болсын үрпағымның талғамы!!!
– деп үндейді бірауыздан. Кітап – жол, оқырман мол болғай...

100 ТОМНАН ТҰРАТЫН БАБАЛАР СӨЗІ» ТОПТАМАСЫНЫҢ ТҰСАУЫ КЕСІЛДІ

Жуықта Ұлттық академиялық кітапханада Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігі Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың бастамасымен жүзеге асқан «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасы аясында орындалған 100 томнан тұратын «Бабалар сөзі» атты қазақ фольклоры топтамасының тұсауы кесілді.

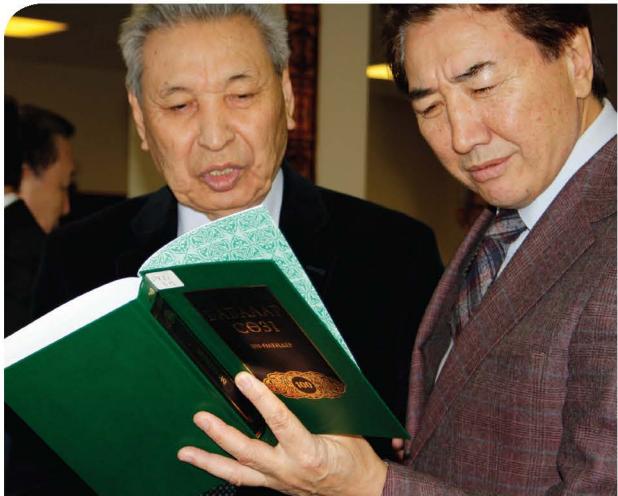

Қазақ фольклоры – халықпен бірге жасасып келе жатқан зор руханият. Ол – қазақ қоғамы үшін бұрын да, қазір де үлкен мәдени, тарихи тағылымға толы танымдық рөл атқарушы рухани күш. Баяғы дәстүрлі қоғамда фольклор әрі әдебиеттің, әрі өнердің, әрі педагогиканың қызыметін атқарған. Сол себепті фольклорда қазақ этносының дүниетанымы, философиясы, этикасы, эстетикасы, тарихы айшықты да анық көрініс тапқан.

Фольклор – тек мұра ғана емес. Ол – қазіргі рухани мәдениетіміздің қайнар көзі әрі ажырамас белгі. XX ғасырда туып, дамыған кәсіби өнеріміз бен әдебиетіміз осы фольклордан нәр алған. Әткен жүзжылдықта классиктеріміз Мұхтар Әуезов, Фабит Мұсірепов, бүгінде Әбіш Кекілбайұлы сынды атақты қаламгерлеріміз фольклор сюжеттері мен мотивтерін асқан шеберлікпен өз шығармаларына арқау еткені белгілі.

Алайда, осыншама құнды руханияттың жариялау және зерттеу ісінде XX ғасырда, Қенес әкіметі кезінде сыңаржақ, солақай идеология мен саясаттың кесірінен көп қателік орын алды. Небір жауһарларымыз «халыққа жат», «байышыл, діңшіл, ұлтшыл» деп бағланып, оларды жарыққа шығаруға, ғылыми тұрғыда зерделеуге тыйым салынды. «Таптық», «атеистік», «интернационалдық» принциптерінің салдарынан бүкіл діни дастандарымыз, көптеген тарихи жырларымыз, халық наымы мен сенімдеріне байланысты туған шығармаларымыз жабулы жатты.

Рас, қазақ фольклорының үлгілері Қенес әкіметінен дейін де, Қенес әкіметі тұсында да жарыққа шығып жатты. XIX ғасырда В. Радлов, Г. Потанин, И. Ильминский, В. Катаринскийлер біздің фольклорды жеке жинақ етіп те, жеке кітап түрінде де жариялады. Бірақ олар әр мақсатта жинағандықтан фольклордың жекелеген шығармаларын ғана қамтыды.

*Қазақстан Республикасы
Мәдениет және ақпарат
министрі
Мұхтар Құл-Мұхамед*

Кез келген әдеби түнніңдан, кез келген мұзыкалық түнніңдан, кез келген өнер мен мәдениеттің түннісінан біз әрдайым фольклордың сілемдерін көреміз, фольклордың сұлбасын көреміз, фольклордың нобайын көреміз. Сондықтан біздің халқымыздың рухани қайнар күші, қуаты осы фольклор деп айтамыз...

Кеңес өкіметі кезінде де көп уақытқа дейін фольклор сериялты түрде жарияланған жоқ. Жекелеген жинақтар, кітаптар болды. Ә. Бекейханов, А. Байтұрсынов, С. Сейфуллин, М. Әуезов және басқа да әдебиеттанушылар фольклор шығармаларын арнайы том һемесе жеке кітап түрінде жарыққа шығарды.

Қазақ фольклорының үлгілерін тұтас серия түрінде жариялау 1950 жылдардың II жартысында басталды. 1958 жылы 7 кітапша болып, содан соң үлкен том түрінде 4 батырлық жыр, 3 ғашықтық жыр жарық көрді («Алпамыс батыр», «Қобыланды», «Қамбар батыр», «Ер Тарғын», «Қозы Керпеш – Баян сұлу», «Қызы Жібек», «Айман – Шолпан»). Осы шығармалар 1980 жылдарға дейін үнемі қайталанып шығып жүрді.

Ұлттық фольклорымызды көп томдық етіп жариялау ісі төк өткен ғасырдың сексенінші жылдары қолға алынды, бірақ онда да фольклорды толық күйінде шығару мүмкін болмай, 17 томмен аяқталды.

Фольклордың бағы жанған жылдар – Тәуелсіздік жылдары. Президентіміз Н. Назарбаевтың тікелей бастамасымен қолға алынған мемлекеттік «Мәдени мұра» бағдарламасының арқасында ұлттық фольклорымыздың басым көпшілігі біртұтас серия түрінде «Бабалар сөзі» деген атаумен 100 том көлемінде жарыққа шығып отыр. Мәселен, батырлық жырдың өзі – 20 том, тарихи жыр – 13 том, діни дастандар – 7 том, хикаялық дастандар – 13 том, ғашықтық дастандар – 8 том, ертегілер – 5 том болып шықты. Бұлар – ірі жанрлар. Шағын жанрлар 1-3 томнан тұрады. Осыншама қыруар өңбекті абыраймөн атқарған – М. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институты мен Астанадағы «Фолиант» баспасы. Дөлірек айтқанда, атальмыш институт мамандары алысжақын шетелдерден жинақталған және институт қорында қашаннан жинақталған қыруар қолжазбаларды сұрып-

Түркиялық фольклоршы-ғалым Надзе Илдус

Мен 10 жылда 100 жылдық істі атқарған азаматтарға дән ризамын ...Бұл «Бабалар сөзінің» 100 томдығы тек Қазақ елінің ғана емес, сонымен бірге түркі дүниесінің де ортақ табысы деп түсінегімін.

Ирандық фольклоршы-ғалым Жаһангир Карини

Бізді табыстыратын да, таныстыратын да, кейін бір арнада тоғыстыратын да – осы рухани құндылықтар. 100 томнан тұратын «Бабалар сөзінің» танысқаннан кейін тіпті тек-тамырымыздың бір екені тайға таңба басқандай сезілді.

тап, жүйелеп баспаға ұсынса, «Фолиант» баспасы сол еңбектерді жоғары қосіби шеберлікпен, заманауи талап-талғамға сай көркем де келісті кітаптар етіп жарыққа шығарды.

Фольклор барлық елдерде бар. Бірқатар елдер оны жинап, жарияладап, зерделеуде. Алайда дөл 100 том етіп, үлттық байлықты бір жерге топтап, жүйелеп, ғылыми шарт негізінде текстологиялық жұмыс жүргізіп, академиялық басылым ретінде 100 том етіп жарыққа шығарған мемлекет әлі жоқ. Кейір ТМД елдерінде енді ғана басталып жатыр.

Тұсаукесерді құттықтау сөзімен ашқан Қазақстан Республикасы Мәдениет және әқпарат министрі Мұхтар Құл-Мұхамед:

– Бұгін бірқатар әпостар араға жүздеген, тіпті мындаған жылдар салып өзінің туған халқымен, үрлактарымен жүздесіп отыр. Кез келген әдеби туындыдан, кез келген музыкалық туындыдан, кез келген өнер мен мәдениеттің туындысынан біз әрдайым фольклордың сілемдерін көреміз, фольклордың сұлбасын көреміз, фольклордың нобайын көреміз. Соңдықтан біздің халқымыздың рухани қайнар қүші, қуаты осы фольклор деп айтамыз. 2003 жылы Елбасының өзінің Қазақстан халқына арнаған Жолдауында Үкіметке орта мерзімге арналған «Мәдени мұра» атты арнайы бағдарлама өзірлеуді, сол бағдарлама аясында қазақтың бай фольклорлық мұрасын жинақтап, жүйелеп жариялауды тапсырған еді. Бұгін өздеріңіз күә болып отырған «Бабалар сөзінің» алғашқы томы 2004 жылы жарық көрсе, соңғы томы өткен жылдың желтоқсан айында баспа бетін көрді. Енді мінекі, 100 том күйінде қазақ халқының аузы әдебиетінің інжү-маржандары жинақталып, халқымызға жол тартып отыр.

Бұдан әрі іргелі еңбектің басы-қасында болып, тамаша жүзтомдықты жарқыратып халыққа жеткізуде аса зор еңбек сіңірген айтулы академик Сейіт Қасқабасов, түркиялық фольклоршы-ғалым Надзе Илдус ханым, жазушы-ғалым Уәлихан Қалижан және ирандық фольклоршы-ғалым Жаһангир Карини сөз алып, төңдессіз туынды туралы ойларын тарқатты.

Аталған шара аясында «Мәдени мұра» бағдарламасы Қоғамдық көңесінің «Фольклортану, әдебиеттану және өнерттану» секциясының жетекшілігімен жарық көргөн кітаптардың көрмесі үйимдестірылды.

Сәулеш НАЗЫРОВА,
Қазақстан Республикасы
Ұлттық академиялық кітапханасы
Қоғаммен байланыс қызметінің
жетекшісі

«Бір ел – бір кітап, 2013» акциясы бойынша Ұлттық академиялық кітапханада өткен жылы 30-ға жуық іс-шара ұйымдастырылып, мәдени шараларға 2,5 мыңға жуық оқырман қатысты.

Алдымен, оқырмандар назарына «Поэзия патшаймы» тақырыбымен кітап көрмесі қойылды. Бұдан бөлек, «Әлең, мен сені аялап өтем!» атты әдеби-музыкалық кеш, «Зула, менің жыр-күйем, шабыт жегіп, Жер бетіне ғұмырлық жарық беріп....» тақырыбында мәнерлеп оқу байқауы, «Қазақ елінің мақтанышы – Фариза Оңғарсынова» атты әдеби-музыкалық кеш өткізілді. Соның ішінде «Мен тағы да ғашықпын» деген атаумен өткізілген поэтикалық калейдоскоп мүмкіндігі шектеулі азamatтардың өмірге құштарлығын сиятты. Осы кеште оқырмандар Фариза Оңғарсынованың лирикалық өлеңдерін шабыттана оқыса, келесі қатысушылар кешті ақын сезіне жазылған әндермен әрледі.

Биылғы акция аясында бас қалада тұнғыш рет «Жауһар жыр планетасына тұнғы саяхат» тақырыбымен поэзия түні өтті. Бағдарлама «Кітапхана шақырады, поэзия шақырады!..» атты лазерлік шоудан бастау алды.

ЖАУҺАР ЖЫР ПЛАНЕТАСЫНА САЯХАТ

«Кітапханадағы түн».

Кітапхана түнінің жыр бөлімі ақын Фариза Оңғарсынованың шығармашылығына арналды. «Шаңырақ» этнографиялық залында Фариза Оңғарсынованың туған жері – «Манаш» ауылы негізінде «Ақынды туған ауылы қарсы алады» тақырыбымен сақналық көрініс қойылды.

Сонымен қатар, «Жүректерге бір жылу әкелейін...» атты жыр кеші өтті. «Тартынбай сөйлер асылмын...» әдеби сайыс, «Қырмызы бояулар сейлесін...» тақырыбындағы жас суретшілер аллеясы да ардақты ақынның лирикасына арналды.

Ақын шығармашылығына арналған іс-шаралар барлық аймақтарда да жүргізілді. Мұндай мәдени жыындардың жалпы саны – 2729 болса, оған қатысушы оқырмандар қатары – 62000-ға жуық. Бұл бағытта Батыс Қазақстан, Ақтөбе, Атырау және Жамбыл облыстары кітапханаларының ұжымы белсенділік танытты.

Ал Шығыс Қазақстан, Қостанай, Солтүстік Қазақстан, Қарағанды, Қызылорда, Павлодар облыстарына қарасты кітапханалар оқырман қауымға өзгеше форматтағы кешенді көріністерін ұсынумен көш бастап тұр.

Айтальық, Шығыс Қазақстан облыстық кітапханасында «Жауһар жырды жүргегінде тербеткен» тақырыбында мерзімді басылымдар көрмесі ұйымдастырылып, кітапхана порталындағы «Әлең – менің өмірім» атты виртуалды көрме арқылы пайдаланушылар ақын өмірі мен шығармашылығы туралы толық мағлұмат алу мүмкіндігіне ие болды.

БІР ЕЛ - БІР КІТАП

БІР ЕЛ – БІР КІТАП

Өз кезегінде, қарағандылық кітапханашылар «Поэзия падишасы – Фариза», «Фариза Онгарсынова – душа казахской поэзии» тақырыбымен эссе-байқау өткізіп, «Жыр-Жаунар» поэзия клубының бастамасымен «Мұқағали мен Фаризаның диалогы» атты қойылым аясында жас ақындар жырдан шашу шашты. «Әуөзі – ән, жаны – раушан, күй – жүргөгі» атты интерактивтік саулнама да оқырман қауымның ақын шығармашылығын жетік біле-тіндігін байқатты.

Ал Л. Н. Толстой атындағы Қостанай облыстық әмбебап ғылыми кітапханасы «Жаз оқулыры» атты флешмобты демалушылар арасында өткізіп, кітапхана оқырмандарына «Поэзия – әмірім менің» тақырыбында қызықты кеш үйымдастырды. Сонымен қатар, «Жырларымды оқы да, ойларымды ал» деп үндеген әрі әдеби-музыкалық монтажбен көркемделген кеш кітапхана мейманжайын ән-жыр алаңына айналдырды.

Ақын ақынның дүние есігін ашқан аймады – Атырауда «Мен ақынмын, әйелмін әлемді ойлар» тақырыбымен өткізілген республикалық ғылыми-тәжірибелік конференцияны, сондай-ақ осы «Фариза күндері» аясындағы «ҚазТрансОйл» АҚ қызметкерлеріне арнайы үйымдастырылған «Қазақ тілі – менің тілім» байқауын атамасқа болмас. Бұлар – оқырмандарға арналған салтанатты оқиғалардың тек бір көрінісі.

Осылай, оқу акциясы аяқталды. Ф. Онгарсынованың өлеңдеріндегі отаншылдық рухты, елі мен жерін сүйген жүрек лүпілін, қазақ руханиятына жанашырлықты акцияға қатысушы өрбір оқырман сезінді. Ең бастысы, акция шеңберіндегі іс-шаралардың барлығы да жемісті жүзеге асырылды. Оған ақынның өзі де ақпарат құралдары арқылы күе болды. Өкінішті, биылғы жыл басталысымен біртуар ақыннымыз Фариза Онгарсынова фөниден бақыға озды. Шығармашылығы ел мәртебесінә айналғанын соңғы мәрте жан жүргөгімен сезініп кетті.

Автордың тәмендегі тармақтары бізді жаунар жыр планетасына саяхаттауға шақырғандай болады да тұрады:

Адам болса сезім мен сенім іздер,
Келіңіздер, бері қарай еніңіздер.
Менің байтақ әлемім – планетамды
Көрінідер аралап көрініздер!

Выбрали книгу **2014** года

По итогам голосования членов организационного комитета акции «Одна страна – одна книга» из трех произведений для всеобщего чтения в 2014 году были выбраны повести Сайна Муратбекова «Запах полыни» и «На вершине Учкары».

По уже сложившейся традиции члены оргкомитета акции «Одна страна – одна книга» в начале года подводят итоги года ушедшего и выбирают новую книгу для чтения. В начале февраля в Национальной академической библиотеке РК состоялось очередное заседание оргкомитета акции, в котором также приняли участие представители Министерства культуры и информации РК, областных библиотек, журналисты.

Всем известно, что все эти годы первым и бессменным председателем оргкомитета была Фариза Онгарсынова, недавно покинувшая нас. Ее уход из жизни стал огромной потерей не только для родных и близких, но и для всех казахстанцев, почитающих поэзию. Фариза апай навсегда останется в сердцах миллионов поклонников, буквально выросших на ее творчестве и восхищающихся ее мужеством, острым пером и стойкой жизненной позицией. Фариза апай была частой и желанной гостьей нашей библиотеки, не оставляла без внимания приглашения на те или иные мероприятия.

Память всеми любимой поэтессы минутой молча-

ния почтили и участники заседания. Далее с приветственным словом выступил генеральный директор НАБРК Алибек Аскар, который отметил гуманистическую роль акции в воспитании молодого поколения, все больше предпочитающего виртуальную жизнь реальному, живому общению, чтению. Сделав небольшой экскурс в историю акции, А. Аскар передал слово заместителю председателя оргкомитета Гарифолла Есиму. После ознакомления им собравшихся с 17 членами оргкомитета, поступило предложение о включении в состав комитета еще двух библиотекарей. Представители областных библиотек выдвинули следующие кандидатуры – руководитель научно-методического отдела Национальной библиотеки РК Карима Коштаева и директор Кызылординской областной универсальной научной библиотеки им. А. Тажибаева Нуржамал Мырзамуратова.

Во-вторых, на повестке дня стоял на менее важный вопрос об избрании нового председателя. По мнению членов оргкомитета, им должен стать человек широко

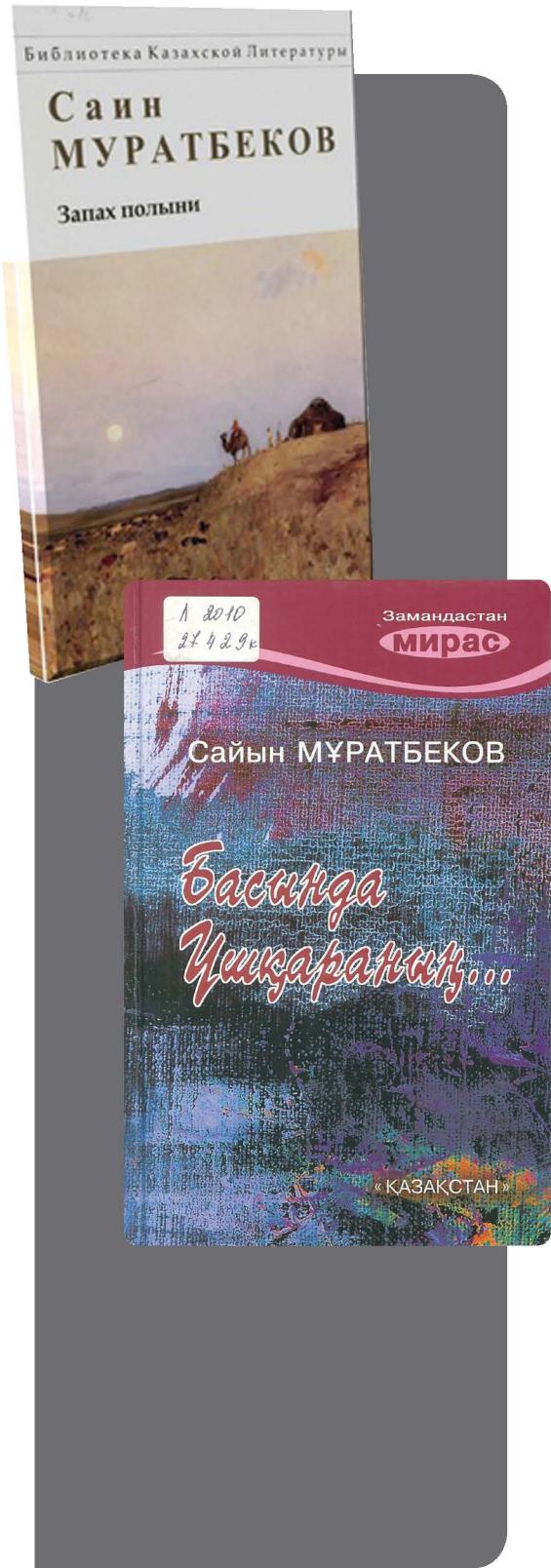
ОДНА СТРАНА – ОДНА КНИГА

известный, с большим опытом общественной работы, авторитетная личность. Таковыим, по мнению большинства, является академик Гарифолла Есим, за которого единодушно проголосовали все участники заседания.

Вновь избранный председатель поблагодарил за оказанное доверие и высказался по поводу своего назначения. «Данная должность не предусматривает какой-либо материальной выгоды, положения в обществе. Это служение Книге. Работа на благо нашего будущего. А вообще, с самого детства у меня есть два любимых места – это книжный магазин и библиотека», - отметил Г. Есим.

Далее для ознакомления собравшихся с ходом работы по выбору книги 2014 года слово было передано заместителю генерального директора НАБРК Галие Исакановой. По ее словам, в процессе выбора участвовали все библиотеки республики. Таким образом были выявлены 12 книг, набравших наибольшее количество голосов. Если кратко остановиться на предложенных книгах, то, к примеру, Национальная академическая библиотека РК выбрала роман Н. Келимбетова «Не хочу терять надежду» и повести С. Муратбекова «Запах полыни» и «На вершине Учкары», Национальная библиотека РК – «Өмір Өзен» М. Макатаева, «Қарғын» Д. Исабекова и «Бір екініш, бір үміт» Бексултана Нуржекеева. Таюке с помощью соцопроса в крупных вузах столицы были выявлены и мнения студентов. Студенты Евразийского Национального университета им. Л. Гумилева в 2014 году хотели бы читать произведения С. Муратбекова, «Әпке» Д. Исабекова, «Не хочу терять надежду» Н. Келимбетова, «Махаббат қызық мол жылдар» А. Нуршайхова, «Имандалық» Шакарима и «Ботагоз» С. Мукарова. Если говорить о выборе областных библиотек, то Мангистауская ОУНБ предлагает произведения Б. Майлина, Актюбинская ОУНБ им. С. Баишева – трилогию «Кровь и пот» А. Нурпейисова и т.д. Кроме этого, в определении книги года принимали участие и члены поэтического клуба «Жансусар», созданного в НАБРК. Посредством социальной сети Facebook удалось выявить их литературные предпочтения. Так, молодые деятели пера призывают всех в 2014 году читать «Қыпшақ аруы» М. Магауина, «Парасат майдыны» Т. Абдика, произведения Т. Айбергенова. Разумеется, акция носит общереспубликанский характер и охватывает все категории населения. Поэтому в выборе книги были учтены и мнения наших читателей, которые предложили произведения Абая, С. Муратбекова, Д. Исабекова, И. Жансугурова, А. Байтурсынова и др.

Как уже было сказано, из числа предложенных книг были выбраны 12. Из них членами оргкомитета были отобраны три произведения для обсуждения и дальнейшего выбора одной книги. Это «Не хочу терять надежду» Н. Келимбетова – 109 голосов, «Запах полыни» и «На вершине Учкары» С. Муратбекова – 81 голос и «Меня зовут Кожа» Б. Сокпакбаева – 50 голосов.

Теперь, когда книги были определены, участники заседания приступили к бурному обсуждению. Так, по мнению Т. Журтбая, автор выбранной книги должен быть знаковой фигурой в казахской литературе. «В свое время, в 80-х годах, когда роман Н. Келимбетова «Не хочу терять надежду», поступил в типографию, я был его рецензентом. Это автобиографический роман. Встречался с этим человеком, и до сих пор сохранил теплые воспоминания об этом человеке. Но я думаю, что было бы неправильным отодвинуть на задний план С. Муратбекова и Б. Сокпакбаева. Второе – в прошлом году мной были предложены произведения С. Муратбекова, но, к сожалению, они тогда не вошли в список. И то, что в этом году они находятся в первой «тройке», я считаю закономерностью. При выборе даже одного «Запаха полыни» С. Муратбекова мы со-прикоснемся с настоящей литературой и получим незабываемые впечатления от чтения. И третье – существует мнение, что русская литература, кроме Пушкина, «вышла» из «Шинели» Гоголя. А нынешняя казахская литература начинается с Ауезова, Сокпакбаева. «Меня зовут Кожа» воспитывает человека, демонстрирует разные грани характера детей. В этом нет равных Б. Сокпакбаеву. Все библиотекари работают с детьми. Поэтому я предлагаю выбрать одного из двух этих авторов».

Так как каждый участник заседания мог высказать свое мнение, следующим выступил генеральный директор НАБРК А. Аскар: «Книга Н. Келимбетова, пусть и документальная, несет в себе воспитательную функцию, помогает осознать всю силу любви. Во-вторых, ее значимость и масштабность определяется тем, что она переведена на многие языки мира. Поэтому нужно выбирать книгу не с точки зрения статуса автора в литературе, классик не классик, а с точки зрения ее «полезности», социальной потребности для общества».

При виде дискуссии, с каждой минутой набирающей обороты, Н. Айтуды даже предложил выбирать не одну, а сразу несколько книг, что позволило бы намного эффективно расширить литературный кругозор казахстанцев и охватить больше произведений за короткие сроки.

По убеждениям Г. Есима, произведение Н. Келимбетова – это образец высокой нравственности, человечности. В нем затронуты самые важные, и так необходимые сейчас, семейные ценности, любовь к ближнему, высокая мораль. По его мнению, творчество человека, который писал, будучи 10 лет прикованным к постели, заслуживает восхищения и уважения ...

В течение двух часов члены оргкомитета активно обсуждали кандидатуры, каждый высказывал свое мнение. И в результате тайного голосования книгой года в этом году стали повести «Запах полыни» и «На вершине Учкары» С. Муратбекова. А это значит, что в 2014 году во всех библиотеках, образовательных и других учреждениях страны будут читать эти произведения, знакомиться с творческой деятельностью автора.

Гулжанат ЖУБАНИЯЗОВА

Ольга МЕНЬШИКОВА,
руководитель подразделения
инновационной и методической работы
Восточно-Казахстанской областной
детско-юношеской библиотеки

«Жил один мальчик... сирота»

Перевернута последняя страница повести С.Муратбекова «Горький за- пах полыни». Сижу, оглушенная нахлынувшими чувствами от только что пережитого потрясения. Вроде бы ничего особенного, обычный рассказ о детях военной поры. И тем не менее... В 40 страничках уместилась траге- дия маленького человека, только что начинающего жить. За свои 7-8 лет жизни Аян, главный герой повести, пережил такое, что иногда не под силу и взрослому человеку: смерть матери, бабушки, отца, а тут ещё несчастье с ногой. Но никто никогда не слышал от него ни слова жалобы, ни упрека в не- справедливости. Сколько спокойной рассудительности и силы духа в этом маленьком щуплом малыше! А ведь ком к горлу подкатывает, когда читаешь строки о жестоком наказании его разъяренным инвалидом или скучном ужине мальчика. Вместе с ним, неуклюже прихрамывая, бежишь за ватагой сорванцов, пытаясь не отстать от них, и подолгу стоишь у самого спуска горы в надежде, что кто-нибудь даст тебе санки прокатиться.

Однокий маленький сирота, он и сказки свои, которые так любили слушать ребята, начинал со слов «Жил один мальчик...сирота». Поражаешься стойкости и мужеству этого маленького одинокого человека. И хочется верить, что все у этого героя будет хорошо, все получится, ведь когда-то должна закончиться эта черная полоса в его жизни.

Удивляешься таланту писателя, который сумел так мастерски показать в коротком, казалось бы, обыденном описании целую человеческую жизнь. Книга заставляет возмущаться, плакать, сопереживать, а главное – задуматься о своем отношении к окружающим людям. В этом, на мой взгляд, главное её достоинство.

«Кітапханалық блогтар» байқауы мәресіне жетті

Айгүл КЕМЕЛБАЕВА,
жазушы

Респубикалық «Бір ел – бір кітап», 2013» акциясы аясында Қазақстанның Халық жазушысы, Мемлекеттік сыйлықтың лауреаты, ақын Фариза Оңғарсынованың шығармашылығы бойынша «Фариза Оңғарсынова жырлары шашқан шұғыла» атты Кітапханалық блогтардың Халықаралық байқауы үйымдастырылып, қорытындысы шығарылды. Байқауға барлығы 19 кітапхана қатысты.

Блог жасаудың қыр-сырын Андрей Федоров «Кітапхана блогсферасы» атты кітабында мәлімдейді. Бұл шағын кітапты А. С. Пушкин атындағы Шығыс Қазақстан облыстық кітапханасы қазақ тілінде аудартып шығарып отырғаны көп нәрсөні аңғартады. Автор оқырман қауымға «Кітапхана блогының феномені неде?» деп саул тастайды да, өзі жауп береді.

Блогтардың өзектілігі мен қалыптасу тарихынан баян тартады. Кітапханашылар блогты негізінен жеке параграфы ретінде құрады еken. Блогерлер бір-бірімен байланысын үзбейді, оқиды, қадағалайды. Өзара байланыстағы блогтар біртұтас жүйе түзеді. Блог – акпарат алудың жедел кезі. Блог – веб-сайт, мазмұны көрі хронология тәртібімен құрылады. Блог – нағыз ғаламдық кеңістіктегі сұхбат.

«Блог» ағылшынның «weblog» сөзінен пайда болған, мағынасы – «желі журналы». Блог – жеке қунделік. Күн сайынғы іс-қимыл беріледі. Соңғы жаңалықтар. Құллі әлемді шарлайтын хабарлар үясы.

Автор сонымен қатар блогтың түрлөрін сипаттайды.

Кітапхана блогы пиар жасауға қабілетті еken. Кітапхана сайты – оның сыртқа ашылған терезесі. Мұның оқырман қауымды көптең

тартуға ықпалы тиеді. Кітапхана блогы контентті жеткізудің ең оңай әрі арзан әдісі болып отыр.

Сонымен автор кітапхана блогын сомдауға өз тәжірибесі мен ақыл-кеңесін береді. Оның жасалу жолдарын үйретеді.

Ең басты сауал: кітапхана блогы негізін қажет?

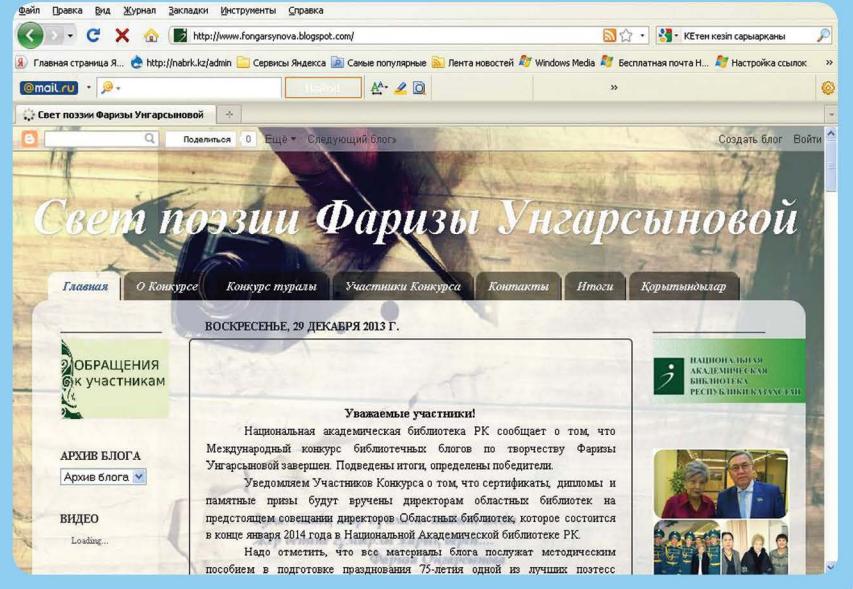
Кітапхана блогы, кітапхана іші мен айналасындағы процесстердің айнасы ретінде қабылдануы тиіс. Яғни, кітапхана атқарып жатқан қоғаммен байланыс көрсеткішіне айнала алады.

Осы орайда, Үлттүк академиялық кітапхана ұжымының бастамасымен бірінші рет ашылған «Фариза Онғарсынова жырлары шашқан шұғыла» атты блогы уақыт сұранысына дәп келгенін айтуда аздап.

Байқауғақатысқан кітапханалардың шығармашылық, кәсібиілік деңгейлері блогтан анық көрініс алды. Эрине, облыстық кітапханалар мен аудандық кітапханалар мүмкіндігін бірдей салыстыруға келмейді. Бұл материалдардың мазмұн-мағынасы, дизайн және озық телекоммуникациялық құралдарды қолдану жағынан байқалды. Алайда аудандық кітапханашылар көштен қалмай, құлшыныс танытып қалды.

Әлбеттепе, басталған істің бәрі әрдайым жемісті бола бермейді, бұдан сабак алу керек.

С. Бейішев атындағы Ақтебе облыстық әмбебап ғылыми кітапханасының жобасы «Оқырмандар тілегі» кітабы атты кіріспемен ашылған. Әдебиет – мәнгілік құбылыс, ол әрбір жас бұнынмен көктем маусымында табиғат жаңғырып, көк бәйшешек гүл жарған тәрізді көктеп отырады. Сондықтан қазақ поэзиясында топ жарған Фариза ақынға студенттер құлшына жыр арнайды, бұл-дағы соның нышаны. Бұл кітапхананың көрмесі – «Жыр жүлдізы». Халықаралық байқауға ар-

налған блог жасамас бұрын кітапхананың Мәжіліс залында үйімдастырылған «От жалындар өлеңі Фариза жыр» атты кеште философия ғылымдарының докторы Амангелді Айтталы мен белгілі ақын Мейірхан Ақдәулет Фариза ақын шығармашылығы туралы толымды ой тарқатыпты.

F. Сланов атындағы Атырау облыстық әмбебап ғылыми кітапханасының жобасы – болашақтағы Фариза Онғарсынова шығармашылығын түбекейлі зерттеуші ғалымдар, фаризатанушылар үшін теңдессіз қазына. Әсіресе, Фариза ақынмен өр кезеңде жасалған сұхбаттар республика бойынша тегіс қамтылған, ол каталог күйінде, газет-журналдың саны мен жарияланым мерзімі нақты көрсетіліп берілген.

C. Сейфуллин атындағы Алматы облыстық әмбебап ғылыми кітапханасының жобасы «Жаңар жыр планетасы» деп аталыпты. Безендірілуі көз жауын алады, малахитке малынғандай жұлдызды аспан керім-ақ. Блогты «Талдықорған» газетінің бас редакторының орынбасары, ақын Гүләйім Тұстікбай ақ тілегімен ашқаны жарасымыды.

Интерактивті ойынды сәтті қолданыпты: кітаптың аппақ парақтары құс қанаты аспандай үшқанын еске салатын күйде қалықтай ұшып барады. Сондай-ақ кітаптардан текшелей жасалған кісінің кітап оқып отырган бейнесі ерекше, оқырманды тартып аларлықтай тапқыр, том-том кітапқа, сол кітаптарды оқуға жетелейді! Мұндағы слайд қанатты жырдың қарлығашы іспетті.

«Ойлан, тап!» деген атаумен берілген тестің сұрақтары тым аз екен.

«Поззия патшайымының лирикалары» атты жыр кешінен фоторепортаж береілген. Ең кереметі, облыстын бөлек әр ауданнан алынған фоторепортаж. Атап айтқанда: Көксү аудандық кітапханасы, Қапшағай қалалық кітапханасы, Алакөл аудандық кітапханасы, Еңбекшіқазақ ауданы Шелек ауылдық кітапханасы, Іле аудандық кітапханасы. Бұл Фариза жырларының шұғылалы сөүлесіндей ойнап тұрған тірі өлеңнің құдіретін танытса керек. Сол жыр кешіне қатысқан қауымның бойында ақын шығармашылығы туралы төрөн түсінік қалыптасты.

Бұл кітапхана 7 облыстық кітапхананың арасынан жүлделі 3 орынға ие болды. Блог байқау талаптарына сай жасалған. Фариза ақын шығармашылығы жанжақты насиҳатталған.

Қобда аудандық орталықтандырылған кітапханалар жүйесінің (Ақтөбе облысы) иллюстрациялары қазақы, ұлттық нақышта емес. Ақынның өлеңдері ұсынылыпты. Оқырманды тарту үшін қазіргі заманға тән ойнақы, селк еткізер гротескілі тәсілді қолданған: ит кітап оқып отыр.

Бұл кітапхана әдеби жыр кеші мен кітап көрмесін үйімдастырыпты. «Шығармашылық шеберхана» деген атаумен жас оқырмандардың фотогалереясын, өздері салған суреттерін берген. Ал бұл жастардың бәрі де Фариза апайдың жыр жолдарын суреттеріне мәтін етіп бекітіпти. Поззияны бұлайша оқыту жақсы нәтеже берері даусыз. Мұны балалардың қызу пікір жазып тастағаны айғақтайды. Мысалы, сурет салатын 1 сынып окушысы Марсель Серіктай Фариза Оңғарсынова жырларымен қол қойғаны бір ғанибет.

Сонымен, 1 номинация «Оқырман үшін ең үздік кітапханалық блог» бойынша Н. Гоголь атындағы Қарағанды облыстық әмбебап ғылыми кітапханасының «Мен құштар өлем» атты жобасы айта қаларлықтай, өйткені мұнда көздері нашар көретін азаматтар үшін нұсқа дайындалған және QR-код бар.

2 номинация «Үздік тақырыптық блог» бойынша Қостанай қаласы әкімшілігінің Мәдениет басқармасы мен тілдерді дамыту орталықтандырылған кітапханалар жүйесінің «Фариза Оңғарсынова» атты жобасы атап етерліктеї. Блог мультимедиялық контентті пайдалану жағынан үздік шыққан, мұнда Ф. Оңғарсынова өлеңдерінің көптеген аудиожазбасы бар, бұл поэзия құдіретін қабылдауды күштейді.

3 номинация «Ең дәстүрлі емес блог» бойынша бар болғаны үш орталықтандырылған кітапханалар жүйесі қатысты. Оның ішінде Степногорск қаласының ОҚЖ блогы «Жыр жүлдізы – Фариза ақын» етеп қызықты, мұнда әр түрлі мультимедиялық құралдар қолданылған (күзде «түскен жапырақтар», қысқы «жапалақтаған қар», т.б.), Фариза Оңғарсынова шығармашылығы мен өмірбаяны, қайраткерлігі бойынша «Миллионды кім алады?» үлгісімен берілген интерактивті ойын бар.

Кейін бұл блогта, яғни 24 қаңтарда қазақтың қайталанбас біртуар ақыны Фариза Оңғарсынованың дүниеден озғанына байланысты қаралы хабар берілген.

Сонымен бірге, блогты 6257 адам қарағаны туралы мәлімет пен фотоесеп берілген.

Женімпаз ретінде С. Бәйішев атындағы Ақтөбе облыстық әмбебап ғылыми кітапханасы танылды, бұл жобаның атасы «Тында мені жүрекпен», мәтіндік контент тұрғысынан да, мультимедиялық тұрғыдан да озықтығымен, материалдарды жиі жаңалауымен, оларды берудегі әр түрлі қисынымен де ерекшеленді.

М. Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан Мемлекеттік университетінің ғылыми кітапха-

Блог – ақпарат аудың жедел көзі. Блог – веб-сайт, мазмұны кері хронология тәртібімен құрылады.

Блог – нағыз ғаламдық қеңістіктерін сұхбат. «Блог» ағылшынның «weblog» сөзінен пайда болған, мағынасы – «желі журналы».

Блог – жеке күнделік. Күн сайынғы іс-қимыл беріледі. Соңғы жаңалықтар. Құллі әлемді шарлайтын хабарлар ұясы.

насы, Орал қаласының жобасы ете мазмұнды, көп тараулылығымен сүйсінгі.

А. Пушкин атындағы Шығыс Қазақстан облыстық кітапханасының «Свободы яростная страсть» атты жобасы мейлінше сәтті, мазмұнды, екі тілде жасалған. Ақын жырлары орыс тіліне аударылғандықтан, біраз кітапханалардың блогы тек ана тілімізде жасалған. Сондықтан бұл жобаның орыс тілінің аудиториясын есептеп, көюкиекті кеңейткені аса маңызды. Оқырмандармен үнемі жұмыс істей алғаны айқын. Н. Гоголь атындағы Қарағанды облыстық әмбебап ғылыми кітапханасының жобасында оқырман қауымды Фариза ақынның шығармашылығын зерттеуге тартқан. Эсселер жариялауы – соның айғағы.

Кітапханалар Фариза Оңғарсынова жырларын насиҳаттау үшін жыр кештегін еткізіпті. Мысалы, М. Жұмабаев атындағы Ақмола облыстық кітапханасы мен Ш.Ұәлиханов атындағы Жамбыл облыстық кітапханасы осы акцияға байланысты көптеген іс-шаралар еткізуімен ерекшеленді. Тіпті Фариза ақынға арналған жырлар да бар.

Сондай-ақ 2008 жылғы 28 сәуірде осы кітапханага құрметті қонақ ретінде Фариза апай келіп, қолтаңбасы мен ақтілегін жазып қалдырған екен.

Байғанин аудандық орталықтандағы кітапханалар жүйесінде ақынның шығармашылығы туралы дуалы ауыздан шыққан шынайы пікірлер берілген.

С. Мұқанов атындағы Солтүстік Қазақстан облыстық әмбебап ғылыми кітапханасы Сергей Наровчатов, Владимира Гундарев, Алла Теп-р-Акопян сияқты белгілі ақындар мен әдебиеттанушылардың пікірін жариялапты.

Орал қаласы М. Әтемісов атындағы Батыс Қазақстан Мемлекеттік университетті ғылыми кітапханасының блогы ете мазмұнды, бөлімдері мол.

«Оқырман үшін ең үздік кітапханалық блог» номинациясы бойынша

1 орын – ТЫНДА МЕҢ ЖУРЕКПЕН... С. Бейішев атындағы Ақтөбе облыстық әмбебап ғылыми кітапханасы

2 орын – МЕН ҚҰШТАР ӘЛЕМ Н. Гоголь атындағы Қарағанды облыстық әмбебап ғылыми кітапханасы

3 орын – ЖАУНАР ЖЫР ПЛАНЕТАСЫ С. Сейфуллин атындағы Алматы облыстық әмбебап ғылыми кітапханасы

«Үздік тақырыптық блог» номинациясы бойынша

1 орын – ЖЫР-ЖҰМЫР F. Сланов атындағы Атырау облыстық әмбебап ғылыми кітапханасы

2 орын – СВОБОДЫ ЯРОСТНАЯ СТРАСТЬ А. Пушкин атындағы Шығыс Қазақстан облыстық әмбебап ғылыми кітапханасы

3 орын – ЖЫР ПАДИШАСЫ С. Мұқанов атындағы Солтүстік Қазақстан облыстық әмбебап ғылыми кітапханасы

«Ең дәстүрлі емес блог» номинациясы бойынша

1 орын – С ЗЕМЛЕЙ СТЕПИ СТИХИ МОИ В РОДСТВЕ Хромтау аудандық орталық кітапханасы (Ақтөбе облысы)

2 орын – ЖЫР ЖҰЛДЫЗЫ – ФАРИЗА АҚЫН Степногорск қаласының орталық кітапханасы (Ақмола облысы)

3 орын – ӨЛЕН, МЕН СЕНИ АЯЛАП ӘТЕМ... Қобда аудандық орталықтандағы кітапханалар жүйесі (Ақтөбе облысы)

Facebook жепісіндегі ашық дауыс беруде С ЗЕМЛЕЙ СТЕПИ СТИХИ МОИ В РОДСТВЕ Хромтау аудандық орталық кітапханасының (Ақтөбе облысы) жобасы ең көп дауыс жинады.

Конкурс қатысушыларына естелік сертификаттар, сондай-ақ ақын Фариза Оңғарсынованың қолтаңбасы бар «Фашық жүрек» кітабы берілсе, женимпаздарға арнағы дипломдар мен бағалы жүлдеделер табысталды.

ЖАС

Үстіміздегі жылы Ұлттық
академиялық кітапхана
әкімшілігі еліміздегі және
бас кітапханадағы жас
кітапханашылар үшін екі
байқау жариялаған болатын.
Бірінші – «Жастар бастамасы
– кітапхана болашағы».
Екінші – «Жыл кітапхана-
шысы» байқауы. Салалық
сайыстардың шарттары-
на сәйкес, жыл аяғында қос
байқаудың қорытындысы
шығарылды.

кітапханашылар байқауда бақ сынасты

«Жастар бастамасы – кітапхана болашағы»

Еліміздегі жас кітапханашыларға «Жастар бастамасы – кітапхана болашағы» тақырыбындағы жарияланған байқауға Батыс Қазақстан, Ақтөбе және Ақмола облыстарының жас мамандары белсенділік та-
нытты.

Конкурс комиссиясының қаруына 34 жұмыс көліп түсті. Бірақ байқау нәтижесі көрсеткендей, өзіндік ой-пікірі бар, мақалалары арқылы кітапхана мәселелерін, кітапхана саласындағы келелі істердің көрінісін ашып көрсете алған үш жас кітапханашының шығармасы үздік деп танылды. Олар – Ақтөбе облысы Үргым аудандық ОҚҚ жас маманы Арайлым Аймаганбетова, Ақтөбе облысы Алға аудандық балалар кітапханасының әдіскері Айнур Төлеғенова және Н. Байғаннин атындағы Ақтөбе облыстық балалар кітапханасының маманы Назерке Құлжанова. Арайлым Аймаганбетованың «Кітапханадағы көпшілік жұмыстар...» тақырыбындағы мақаласын журналымыздың осы санынан «Кітапханашы шығармашылығы» айдары арқылы оқи аласыздар.

«Жыл кітапханашысы» байқауы

Бұл байқауға шартты бойынша 35 жасқа дейінгі мамандар қатысты. Конкурс үш кезеңнен тұрады. Алдымен, шығармашылық тур бойынша қатысушылар «Сәлем – сездің анасы» тақырыбымен слайд шоу, бейнебаян, поэзия немесе проза түрінде өздерін таныстыруды. Сондай-ақ «Көркем сез – көркіті сидың жемісі», «Мамандығым мақтанышым» тақырыбында жазылған эссеңін қазылар алқасына тапсырды.

Интеллектуалдық турда әрбір үміткер блиц турнир бойынша бірнеше сұраққа жылдам жауап беріп, ері қарай ез бөлімдері туралы үш тілде таныстыруды. Осы орайда, кітапханашының сыртқы сұлупығы, сахналық киімі де назарға алынды.

«Жүйріктен жүйрік озар жарысқанда» атты үшінші турдағы «Тар жол тайғақ кешу» аталымы бойынша жас маманның ситуациялық жағдайдан, яғни оқырман мен кітапханашы арасындағы қандай да бір сәтсіздікten, тосын оқығадан шығу шеберлігі де роль атқарды. Сонымен қатар, кітапханаларда дәстүрлі түрде үйымдастырылып келе жатқан «Бір ел – бір кітап» акциясы аясында таңдауға түсін Ф. Онғарсынованың «Дауға» атты өлеңдер жинағынан бір шығармасын мәнерлеп оқудағы дауыс менері мен ертестік қабілеті де сынға алынды.

Қатысушылар барлық кезеңдерден өтті, еңбектерінің жемісін әділқазыларымыз бағалады. Қорытындысын қазылар алқасының терағасы Әлібек Асылбайұлы мен Жанна Кекібайқызы жарияладап, жеңімпаздарды марапаттады. Бас жүлде – ИФЛА-ға жолдама! Сонымен салтанат қақпасы саналатын сұлу қала, романтикалық шаһар – Парижде үйимдастырылатын ИФЛА-ның бас конференциясына жолдаманы Кітапханаларды дамыту орталығының маманы Айтоты Жақыпова жеңіп алды. Бұдан кейінгі I орын Электронды ресурстарды басқару бөлімінің маманы Эльмира Рахымжановаға бүйірып, Халықаралық «Қырым - 2014» конференциясына іс-сапармен аттанатын болды. II орын Пайдаланушыларға қолдау көрсетуді басқару қызметінің маманы Гүлдар Эуенқұловаға бүйірып, сайысқер арнайы сыйлықтармен марапатталды. Ескеретін жайт, осы I және II орынды иелеген жеңімпаздарымыз елімізде өткізілетін «Кітапханалар астанасы – 2014» конференциясына қатысуға жолдама алды. Ал Пайдаланушыларға қолдау көрсетуді басқару қызметінің маманы Шолпан Смағұлова мен Кітап сақтау бөлімінің маманы Зарина Зунина III орынды місептүтті. Бұларға да арнайы тарту-таралыштар тапсырылды. Сайысқа қатысып, бақсынасып, бәйгеде озып шыққандардың бөрі де диплом, сертификаттармен марапатталды.

Профессия, обязывающая ко многому...

Гульжамерия КАЗИНА,
директор Костанайской
ОУНБ им.Л.Н.Толстого,
Мәдениет қайраткері,
Кітапхана ісінің шебері

Уркия РЫЩАНОВА,
старший консультант ОРБ
Костанайской ОУНБ
им.Л.Н.Толстого,
Мәдениет қайраткері

В 2000 году, объявленном Президентом РК Назарбаевым Н.А. Годом поддержки культуры, был создан общественный фонд «Костанайский Клуб меценатов», призванный поддерживать и поощрять деятелей культуры. Сегодня в состав фонда входят руководители бизнес-структур региона, и, к счастью, их число с каждым годом увеличивается. Это «Иволга-Холдинг», «ССГПО», кондитерская фабрика «Баян-Сулу», «Арай-Холдинг», «Зерновая индустрия», «ТПК «Карасу» и другие.

Так, в 2013 году 33 человека получили премии за свой вклад в культуру, творческие успехи и отличную работу. Премия «Казына» вручается по одиннадцати номинациям, из них исключительные - «Культурное наследие» и «Сельский подвижник». Она составляет 5 тысяч долларов.

Отрадно, что среди награжденных были два представителя библиотечного сообщества. Лауреатом в номинации «Сельский подвижник» стала одна из успешных директоров Жангельдинской ЦБС Костанайской области Роза Кабдуалиева, а лучшей в номинации «Культурное наследие» стала заведующая информационно-библиографическим отделом ОДЮБ им.

И.Алтынсарина Елена Астафьева. Вручение премий «Казына» и «Шабыт» – признание добросовестного и активного труда библиотекаря, придание уверенности в профессии, что было подтверждено на торжественном мероприятии, проходившем в Казахском театре драмы им. И. Омарова в областном центре.

Наша коллега Роза Кабдуалиева прекрасный руководитель, всегда находится в поиске креативных инновационных форм библиотечной работы. Награждена благодарственным письмом Президента РК Назарбаева Н.А., Почетными грамотами акима Костанайской области, генерального директора Национальной академической библиотеки РК, первого заместителя предсе-

ЗАСЛУГА

дателя Костанайского областного филиала партии «Нұр Отан».

Следующий лауреат Клуба меценатов в номинации «Культурное наследие» Елена Астафьева. С 2008 года работает заведующей информационно-библиографического отделом ОДЮБ им. И. Алтынсарина. Занимается составлением методических и методико-библиографических пособий. Использование краеведения в вопросах воспитания и обучения подрастающего поколения на сегодняшний день является особенно актуальным. Елена Астафьева принимает активное участие в жизни коллектива библиотеки, является не только редактором библиотечного журнала «Ёжик», но и других изданий библиотеки, создает собственные мультимедийные средства, быстро освоила новую форму рекламы книги - буктрейлер. В 2012 году принимала участие в международном конкурсе, посвященном Л. Н. Гумилёву, составив «Информационный буклет + рекомендательный список книг для школьников 7-10 классов».

Поздравляя коллег с такой значимой победой, мы желаем им здоровья, счастья, дальнейшего творческого развития!

БИБЛИОТЕЧНЫЙ *диалог*

Традиционно в начале года Национальная академическая библиотека РК встречает директоров областных библиотек и их заместителей. Эта встреча позволяет получить ответы на многочисленные вопросы, поделиться своими успехами и достижениями, запланировать работу на год грядущий, ну и, наконец, просто пообщаться с коллегами, чаще видеться с которыми порой не позволяют и время, и расстояние.

Для них была подготовлена двухдневная профессиональная программа, которая включала в себя круглые столы с представителями Агентства РК по статистике, «Менеджмент в ОУНБ. С чего начать?», информационный час «Модернизация КазНЭБ. Что сделано?» и т.д.

На пленарном заседании собравшихся поприветствовал и пожелал плодотворной деятельности генеральный директор НАБРК Алибек Аскар. Но перед тем как приступить к работе, участники совещания обсудили Послание Президента народу «Казахстанский путь – 2050: Единая цель, единые интересы, единое будущее», с участием члена бюро политсовета филиала «Бирлик» Максата Мендибаева, который подробно остановился на целях и задачах Послания, особенно в области культуры. Затем слово было предоставлено академику Гарифолла Есиму, разъяснившему аудитории философские аспекты реализации идеи «Мәңгілік Ел». Он озвучил семь ценностей, на которых зиждется данная идея. Это, прежде всего, правильное воспитание подрастающего поколения, основанное на трудолюбии, терпении, уважении к своему народу и т.д.

Далее программу совещания продолжил круглый стол «Совершенствование национальных форм статотчетности РК. Статформа «1-Библиотека. Годовая» с участием главного эксперта Комитета по культуре Министерства культуры и информации РК Жанат Молдабергеновой, руководителя управления статистики услуг и транспорта Агентства РК по статистике Светланы Григорьевой и эксперта Габида Жаксылыкова. Как было отмечено, в течение года в НАБРК из областных библиотек поступали разного рода вопросы. Все они были тщательно собраны, систематизированы и переданы специалистам для подготовки ответов.

В частности, многие из них касались столь непростого вопроса, как библиотечная статистика.

По словам руководителя центра развития библиотек НАБРК Маржан Валиулиной, национальная форма «1-Библиотека. Годовая», появившаяся в начале 2000-х годов, в соответствии с расширением

функций библиотек, требует существенных изменений и дополнений. С 2008 года, совместно с Агентством РК по статистике, поэтапно в форму вносятся те цифры и данные, которые достоверно отражают библиотечную деятельность. Кроме этого, было отмечено, что большим препятствием в данной работе является некачественный перевод с русского языка на казахский. Библиотекарей также волновали формы учета посещаемости библиотеки, сведения о движении фонда (экземпляры или наименование), профессиональная терминология, информационно-коммуникационное оснащение библиотек, кадры и многое другое.

Итогом профессиональной полемики стало решение о подготовке библиотекарями НАБРК и областных библиотек рассмотренных изменений и дополнений, и внесение их в Агентство РК по статистике до 1 апреля этого года.

Второй день встречи библиотекарей начался с круглого стола «Менеджмент в ОУНБ. С чего начать?», представляющий собой диалог опытных директоров, за плечами которых несколько десятков лет на библиотечной стезе, и их молодых коллег, только познающих все особенности этой профессии.

На повестке дня была рассмотрена ситуация в Шымкенте, где существуют две областные универсальные научные библиотеки. По словам модератора, заместителя генерального директора НАБРК Жанны Шаймуханбетовой, данный вопрос находится в компетенции местных исполнительных органов, которые, если имеют соответствующие ресурсы для содержания двух библиотек в одном городе, могут с полным правом это сделать. Также остановились на вопросах децентрализации библиотек, стажировки, путях формирования фонда и многих других.

По-прежнему, приоритетным вопросом в библиотечном деле остается повышение квалификации кадров, обмен опытом не только с казахстанскими коллегами, но и зарубежными. Но так как организация подобных мероприятий по понятным причинам порой не представляется возможным, по словам Ж. Шаймуханбетовой, в этом году в НАБРК планируется открытие Школы молодого библиоменеджера. Потому что с каждым годом руководящий состав библиотек страны обновляется – на смену ветеранам библиотечного дела приходят их молодые последователи, которым нужна профессиональная помощь, поддержка. Данный вопрос вынесен на рас-

смотрение библиотечного сообщества Казахстана.

После круглого стола руководитель Службы управления электронными ресурсами НАБРК Айгуль Касыбаева и специалист центра развития библиотек НАБРК Маргарита Кенжеева в информационном часе «Модернизация КазНЭБ. Что сделано?» ознакомили с результатами работы по модернизации Казахской Национальной Электронной Библиотеки на сегодняшний день.

Затем слово было предоставлено заместителю генерального директора НАБРК, главному редактору журнала «Китап патшалығы» Галие Исакановой, которая подвела итоги прошлого года, поделилась с планами на год наступивший. Не может не радовать факт увеличения числа подписчиков нашего журнала, являющегося единственным профессиональным изданием в области библиотечного дела в Казахстане.

На этом программа совещания завершилась. Ответы на вопросы получены, итоги подведены, планы намечены. Впереди новый библиотечный год со своими ожиданиями и реальностью, переменами, открытиями ...

Гулжанат ЖУБАНИЯЗОВА

Гүлдар ЭУЕНҚҰЛОВА,
Қазақстан Республикасы Ұлттық академиялық
кітапханасы Өнер әдебиеттері бөлімінің қызметкери

«АСЫЛ АНА - ҒАСЫР АНА»

Ел есінде сахна
өнерінің сары алтынын-
дай сақталған Сәбира
Майқанованаң 100
жылдық мерейтойына бай-
ланысты кітапханамызды
ақпан айында
«Қазақ өнерінің ақ кемесі»
тақырыбымен еске алу
кеші өтті. Кешке Әшірбек
Сығай, Көпен Әмірбек,
Сәулебек Асылхан, Гүлжан
Әспетова, Рымкеш Омар-
ханова, Тілектес Мейра-
мов, Боранбай Молдаба-
ев және басқа да белгілі
өнер және мәдениет
қайраткерлері қонақ
ретінде қатысты.

Қай елдің болсын озық мәдениеті мен рухани болмысын таразылайтын күш – театр болса, оның өзіндік ерекшелігін танытатын тұлға – актер, жалпы сахна майталманы. Сол өнер саңлақтарының төресі, сахнаның асыл анасы Сәбира Майқанова – халқымыздың ең сүйікті, ең құрметті, ең ардақты есімдердің бірі. КСРО және Қазақстан Халық әртісі, Мемлекеттік сыйлықтың лауреаты, «Еңбек Қызыл Ту» орденінің, «Құрмет» белгісінің иегері, актриса Сәбира Майқанова 1914 жылы 1-қаңтарда Қызылорда облысы Сырдария ауданына қарасты «Қоғалықөл» кеншарында дүниеге келген. Ел анасы – өнер анасы туып есекен жер – «Қоғалықөлдің» шығыс жағындағы ата қоныс «Майқан» түбегі тарихи сырға тұнып тұр. Қазақтың басынан өткен қыын-қыстау жылдары 16-17 жастағы ерке қыз Сәбираның отбасы құғыншылықты да, ашаршылықты да бастан өткерді. Сол кезеңдерде байдың баласымын деп айтуға қорықан Сәбира апамыз өзі туралы: «Балалар үйінде төрбиелендім», – деген дерек береді. Әмір ағысы бір өткелде тосылып қалмасы анық, жас Сәбира 1930 жылы Алматы Кооперативтік техникумyna түсіп, одан кейін біршама уақыт сауда саласында еңбек етеді. Алайда, өнерге деген махаббаты, театрға деген ынта-ықыласы жеңеді де, 1932 жылдың қаңтарында Қазақ Мемлекеттік драма театрына жұмысқа тұрады. Табиғатынан талантты қыздың өмірі театр өнерімен бірге өріледі. Міне, осы сәттен бастап атқарған ерен еңбегінің арқасында Сәбира сахнаның саңлағы, марғасқа Майқановаға айналады.

Сәбира Майқанова алғашқы әртістік, актерлік жолын Б. Майлиниң «Майдан» пьесасындағы Алтынай ролін ойнаудан бастады, жас замандас құбыларының бейнесін сомдады, үлкен жүректі аяулы аналардың образдарын сахналады. «Қыз Жібек», «Қозы Көрпеш – Баян сұлу», «Ботакөз» төрізді кинофильмдерге түсіп, көрмен көnlінен шықты. Жалпы елгүе тарта рөлдерді сомдады. Театрда қойылған классикалық қойылымдардың барлығында дерлік басты рөлдерде ойнап, сахна мен кино түнінділарында аналар бейнесінің галереясын жасады.

Алып актриса сахнада ойнай тұра ойландырыды, құлдіре тұрып күнірентті. Актер шеберлігінің жұмбақтығы да осында жатыр. «Бәрін айт та бірін айт» деген халқымның сезімен түйгендегі, бұл ғажап құбылыс, Тәңір сыйлаған дарынның даралығы, бәлкім.

Кешке майталман Майқанованы көргендер әрі әріптес болған өнер тарландарымен қатар, өнегелікке үмтүлған тыңдаушы жастар да көп жиналышты. Осы екі жағалаудың

ТАҒЫЛЫМДЫ ТАҒДЫР

ортасын қосатын алтын көпір – кітапхана. Музыкалық мейманжайда театраның өнеріндегі асыл аналардың қайталанбас образын сомдаған Сәбира Майқанова туралы «Ұлы актриса – Сәбира Майқанова» атты кітап көрмесі қойылды. Сөреде бір жағынан актрисамен бірге дамыған ұлттық театр тарихы, сахна әлемі, өнер тарландары жайлы деректер ұсынылса, тағы бір жағынан актрисаны көзайымға айналдырған таңғажайып естеліктер орын алады.

Сахналық өнер – жалынан ұстаптайдын асасу өнер екенін бірі білсе, бірі біле бермейді. Ал Сәбира Майқанова – сондай өнер майданының алғы шебінде ерлік көрсеткен, ер мінез танытқан аяулы актриса. Майталман актриса туралы жазылған естеліктерде шек жоқ. Міне, сондай естеліктердің бірі «Фибратты ғұмыр» сериясы бойынша «Қазақстан» баспасынан «Сәбира Майқанова» деген кітап жарық көрген. Кітапты белгілі театр сыншысы, профессор Әшірбек Сыгай құрастырған. Бірінші бөлімін «Өткен шақ

елестері» деген атпен әйгілі өнер санылағының өз қолымен жазып қалдырған жазбалары өнген «Дариға дәүрән» деп аталатын екінші бөлімде Сәбира Майқанова туралы естеліктер топтастырылған. Ал «Кемсөндеп қалған елің бар» деп аталатын үшінші бөлімде Сәбира апамыздың дүниеден озған кезде ауыр қазаға қабыргасы қайысқан замандастары мен әріптестерінің естеліктері жинақталған. Белгілі сыншы Әшірбек Сыгай аманатқа қиянат жасамай, өнертану жолындағы азаматтығының арқасында қолымызға тиіп отырған бүл дүниесі өнер иесін көрмеген үрпақты Майқановамен тірідей қауыштырғандай болды. Се-

бебі, алып актисаның қызы Гүлдар Әбдірашитованаң естелігінде: «Анам көзі тірісінде: «Қызыым, жазып жүрген мынау «шимай-шатпағымды» үтпеп-түтпеп жарықта шығаруға ғұмырым бәлкім, жетер, бәлкім, жетпес. Мен осы жұмысты аяқтай алмасам, онда өз қолыңмен Әшірбек Сығайға табыста, сол ие болсын...» деп аманаттаған еді. Анам Әшекенді қатты жақсы көретін... – деп келтіреді. Қазақтың жалпы үлттых өнерді дәріптеге тынбай өңбек етіп келе жатқан Әшірбек Сығайдың рухани дүниелері оқырманын қашанда жаңына жақын тартады, қазіргі таңда іздейтіні ақиқат екеніне талас жоқ.

Кеште Әшірбек Сығай актисаның өмір жолындағы адами қасиеттерін саралап, табиги болмысын дарарап, сол кезеңде көп жас буынның өнердегі анасы болғандығын атап келіп, бүгінгі жастарға қүнделік жазып журуді, өмірден төлім алууды үттітеді. Өмір белесінде Сәбіра апанаң суындаған көп қазақ өндөрі бар. Соның ішінде Қазақ Үлттых Өнер университетінің IV курс студенттері Сырым Мұхамбетжанов пен Тұрар Әлменовтың домбырада сүйемелдеуінде Жұмабай Жарылғапбердінің «Ардақ» өні жөнө Кенен Әзірбаевтың «Кек шолақ» өні орындалды.

Сәбіра Майқанова көптеген қойылымдарда ана рөлін алға шығарды. Соның ішінде Ш. Айтматовтың «Ана – Жер Ана» қойылымының шоқтығы биік. Себебі бұл қойылым қазақ театрын шырқау биікке көтерді, бүкіл әлемге танытты. Францияның

«Кітап патшалығы» – участник выставки

Журнал «Кітап патшалығы» принял участие во II Республиканской выставке СМИ РК «MEDIA EXPO - 2013», которая состоялась в Астане накануне Дня Первого Президента страны. Организаторы – Клуб главных редакторов при поддержке Министерства культуры и информации РК.

ВЫСТАВКА

Мероприятие посетили будущие журналисты, представители пресс-служб, творческая интеллигенция, общественные деятели и т.д. Их вниманию были представлены продукции 30 медийных организаций, насчитывающих более 50 печатных изданий, телеканалов, радиостанций и информационных агентств.

С приветственным словом к участникам выставки обратились ответственный секретарь Министерства культуры и информации РК Жанна Курмангалиева и аким Есильского района г. Астаны Сабила Мустафина.

По мнению участников, данная выставка стала хорошей возможностью для демонстрации своих работ, развития конкурентной среды в информационной сфере.

Кроме этого, в рамках выставки были организованы открытые диалоговые площадки и мастер-классы от опытных деятелей в области журналистики.

«КП»

**Ақпарат және кітапхана.
Әзара өрекеттестік аспектілері**

Бұғанғи ақпараттық дәуірді кітапханасыз көзге елестету мүмкін емес. Сол тоқтаусыз ақпараттар ағынындағы сенімді кеңесшіл – кітапханашы.

Шетелдік зерттеушілердің мәлімдөйінше, кітапхана имиджін мекеменің мынадай үш бағыты болынша анықтай аламыз: басылымдар түрі, көтеретін мәселесі және осылардың негізіндегі тұжырымдамасы. Анығында да кітапхана имиджін көтеретін көрсеткіш – басылымдар, сол сапта алдымен, кітапхана сайты тұрады. Кітапханалық сайт – кітапханашының көсіби деңгейін, біліктілігін, тіпті талғамы мен ой-тұжырымын да ашық көрсететін ақпараттық алаң. Салалық сайтты сөз ететін болсақ, Қазақстан Республикасы Ұлттық кітапханасының ғаламтор желісіндегі жұмысының жемісті жүргізіліп жатқанына ешкім дауға келмес. Ұлттық бояуымен, айшықты ақпараттарымен өрекшеленіп, көш ілгері тұрган Ұлттық кітапхананың бас директоры Гүлиса Қабарқызы қашан да кітапхананың қоғамға қажеттілігін, қызметтестік аспектілерін алға тартумен көледі:

– Қазіргі қоғамдағы қажеттілігін сақтап қалу әрі өз орнын нығайту жолында кітапханалар халықтың ақпараттық қызметке қатысты талап-тілегінә қарай тез өрекет етіп, мемлекеттік мәселелерге де белсенді қатысуы керек.

«Кітапхана ісіне қашан да тәтлеқеттепен қатқорпық қажет...»

Кітапханашылық қарапайым қызмет пе өлде нағыз мамандық па?..

Кітапхана саласындағы маңызды мәселенің бірі – «кітапханашылық қарапайым қызмет пе өлде нағыз мамандық па?» деген саяулға келіп тіреледі. Кітапханашылықты «Жартылай мамандыққа» телитін түсінік қаншалықты заңды? Мүмкін, кітапханашылар «акпараттық менеджер» немесе «қарапайым қызмет көрсетушілер» қатарына қосыллатын болар... Бұл – әлі біржақты шешімін таппаған тақырып. Бір анығы, бұл әйел-қыздарға лайықты мамандықтар қатарына жатады.

КИТАПХАНАШЫ\$ҚАЙРАТКЕР

Бұл әңгіме өрине, еліміздегі респубикалық деңгейдегі кітапхананы басқарып отырған білікті басшы Гүлиса Қабарқызына да қатысты айтылып отыр.

Байқасақ, Гүлиса Қабарқызының енбек жолы ешкімге ұқсамайды. Ол Н. К. Крупская атындағы Ленинград Мәдениет институтын Кітапхана-біблиография үдерістерін автоматтандыру мамандығы бойынша бітірген Сонау Ресейдегі іргелі оқу орнын табысты бітіріп келген жылдардан бері, міне, жиырма жеті жыл бойы табан аудармай бір мекемеде тыныссыз тер төтіп келеді.

Бұған айғақ ретінде кейіпкеріміздің қызметтік күнделігінен аз-кем мөлімет көлтіре кетейін.

Гүлиса Қабарқызы тұнғыш респубикалық автоматтандырылған кітапханалық-ақпараттық жүйе (РАБИС) мөн Қазақстан Республикасы Ұлттық кітапханасының «Қоғамдық ғылымдар», «Мәдениет. Өнер. Әдебиет» атты біблиографиялық мәліметтер базасының рубрикаторларын өзірлеуге аянбай атсалысты. «Электронды басылымдар залын үйымдастыру», «Қазақстандық корпоративтік каталогге орталығын үйымдастыру», «Қазақстан Республикасы Ұлттық кітапханасының қорларын үйымдастыру жөне оқырмандарға қызмет көрсету үдерістеріне штрихкодтау жүйесін енгізу», «Оқырман Қазақстан» бағдарламалары жобаларына басташы болып, жұмыстарды жемісті жүргізді.

«Ұлттық мұра» ақпараттық веб-порталының үйлесітрушісі, Мемлекеттік «Мәдени мұра» бағдарламасы сайтының техникалық жетекшісі, библиографиялық құралдардың, мәліметтер қорларының, «Қазақстанның музикалық мұрасы» музикалық CDROM-ның құрастырушысы әрі редакторы болды. «Шекарағы кездесулер» ресей-қазақстандық мегажобасы, «Қазақстанның қазіргі әдебиеті» е-кітапханасы бойынша кітап басылымдарын цифрлы форматқа көшіру жұмыстарына, Ұлттық кітапхананың ақпараттық ресурстарын үйымдастыру, Қазақстан Республикасы мемлекеттік қызметкерлерін ақпараттық қамтамасыз ету үдерістеріне жетекшілік етті.

Қазақстан Республикасы Ұлттық кітапханасында үйымдастырылған Қазақстандық корпоративтік каталогге орталығының атқарушы директоры, ТМД-га мүше мемлекеттердің кітапханааралық өзара әрекеттестігі жөніндегі секциясындағы Қазақстан Республикасының әкілетті әкілі, Еуразия Кітапханашылары қауымдастығының вице-президенті, Халықаралық кітапханалық қауымдастықтар жөне мекемелер федерациясы (IFLA) библиография секциясының Тұрақты комитетінің мүшесі, ЮНЕСКО-ның «Әлемдік мұра» бағдарламасы бойынша Қазақстандық Ұлттық комитеттің тәрайымы болып табылады. Сонымен қатар, IFLA/PAC (Сақтау жөне консервация) бағдарламасының аймақтық орталығын басқарады.

Бұдан біз, Гүлиса Балабекованың кітапхана саласында айқын ізі қаланып қалғанын көреміз.

Кітапхана ісі – мемлекеттің де мұддесі

Тәжірибе көрсеткендей, әйел адамның басқарушылық қарым-қабілеті жоғары, бастаған іс міндетті түрде аяғына дейін жеткізіледі. Шебер басшы алдымен, беделді, сондай-ақ әрбір қызметкеріне қолдау көрсетуі үшін коммуникативтік дағдыларын дамытып отыруға тиіс. Сондықтан, басшыға ашықтық пен тұрашылдық мінез қажет. Ең бастысы, басшы білімді әрі өзінө сөнімді болуы керек. Сонымен қатар, эмпатиясы жоғары болып жатса, тілті тамаша. Себебі бағыныштылар басшының әрбір сезінен, әрбір іс-қымызынан қамқорлықты сезінө білуі керек. Мұндай қасиеттердің барлығы біздің бұгінгі кейіпкеріміздің бойында бар. Осындай асыл қасиеттерінің арқасында Гүлиса Балабекова бас кітапхананың үлкен ұжынын бірнеше жылдар бойы басқарып келеді.

Негізінде, Гүлиса Қабарқызы басшы ретінде басқалардан іскерлігімен, жауапкершілігімен, жігерлілігімен, басқару шеберлігімен ерекшеленеді. Басшының да басшысы бар... Ал кітапхана саласында Гүлиса Балабекована орны бөлек һәм биік. Олай дейтініміз, Гүлиса Қабарқызы – кесібі өмір мектебінен өткен бірден-бір басшы. Басқару стилі ұжымды бірлікке, саланы дамытуға бағытталған.

Ең қуаныштысы, Гүлиса Қабарқызы әділетсіздікке жол беретін басшылар қатарынан өмес. Бұған дөлөл, бас директор сала бойынша аса маңызды жобаларды тиімді жоспарлап, оның орындалуына ұжымды тартып, аянбай атсалысқан мамандарды мадақтап, көтермелелеуге асыгады. Сонымен қоса, қай елде де кітапхана ісіне мемлекет тарапынан қамқорлық көрсетілгенін қалайды екен. Себебі, саланы дамытуға мемлекет те мұдделі.

Еңбегінің ескерілгені болар, Гүлиса Балабекова бірқатар маралаттауларға лайық танылыпты. Осы орайда, Гүлиса Қабарқызы кітапхана ісін дамытудағы елеулі үлесі үшін Қазақстан Республикасы Мәдениет жөне ақпарат министрлігінің Құрмет грамоталарымен (2000, 2005 ж.), Қазақстан Республикасы Ұлттық кітапханасының «Үздік кітапханашы» белгісімен (2001 ж.), Украинаның «Золотая фортуна» Халықаралық рейтинг технологиялар мен социология академиясының «Честь. Слава. Труд» медалімен (2011 ж.), 2013 жылы Қазақстан Республикасының «Құрмет» орденімен маралатталған.

Айсұлу СЕЙЛОВА

Национальная ЭЛЕКТРОННАЯ библиотека Республики Казахстан в развитии

Жанна ШАЙМУХАНБЕТОВА,
заместитель генерального
директора НАБРК

Айгуль КАСЫБАЕВА,
руководитель службы
управления электронными
ресурсами НАБРК

Главная цель создания КазНЭБ – сохранение и обеспечение доступа к национальному историко-культурному и научному наследию посредством информационно-коммуникационных технологий.

Большую роль в решении вопроса о дальнейшем развитии проекта КазНЭБ сыграло Поручение Президента РК Н.А.Назарбаева,звученное в Программной статье от 10 июля 2012 г. «Социальная модернизация Казахстана»: «Необходимо развивать инновационные формы доступа к интеллектуальной информации, радикально расширить фонд Казахстанской национальной электронной библиотеки. По сути, это электронный мозг нации. Поэтому все книги, выпущенные по программе социально значимых изданий, следует включать в КазНЭБ. При этом надо продумать механизмы стимулирования размещения в ней книг, изданных в частном порядке. В 2012-2013 годы обеспечить расширение фонда Казахской национальной электронной библиотеки».

Таким образом, Президентом страны поставлена задача радикального расширения КазНЭБ, и обозначен путь – включить все книги, изданные по государственному заказу. Данное решение, безусловно, позволит наполнить главное электронное книгохранилище. И первые шаги к этому уже сделаны.

МОДЕРНИЗАЦИЯ КАЗНЭБ

В 2013 году было возобновлено финансирование проекта, что позволило провести большую работу по модернизации ИС «КазНЭБ» в соответствии с современным уровнем развития информационных технологий и требованиями, предъявляемыми к лучшим отечественным и зарубежным аналогам АБИС.

Специалистами казахстанской IT-компании «InesSoft» совместно с ведущими сотрудниками НАБРК были осуществлены работы по:

- предпроектному обследованию и мониторингу ИС,
- прорисовке архитектуры ИС,
- обследованию текущего технического состояния аппаратно-программного оборудования,
- обновлению лицензионного ПО, установленного на серверном оборудовании ИС,
- разработке новых интерфейсов практических всех модулей, включающих бизнес-процессы библиотеки.

В процессе работы были подготовлены предложения по изменению представления цифровых коллекций на портале КазНЭБ, схема обновления порталов КазНЭБ и НАБРК, с требованиями по дизайну, структуре и их лингвистическому обеспечению.

Таким образом, с января 2014 года начался второй этап функционирования ИС КазНЭБ, и, в первую очередь, портала КазНЭБ.

КАКИЕ ОСНОВНЫЕ ИЗМЕНЕНИЯ ПРОИЗОШЛИ НА ПОРТАЛЕ В РЕЗУЛЬТАТЕ МОДЕРНИЗАЦИИ?

Дизайн сайта (логотип, привнесение национального элемента, цветовое решение)
Отказ от авторизации и регистрации
Новая структура организации контента портала (регион, период, тема, тип документа, участники)
Отображение количества документов в коллекциях
Синхронизация количества документов по участникам
Полнотекстовый поиск
Уточнение результатов поиска
Возможность заливки и просмотра аудио/видеофайлов
Сервис выхода на онлайн-каталоги библиотек Казахстана
Возможность корпоративной работы
Автоматический сбор статистики просмотров и скачиваний

С самого начала проект позиционировался как общегосударственный и открытый для партнёрского уча-

стия. Мы рассматриваем всех участников проекта в качестве полноправных партнеров в наполнении КазНЭБ местными информационными ресурсами.

Для решения этой глобальной задачи необходимо было объединение усилий всех учреждений культуры государства, включая библиотеки, архивы, музеи. Партнерами НАБРК являются все крупные научные библиотеки высших учебных заведений, общественные организации, издательства и частные лица.

Сегодня в проекте задействованы 92 учреждения, в т.ч. 32 библиотеки, 20 вузов и НИИ, 15 издательств, 12 музеев, 10 архивов, 3 международные организации, более 400 авторов.

Технологические этапы формирования КазНЭБ, такие как планирование, отбор и подготовка ресурсов, сканирование и конвертирование, формирование контента, контроль качества цифрового контента, хранение и предоставление присущи всем электронным библиотекам.

Здесь уместно особо подчеркнуть значимость практических семинаров Президентской библиотеки им. Б.Н.Ельцина, проведенных в Казахстане, в частности в Астане, которые помогли более четко сформулировать задачи, систематизировать и структурировать всю цепочку технологических решений.

ПРИНЦИПЫ ОТБОРА ИЗДАНИЙ

Фонд КазНЭБ является универсальным и включает электронные документы, созданные при переводе в электронный вид традиционных объектов библиотечного, музеиного, архивного хранения, прежде всего книг.

Приоритетным принципом при создании фонда ЭБ является наиболее полное включение в нее документов по истории и культуре Казахстана, становлению казахской государственности, а также документов, отражающих достижения национальной научной мысли.

Для дальнейшего пополнения цифровых коллекций и отбора книг создана специальная рабочая комиссия из специалистов библиотек с привлечением экспертов (ученых, писателей).

Согласно «Положению по отбору и представлению документов для включения в КазНЭБ», главными критериями являются:

Содержание документа — ценность книги как элемента казахской и мировой культуры; издания, имеющие историческое, научное, информационное значение;

Язык документа — доминируют материалы на казахском языке (написанные или напечатанные), где бы они не были созданы;

Дата публикации — комплектуются текущие и ре-
троспективные издания;

Географический охват — издания, которые по со-
держанию касаются Казахстана;

Издания авторов-казахстанцев;

Книги, изданные в Казахстане на любом языке;

Авторское право - издания, перешедшие в обще-
ственное использование, не имеющие ограничений в
связи с авторским правом;

Авторское соглашение на оцифровку издания;

Физическое состояние – для сохранения физическо-
го состояния бумажных экземпляров отбираются ред-
кие книги для оцифровки по следующим критериям:

1. востребованность изданий читателями, т.е. ин-
тенсивное пользование;
2. историко-культурная ценность изданий и их хро-
нологические рамки;
3. абсолютно редкие издания, которые особенно
редко встречаются в государственных и общественных
книгохранилищах;
4. редкие и ценные документы, которые могут быть
отнесены к категории «книжных памятников»;
5. исторически значимые книги, которые в ближай-
шее время могут быть утрачены по причине ветхости.

Был изучен и проанализирован опыт работы с
участниками проекта за предыдущие годы в НАБРК
(2007-2012 гг.) с целью сбора сведений для создава-
емого Справочника партнёров на портале КазНЭБ.

МЕТОДЫ И ТЕХНОЛОГИИ ОЦИФРОВКИ

Процесс получения цифрового образа документа
является трудоёмким и требует тщательного учета
многих факторов: функции системы, состав коллекции,
аппаратура, прикладное программное обеспечение,
форматы данных и т.д. В своей работе мы используем
PDF и TIFF, как наиболее распространённые форматы,
позволяющие создать копию документа ближе к оригиналу.
Опыт показал еще одно удобство формата PDF:
он позволяет добавить также и распознанный текст, за-
кладки и гиперссылки, чтобы были возможны быстрые
переходы по книге и автоматический поиск текста.

В процессе создания электронного ресурса нами
выработаны следующие технические требования на
предоставление электронных копий книг, подлежащих
хранению в электронном хранилище НАБРК и публика-
ции на веб-портале:

Первое: формат электронной копии должен быть:

- PDF, в черно/белом варианте (кроме иллюстраций

и фотографий, которые должны быть в цветном вариан-
те в формате jpg, разрешения не более 800x600 точек);

- Каждая страница книги должна соответствовать
одной странице PDF;

- Обязательное использование шрифтов стандарта
Unicode, в т.ч. поддерживающих символы казахского
языка (например, Times New Roman), из стандартной
библиотеки операционной системы Windows XP.

Второе: к каждой электронной копии прикладывается
официальное разрешение авторов/издательств на
публикацию в открытом портале.

ВЫБОР ОБОРУДОВАНИЯ И ПАРАМЕТРОВ СКАНИРОВАНИЯ

Для оцифровки документов в НАБРК используются
планетарный сканер I2S CopéBook RGB (3 ед.) и робот-
сканер KIRTAS (производитель Франция); планетарный
сканер Элар План Скан С3-ЦА (1 ед.) (производитель
Россия). В ближайшее время планируется приобрете-
ние автоматического сканера ЭЛАРобот Р2.

Обработка отсканированных изображений - один
из самых трудоёмких процессов, требующий много вре-
мени, внимания и профессионализма. Именно по этой
причине практикуется сохранение резервной копии ис-
ходных сканов (такими, какими они были до обработки)
на случай технического сбоя. Обработка графических
изображений производится обычно в пакетном режиме
в программе FineReader 9.0. После создания чистовой
версии всех страниц книги, приступают к их сканию в
единый файл формата PDF, затем делается распозна-
вание текста и ставится защита от различных несанк-
ционированных действий. Для этого процесса использу-
ется ПО Acrobat Professional 11.0.

Особо стоит сказать о критериях и контроле каче-
ства электронных ресурсов. Мы имеем в виду, прежде
всего, 100% соответствие копии оригиналу, наличие
качественных метаданных, соответствие стандартам
и требованиям сканирования, высокое качество изо-
бражения, обеспечение различных уровней доступа к
контенту в зависимости от разрешения авторов, обе-
спечение поиска и создание условий для эффективного
поиска. А также проведение постоянного мониторинга
качества предоставления услуг на портале КазНЭБ:
поиск по разделам; работа с содержанием книги; про-
смотр е-копий книг в режиме чтения; уточнение резуль-
татов поиска; масштабирование параметров просмотра
страницы; скачивание книги; копирование и печать тек-
ста. Это позволяет своевременно вносить дополнения в
перечень услуг. Например, такого, как сервис выхода на
онлайн-каталоги ведущих библиотек Казахстана.

Итак, на 1 января 2014 г. статистика КазНЭБ выглядит следующим образом:

- количество доступных объектов для просмотра на портале КазНЭБ - 16 968, из которых 9062 е-копий книг, 7606 авторефератов, 300 диссертаций;
- заключено 92 соглашения с партнерскими организациями;
- заключено 420 договоров с авторами либо правообладателями документов.

УЧАСТИЕ В МЕЖДУНАРОДНЫХ ПРОЕКТАХ ЦИФРОВЫХ БИБЛИОТЕК

Для продвижения, популяризации проекта КазНЭБ и в целом культурного наследия страны НАБРК принимает участие в ряде проектах электронных библиотек, представляя и размещая оцифрованные книги. Так, в рамках сотрудничества с Мировой цифровой библиотекой (World Digital Library) в 2012 году проведена работа по подготовке электронного контента согласно требованиям WDL. Мировая Цифровая библиотека выставила 15 электронных копий раритетных изданий по истории и культуре Востока из фонда КазНЭБ. Читатели Всемирного проекта могут познакомиться, просмотреть и даже послушать каждую страницу таких ценнейших книг прошлого, как «Книга мудрости» Ходжа Ахмёда Ясави, лирику Хафиза, «Очерки Северо-Западной Монголии. Результаты путешествия, выполненного в 1879-1880 гг. по поручению Императорского Русского географического общества» (автор - Потанин Г. Н.) и др. Уникальные источники представлены на казахском, арабском, персидском, татарском, чагатайском и русском языках.

В 2011 году НАБРК приняла участие в проекте Библиотечной ассамблеи Евразии «Золотая коллекция Евразии». Его задача заключается в создании цифровой коллекции наиболее выдающихся и ценных изданий, отражающих специфику наших народов, раскрывающих исторические корни, культурно-духовные связи, взаимодействие между народами Содружества независимых государств. Для включения в «Золотую коллекцию Евразии» из КазНЭБ было отобрано 13 цифровых копий. Это народный эпос «Кыз Жибек», книги классиков казахской литературы (Абай, Жамбыл), современная литература о Казахстане (Д. Досжанов «Серебряный караван», А. Сейдимбек «Мир казахов», М. Козыбаев «Казахстан на рубеже веков: размышления и поиски»), материалы об исторических личностях.

Участие в данных проектах и расширение казахстанского контента мы планируем продолжать и в дальнейшем.

ПРОБЛЕМЫ, СВЯЗАННЫЕ С АВТОРСКИМИ ПРАВАМИ

Все библиотеки – создатели цифровых коллекций, сталкиваются с законодательством по защите интеллектуальной собственности, жестко ограничивающим возможности размещения/опубликования электронных книг и доступа к ним. За 6 лет реализации проекта КазНЭБ доступны для просмотра фрагментарно либо полными текстами только 13 тысяч объектов, хотя технические возможности позволяют сделать намного больше.

При работе с изданиями, на которые распространяется охрана авторского права, библиотеки договариваются напрямую с авторами либо правообладателями. Действующее законодательство позволяет библиотекам заключать договора с авторами/правообладателями с целью воспроизведения документа в цифровом формате на основе передачи неисключительного права, на основании которого производится оцифровка документа и его размещение на портале КазНЭБ. Результатом данной кропотливой работы явилось подписание в 2013 году 420 договоров с авторами либо правообладателями документов.

РЕГЛАМЕНТИРУЮЩИЕ ДОКУМЕНТЫ КАЗНЭБ

Во все документы, регулирующие вопросы создания и использования электронной библиотеки, были внесены поправки, выявленные в ходе практической реализации в соответствии с Законом РК «Об авторском праве и смежных правах» (от 10.06.2006 г. с измен. и доп. по сост. на 10.07.2009 г.).

Положение о КазНЭБ

Договор с автором/правообладателем о передаче неисключительных прав на использование интеллектуальной собственности

Соглашение о сотрудничестве

Порядок отбора и предоставления документов

Правила пользования

ПУТИ РАСШИРЕНИЯ ФОНДА КАЗНЭБ

Библиотека получила возможность размещения на портале цифровые копии книг социальноважной литературы, изданной в рамках государственного заказа. Это даст возможность радикально расширить электронный государственный библиотечный фонд Казахстанской национальной электронной библиотеки.

Дополнительные источники для дальнейшего пополнения фонда КазНЭБ мы видим в размещении цифровых копий мультимедийных массивов - имеющих историко-культурную ценность, фотографий, аудио- и видеозаписей из фондов Национальной книжной палаты РК, Национального архива РК, Центрального государственного музея РК, областных историко-краеведческих музеев, инспекций по охране памятников и частных коллекций. А также документов, касающихся Казахстана из фондов Национальных библиотек стран СНГ и крупных библиотек приграничных областей.

Таким образом, реализация проекта продолжается. После четырех лет отсутствия финансирования, проект КазНЭБ поддержан государством.

В перспективах развития:

- совершенствование технологических возможностей электронного ресурса в соответствии с мировыми тенденциями развития IT - сферы (например, внедрение мобильной версии, расширение сервисов для слабовидящих граждан и т.д.);
- обновление технической базы как успешного фактора функционирования и сохранения национального электронного ресурса;
- расширение числа партнеров как необходимого условия радикального обновления контента КазНЭБ;
- побуждение внесений изменений в нормативно-правовую сферу в пользу деятельности библиотек в цифровой среде (предмет оцифровки документа без согласия правообладателя в образовательных целях).

Несмотря на все трудности и проблемы – финансовые, юридические, организационные, кадровые – проект КазНЭБ сумел выстоять, занять свое место в информационном поле Казахстана, быть узнаваемым и востребованным.

Справка:

Проект Министерства культуры и информации РК «Формирование электронного государственного библиотечного фонда»

База реализации – НАБ РК

1 этап – 2007 г. - начало работы портала kazneb.kz

2009-2012 гг. – отсутствие финансирования проекта

2 этап – 2013 г. – модернизация ИС "КазНЭБ"

Базарғали ҚУАТОВ,
журналист

Облыс орталығы Оралда өткізілген «Ақжайық ауданы кітапханашылары күні осының аңғартты. Бүгінде білікті маман, тәжірибелі кітапханашы Роза Жақияқызы Исатаева басқарып отырған Ж. Молдағалиев атындағы облыстық өмбебап ғылыми кітапхананың ұжымы халықта мәдени-әлеуметтік қызмет көрсету бағытындағы бірқатар інгі бастамалардың қөшбасшысы болып көледі. Осыған орай, кітапхана ұжымының үстеміздегі жылдан бастап «Аудан кітапханаларының күні» атты жаңа жобаны жүзеге асыра бастаганын атап көрсеткен ләзім. Жобаның мақсаты орталықтандырылған кітапхана қызметкерлерінің қалыптасқан озық тәжірибелерін, қолжеткізген жетістіктері мен инновацияларын облыс көлемінде көнінен тарату, өзара іскерлік тәжірибе алмасып, облыс кітапханашылары арасында ынтымақтастықты нығайта тусу болатын.

Осы мақсатта облыстық кітапхана қабырғасында құздің күндерінде өткізілген «Зеленов ауданы кітапханашылары күні» атты алғашқы шара қатысушыларына да, кітап оқушылары мен қалың көрермендеріне де айтарлықтай өсөр қалдырыды. Осы шарадан соң «Ақжайық ауданы кітапханашыларының күні» етті.

Ал 1997 жылы Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә. Назарбаевтың Жарлығы бойынша бұрынғы Тайпақ және Чапаев аудандарының шаруашылықтары мән мекеме, үйымдарын біріктіру арқылы құрылған Ақжайық ауданының мұндай ауқымды мәдени-көшпілік шараларды асқан үйымшылдықпен жөнө бүгінгі заман талаптарына сәйкес шығармашылық ізденіспен өсөрлі де тартымды өткізіп келе жатқандығын атап көрсеткім көледі. Бұған облыс жүртшылығы төлемхабарлар мен басқа да бұқаралық ақларат қуралдары арқылы айқын көз жеткізіп отыр.

ШЕБЕРЛІК ШЫҢЫНА ШЕРУ ТАРТҚАН ҰЖЫМ

«Ақжайық – өлкем, ғажайып көркем...» деген аталған мәдени шараны аудан әкімі Нариман Төреғалиев ашып берді. Ол талай ғасырлық тарихымыз тасқа басылып қалған Орхон Енисей жазбалары мен Күлтегін ескерткішін қалай қастерлеп отырганымызды бүгінде халықтың рухани азығына айналған жазу-сызу өнері мен «Кітап» деген киелі ұғымның мән-маңызымен үштастыра отырып оқырманды ойға қалдырап әсерлі әңгіме өрбітті.

— ...Сұрапыл соғыс жылдарында сарғайған сағынышты басқан талай майдан хаттарын көре қалдық. Бірақ кезінде оның қадірін біліп сақтай алмадық. Қазір енді «құндіз шам алып» таппай журміз. Неге іздейміз? Өйткені, ойлы, парасатты жазылған хаттар да – әдеби шығарма. Мұны тек біз емес, кешегі еткен даналармыз айтып кеткен. «Ауылында қарияң болса, жазулы тұрған хатпен тен» дейді екен бабаларымыз. Бұл «дана қарттың қөкірегі толы қазына, соны алып хатқа түсір, болашаққа бер» деген ұғымды білдірсе керек. Ал XX ғасырдың ғұламасы Мұхтар Әуезов «хат жазу кісліктің белгісі» деген екен», — деген тұжырымдады келесі бір сәтте өз сөзін Н. Төреғалиев. Бұл шынында да кім-кімге де үлкен ой саларлық пікір.

Ал Облыстық мәдениет басқармасының белім басшысы Сөүле Қарабалина ауданының үздік кітапханашыларына облыстық басқарманың «Алғыс хаттарын» табысталды. Марапатталғандар қатарында Р. Мұсағалиева, С. Тілекеева, Л. Акутина, Т. Жапашева және Т. Сұлтанғалиев бар.

«XXI ғасыр мәдениеттің, ғылым мен білімнің ғасыры. Бар білімнің қайнар кезі – кітапхана».

Нұрсултан НАЗАРБАЕВ

Жиналғандар енді бір сәтте облыстық кітапхананың үлкен оқырмандар залына жасақталған кітап көрмесін тамашалады. Оған тарихи-танымдық және тәрбиелік мәні зор анықтамалық кітаптарға қоса осы өлкеден түлел үшін айтулы ақын-жазушылардың толықжанды туындыларынан бастап жаңадан көріне бастаған жергілікті жас таланттардың тырнақалды жинақтарына дейін топтастырылған екен. Арасында аудан қаражаты есебінен шығарылған шығармалар да аз емес. Ол топтамалар туралы «Ақжайық өрендері» жастар қоғамдық бірлестігінің мүшесі Біржан Кужаев өрнекті сөздермен баяндап берді.

Иә, бүгінде аудан тұрғындарының рухани сұранысын қанағаттандыру жолында ізденімпаздықпен еңбек ететін 51 мәдени ошақтың кітап қоры 580 мыңға жуықтап отыр. Кітапханаларында 28 мыңға тарта тұрақты оқырман бар. Аудан кітапханалары жүйесінде барлығы 76 кітапханашы болса, соның 35-сі жоғары білімді, ал 36-сы арнаулы орта кәсіби білімі бар мамандар.

— Біз облыстық кітапхана арқылы үнемі толықтырылып отыратын кітап қорына қоса, жыл сайын жалпы бағасы 4 миллион тенге жуықтайтын мерзімді базылымдарды жаздырып аламыз, — деді аудан кітапха-

наларының бүгінгі жай-күйі жөнінде баяндама жасаған Аудандық орталықтандырылған кітапханалар жүйесінің директоры Роза Мұсағалиева, – халықтың рухани сұранысын толық қанағаттандыру үшін электронды оқулықтардың да маңызы зор. Осыған орай аудандық кітапхана қабырғасында ер түрлі тақырыптарда арнайы стендтер жасақталып, бірнеше үйрмелер мен бірлестіктер жұмыс жасайды. Ал ауыл жастарының интернет мүмкіндіктерін пайдалануға дағдылануы олардың қала кітапханаларына келгенде өздеріне қажетті ақпарат көздерін тез тауып алуына ықпал еттері сезсіз...

– Ауданымызда кітапхана қызметкерлері араласпайтын әлеуметтік сала жоқ, – деді аудан әкімінің орынбасары Мензипа Жұматова бізben әңгімесінде. – Олар мектеп түлектерінің мамандық таңдау көштерінде де, жеке көсіпкерлердің табыс көзін молайту жолындағы өндірістік кеңестерінде де, кері діни ағымдарға, маскунемдік пен нашақорлықта қарсы күресті қүшеттүгө бағытталған басқосуларда да үлкен белсенділік танытып келеді. Бұған олардың қаралайым халықпен салыстырғанда аудан кітапханаларының компьютермен, интернетпен, жаңа технологиялармен қамтылып, жоғары дәрежеде ақпараттық мәдениетпен қарулануы айтартықтай ықпал етуде.

Жиналғандар алдында қашан да осындаид мәдени-көпшілік шаралардың үйымдастырушысы және жүргізушиі ретінде бөл ортасында жүретін айтулы сөз сардары, белгілі ақын Сагынтай Бисенғалиев осы Ж. Молдағалиев атындағы облыстық кітапханасы арнаған өз өлеңін оқып берді. Тындармандар оның, әсіресе:

«Желтоқасан – бостандықтың белесіндей,
Жыр-Жұбан желтоқсанның жебесіндей.
Жұбаның атындағы кітапхана
Жайықтың жақыт артқан кемесіндей!»,

– деген тұжырымын айтартықтай ілтиппен қабылдады.

***

Бұдан кейін, аудан кітапханашылары күнін тамашалауға келгендер үш топқа бөлініп, бірінші топ «Шұрайлы жырдың шырайы» тақырыбындағы ғылыми конференцияға жиналды.

Соңғы жылдары республика бойынша «Бір өл – бір кітап» атты акция үйымдастырылып жүргені баршага аян. Жетінші рет өткізіліп отырған бұл акцияға үстіміздегі жылы Қазақстанның халық жазушысы, ақын Фариза Онғарсынованың «Дая» атты жыр жинағы ұсынылған екен. Осыған орай, биыл аудан жүртшылығы дара дарын Фаризаның өлеңдерінә айрықшаден қойды. Конференцияда «қара сөздің қаймағын қалқып ішіп, елең сөздің өзегін жарып жеген» журналист-акын Тілес Жазықбай мен облыс мектептерінде «Жұбан оқуларын» үйымдастырудың

төлімгері атанған республикаға танымал айтыскер ақын Үзілдік Елеубаева Фариза ақынның, көп қырлы, сан сырлы поэзиясы туралы баяндама жасады. Өз кезегінде «Ақжайықтың ақ шағаласы» атанған айтулы ақын Ақұштап Бақтыгереева мен басқа да қаламгерлер сез алып, Ф. Онғарсынованың шығармашылық ерекшеліктері мен азаматтық-адами келбетін аша түсті.

Конференцияда Н. Зинуплиев, Б. Әли, Г. Каюбалиева, Е. Табынбаев сынды мектеп оқушылары мен жас талапкерлер Фариза ақынның шығармаларын оқып, оның өлеңдеріне жазылған өндерді әуелетіп, әдеби шара келбетін ажарланыра түсті.

Аудан кітапханашылары өз ауылдарының тарихын зерделей отырып, альбомдар жасауды, көнекөз қариялардың естеліктерін жазып алып, фотосуреттер мен басқа да дереккөздерін жинастыра журуді ігі дәстүрге айналдырыған. Мұндай үрдістің өріс алуына облыстық өмбебап ғылыми кітапхана үйымдастырыған «Тұған өлкө – тұнған шежіре», «Ауыл кітапханаларының шежіресі» атты байқаулардың бастау болғандығын аңғару қын өмес. Сондай-ақ «Зан», «Өлкетану» жеңе басқа да мәліметтер базасы үнемі жаңартылып, толықтырылып тұратын көрінеді. Бұлармен қоса, ауданның арғы-бергі тарихына қатысты толыққанды 8 кітап шығарылған. Мұның берінен «Өз өлкенді езгеден бұрын таны...» атты виртуалды танымдық тренингті тамашалағандар айқын кез жеткізді.

Сондай-ақ «Өнер жолы үлгі болар жастарға» деген үшінші бөлімді қызықтағандар да өкінбестей әсерде қалды. Ол жергілікті өуесқой сазгер, Батыс Қазақстан өлкесінің домбырашы-қүйшілерінің шығармаларын орындаушы әрі насиҳаттаушы, облыстық «Қарттарым – қазынам» байқауының бас жүлдесін иеленген Қайсағалиев Аманғали ақсақалдың шығармашылығын насиҳаттауға бағытталған болатын.

Ұзақ жылдар бойы ауыл сақнасында өнер көрсетіп, ел-жүртіның ықыласына бөлөнген қадірменді ақсақал бүгінде ағаштан және қайыс пен теріден үлттық өрнектегі тұтыну бүйімдарын жасаумен шұғылданады екен. Керемендерді шебердің, әсіресе, халық жадынан үмытыла бастаған үлттық ойындарымызды қайта жаңырытуға бағытталған іс-әрекеттері төнті етті. Ол тіпті тоғыз құмалақ пен асық ойындарына қажетті заттарды да өз қолымен жасап шығарады. Сегіз қырлы, бір сырлы өуесқой өнерпаздың шығармашылық жұмыстармен де айналысадыны назар аударапты.

Қысқасы, «Ақжайық» ауданы кітапханашылар күнін тамашалауға келген жүртшылық осындаид мазмұнды шараны жоғары дәрежеде үйымдастырыған азаматтар мен оған мұрындық болған облыстық кітапхана ұжымына ризашылық сезімін білдіріп жатты.

Гульшат ДАРИБАЕВА,
ученый секретарь НАБРК

Юбилей библиотеки, учрежденной 200 лет назад «на пользу общую»

Созданная по повелению императрицы Екатерины II в Санкт-Петербурге, первая государственная общедоступная библиотека страны олицетворяла созидательный характер ее учредительницы и приверженность ее идеям века Просвещения. И по сей день Российская Национальная библиотека, переименованная из Императорской Публичной библиотеки, достойно несет свою благородную миссию просвещения. Сегодня библиотека успешно открывает новую страницу в эпоху новых информационных технологий, зарекомендовав себя поистине настоящей сокровищницей национальной культуры, одним из главных книгохранилищ Российской Федерации, ведущим научным учреждением в области библиотековедения, библиографоведения и книговедения. Своими достижениями Российская Национальная библиотека стала одной из известных и авторитетных национальных библиотек в мире. Предоставляя широкий спектр информационных, библиотечных и культурно-просветительских услуг на высоком профессиональном уровне, РНБ завоевала признание огромного числа благодарных читателей - учащейся молодежи, специалистов различных отраслей экономики, ученых и исследователей и самого широкого круга читателей на всем пространстве России и за ее пределами.

В последние дни января этого года в городе на Неве состоялось знаменательное событие: в торжественной атмосфере Таврического дворца прошла международная конференция по случаю 200-летнего юбилея Российской Национальной библиотеки. Главными задачами юбилейной конференции были привлечение внимания общества к вопросам развития культуры, поиск ответов на современные вызовы информационного общества, развитие взаимодействия библиотек стран СНГ в целях сохранения культурно-исторического наследия и обеспечения доступа к нему, а также укрепление международного сотрудничества библиотек с помощью современных информационно-коммуникационных технологий.

кационных технологий. Конференция собрала представителей библиотечной общественности России, директоров национальных библиотек и ведущих специалистов библиотек СНГ и зарубежных стран. Организаторами конференции были Межпарламентская ассамблея государств-участников СНГ, Министерство культуры РФ, Российская Национальная библиотека, Российская библиотечная ассоциация, Библиотечная ассамблея Евразии.

В рамках конференции состоялся круглый стол «Библиотеки как важный фактор интеграции государств-участников СНГ» под эгидой Межпарламентской ассамблеи государств-участников СНГ. Прослушан доклад генерального директора НП «Библиотечная Ассамблея Евразии» г-жи Г.А. Райковой, в котором были обобщены инициативы БАЕ по укреплению библиотечного сотрудничества стран СНГ. Далее обсуждены вопросы дальнейшего культурного сотрудничества как успешного залога государственных интеграционных процессов и совместной проектной деятельности национальных библиотек стран. Участники рассказали о своей деятельности, содействующей реализации задачи по созданию единого культурного пространства на территории СНГ. Были озвучены предложения, касающиеся развития интеграционного процесса библиотечного сообще-

ства стран СНГ. В частности: Бакашова Ж.К., директор Национальной библиотеки Республики Кыргызстан призвала коллег активизировать обмен изданиями между национальными библиотеками и любезно пригласила на конференцию, посвященную 80-летию Национальной библиотеки Кыргызстана, проведение которой намечено в сентябре текущего года.

Шрайберг Я.Л., генеральный директор ГПНТБ РФ: «ГПНТБ предлагает использовать в своей работе «Интегрированный Сводный Каталог научно-технической информации (ИСК НТИ) (<http://www.gpntb.ru/federalnye-proekty/isk-nti.html>) как поливидовой распределенный банк данных корпоративного пользования научно-технических документов, поступающих в организации - фондодержатели научно-технической ин-

формации России и стран СНГ и принять участие в его создании, также в рамках профессионального сотрудничества принимать участие в Крымских международных конференциях». Гениева Е.Ю., генеральный директор ВГБИЛ им. М.И.Рудомино известила участников о появившейся возможности прохождения стажировок для библиотечных специалистов стран Содружества на базе ВГБИЛ. Афанасьев М.Д., директор ГПИБ выразил свое мнение: « ...в фонды российских библиотек не стали поступать научные издания из стран Содружества, сейчас книгораспространители не занимаются этим. В связи с этим предлагаю активизировать международный книгообмен, наша библиотека имеет богатые исторические коллекции, касающиеся исторического прошлого бывших стран СССР. Таюже для укрепления профессионального сотрудничества предлагаю практиковать взаимные посещения библиотек».

По итогам заседания круглого стола принято единодушное решение о необходимости продолжения начатых инициатив, работе над новыми совместными проектами, активном использовании возможностей информационных технологий с целью сохранения общего культурного наследия, развития партнерских связей и профессионального сотрудничества.

Второй день конференции проходил в новом здании РНБ (Московский пр., 165) с обозначенной повесткой дня «Роль национальных библиотек в общественном развитии». В рамках программы прозвучали доклады, на которых хотелось бы остановиться подробнее.

Доклад Сипиля Синикка «Доступ к информации в мире глобальных коммуникаций: основные тренды ИФЛА».

Участие Президента ИФЛА 2013-2015 гг. г-жи Сипиля Синикки в работе конференции уже подчеркивает значимость и авторитет РНБ в мировом библиотечном сообществе. Современное виде-

ние ИФЛА о том, как быть библиотекам в глобальной информационной окружающей среде был представлен в виде отчета Trend Report IFLA. Доклад Президента так и назывался «Доступ к информации в мире глобальных коммуникаций: основные тренды ИФЛА». В дословном переводе он звучит «Оседлать ли волну или утонуть в этой волне? Навигация развивающейся информации в окружающей среде», т. е. как себя вести библиотекам в этом бушующем мире информации, быстро развивающихся технологиях. С каждым новым техническим прогрессом общество испытывают на себе новые воздействия. Тренд Отчет IFLA идентифицирует пять тенденций высокого уровня, формирующих современное информационное общество, охватывая при этом доступ к образованию, частную жизнь, гражданское обязательство и преобразование. Отчет о Тенденции IFLA - больше, чем единый документ, это выбор ресурсов, чтобы помочь нам понять, где библиотеки вписываются в изменяющееся общество. Итак, 5 тенденций:

ТЕНДЕНЦИЯ 1. бурное развитие новых технологий одновременно расширяют и ограничивают доступ к информации;

ТЕНДЕНЦИЯ 2. широко развивающиеся возможности онлайн-образования демократизируют сам процесс, удешевляют его во много раз, тем самым предоставляют широкие возможности для большего числа граждан;

ТЕНДЕНЦИЯ 3. границы частной жизни и защиты данных будут пересмотрены, будут предложены новые решения для фильтрации данных;

ТЕНДЕНЦИЯ 4. появится больше возможностей для создания взаимосвязанных сообществ, открытое правительство, больше доступа к общественной информации;

ТЕНДЕНЦИЯ 5. глобальная информационная окружающая среда будет преобразована новыми технологиями, т. е. будет появляться всё больше и больше приборов, технических устройств, которые позволят гражданам быть активными членами общества (дивайсы, гаджеты и т.д.).

Эти тенденции развиваются очень быстро и конкурируют между собой. И современная библиотека как институциональное учреждение соприкасается с этими тенденциями уже сейчас. Trend Report доступен на сайте ИФЛА (<http://trends.ifla.org/insights-document>), перевод документа на русский язык будет доступен там же в скором времени.

Доклад Щласка Катажины «Обязательный экземпляр в Национальной библиотеке Польши: новая модель организации обработки».

Опыт польских коллег подтвердил значимость мониторинга на процесс обработки документа (первичной, технической, аналитико-синтетической). Были подчеркнуты преимущества новой организации работы, которые повлияли на рациональное использование интеллектуальных, временных ресурсов и отразились на качестве создаваемого продукта.

Доклад Гусевой Е.Н. «Экономическая роль библиотек».

Выступление заместителя директора департамента науки и образования – начальника отдела библиотек и архивов Министерства культуры РФ дало возможность взглянуть на библиотеку взглядом чиновника, курирующего библиотечную сферу. Интересно было услышать размышления докладчика на вопросы: «Сколько стоят библиотеки?», «Что ценного в библиотеках?». Таким образом, был дан расклад экономических категорий деятельности российских библиотек с точки зрения государства. Т. е. перед библиотеками ставится конкретная задача по развитию сети, развитию навыков у граждан цифровой грамотности, развитию системы библиотечных фондов и т.д. А с позиции библиотекаря – мы ставим задачи размыто, невнятно, не конкретно. Приведенный докладчиком анализ цифр, представляемой библиотечной статистикой наводит на многие размышления и никого из аудитории не оставил равнодушным. Библиотекам необходимо искать новые виды услуг, которые будут отвечать требованиям нового времени и пользоваться спросом у обслуживаемой

аудитории. Докладчик обозначила два направления эволюции общедоступных библиотек: первое – информационная деятельность, т.е. сохранение статуса информационного учреждения. И здесь реальным выходом докладчику видится попытка принять роль звена в национальной системе легального распространения интеллектуального контента; второе – досуговая деятельность, то есть переориентация на виды деятельности, связанные с обеспечением досуга обслуживаемой аудитории. Выступление г-жи Гусевой Е.Н. натолкнуло на мысль узнать о том, чего хотят от нас молодые и будущие пользователи, каковы будут их информационные потребности и сможем ли мы удовлетворить их полно и качественно. И в этой ситуации остро необходима выработка библиотечной стратегии и путь ее реализации сегодня, завтра и в будущем.

Некоторые ответы на поставленные вопросы предыдущего спикера можно было найти в интересном докладе Долгополовой Е.Е., заместителя директора Национальной библиотеки Республики Беларусь под названием «Библиотеки будущего: в поисках баланса».

Еще один профессиональный журнал пополнил репертуар периодических изданий для библиотекарей. При участии заместителя генерального директора РНБ по научной работе, президента РБА Фирсова В.Р., директора издательства РНБ Нижник Т.А. и заведующего отделом истории библиотечного дела РНБ Антоненко А.А. состоялась презентация нового журнала «Национальная библиотека», первый выпуск которого был приурочен к юбилею Российской Национальной библиотеки. По словам выступивших, на страницах нового издания будут публиковаться материалы о проблемах развития и опыте деятельности библиотек, выполняющих функции национальных библиотек.

В программе конференции была представлена выставка «Российская Национальная библиотека: 200 лет со дня открытия. Сохраняя прошлое, открываем будущее». Юбилейная экспозиция представила научные работы, выпускаемые РНБ, а также другие экспонаты, связанные с ее деятельностью в различные исторические периоды: копии и оригиналы ценных архивных документов, фотографии, редкие издания, коими богата библиотека.

Юбилейная конференция прошла на высоком организационном и профессиональном уровне. Российская Национальная библиотека, по-прежнему оставаясь гордостью отечественной культуры, сохранив славные традиции, заложенные предшествующими поколениями, уверенно продолжает свой путь в эпоху информационного общества XXI столетия.

В дар – книги о Литве

Фонд Национальной академической библиотеки РК пополнился коллекцией книг и журналов о Литве. В дар библиотеке их преподнёс Чрезвычайный и Полномочный Посол Литовской Республики в Казахстане Рокас Бернотас. Среди подаренных изданий книга «Литва» об истории этой страны, альбом фотографий, экземпляры научного журнала «Обзор иностранной политики Литвы» за 2011-2013 гг., а также красочные путеводители «Литва».

Выступая перед сотрудниками НАБ РК, г-н Бернотас отметил: «Мы продолжаем добрую традицию взаимного культурного обогащения. Книги, журналы, которые мы вам дарим сегодня, содержат широкий спектр информации о Литве. Читатели могут узнать о богатой истории Литвы, её политике, экономике, культуре, достопримечательностях».

Генеральный директор НАБ РК Алибек Аскар, в свою очередь, поблагодарил г-на Посла за преподнесённый дар и выразил надежду, что книги будут способствовать укреплению культурных связей между нашими народами и повысят у наших читателей интерес к Литве.

Пресс-служба НАБРК

Марияш ШАРИПОВА,
директор Аккайынской ЦБС, СКО

ДРУЖБА С ЯНТАРНЫМ КРАЕМ

Город Шилуте находится в Литве, в пятидесяти километрах от Балтийского моря. Как город, был образован во времена, когда часть территории Литвы входила в состав Пруссии, и поэтому до сих пор облик города сохранил немецкий колорит – готические здания, мощеные улочки, которые здесь берегут как памятники архитектуры.

В эпоху Советского союза библиотека города Шилуте вела большую работу по налаживанию международных связей в области книжного и библиотечного дела. По инициативе библиотекарей города была проведена интернациональная встреча коллег всех 15 союзных республик «Родники дружбы». Она посвящалась 50-летию образования СССР.

Многие годы центральная районная библиотека поддерживала тесную связь с городом Шилуте и через десять лет делегация из Смирнова вновь побывала в Литве. Вы спросите: «Почему литовцы пригласили именно смирновчан?». Инициаторы встречи выбор делегации Казахстана объяснили так: «В энциклопедии они отыскали Северный Казахстан и выбрали первую железнодорожную станцию. Ею оказалось Смирново».

В год 60-летия образования СССР прибалтийские друзья подготовили конференцию «Международный праздник книги» и пригласили своих коллег из 15 братских республик. Спустя пять лет библиотекари из Смирнова вновь посетили литовский городок, ставший для них окном в Прибалтику, делились опытом с библиотекарями из Грузии, Белоруссии, Украины, Армении. К тому времени была налажена переписка, обмен литературой. Центральная Аккайынская районная библиотека также поддерживала связь с крупнейшими библиотеками страны по МБА, создавала фонд литературы на языках народов СССР, проводила мероприятия с участием иностранных гостей, в библиотеку часто заглядывали приезжавшие в район делегации из Эфиопии, Вьетнама, Афганистана.

В результате этой работы в середине 80-х гг. ХХ века областным управлением культуры нашей районной библиотеке было присвоено почетное звание «Библиотека дружбы народов».

А потом в стране наступили перемены, началась перестройка и развал Советского Союза, и наши библиотечные связи надолго прервались.

Но вскоре переписка с литовскими коллегами возобновилась, они писали, что хотят посетить нашу республику, а именно, встретиться с казахстанскими коллегами, поговорить о возможностях партнерства.

В этот период мы постоянно обращались за советом и помощью в областную универсально-научную библиотеку им. С. Муканова. Наши коллеги из областной библиотеки подарили гостям подборку книг казахстанских авторов. Литовцы отметили хорошее качество полиграфического оформления этих изданий, высокий уровень издательского дела в Казахстане.

Для гостей была организована экскурсия по библиотеке и краеведческому музею. Мы познакомили их с нашей детской

СЕГОДНЯ, КОГДА УНИКАЛЬНЫЙ ОПЫТ КАЗАХСТАНА ПО УКРЕПЛЕНИЮ МИРА И МЕЖНАЦИОНАЛЬНОГО СОГЛАСИЯ, БЕРЕЖНОМУ СОХРАНЕНИЮ КУЛЬТУРНОГО НАСЛЕДИЯ ПРИВЛЕКАЕТ ПРИСТАЛЬНОЕ ВНИМАНИЕ ВСЕГО ПРОГРЕССИВНОГО МИРА, АККАЙЫНСКИЕ БИБЛИОТЕКАРИ СЧИТАЮТ НУЖНЫМ УСИЛИТЬ ВНИМАНИЕ К ПАТРИОТИЧЕСКОМУ, ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНОМУ ВОСПИТАНИЮ. ДРУЖБУ МЫ НАМЕРЕНЫ ПРОДОЛЖАТЬ И В БУДУЩЕМ.

библиотекой, книжными выставками, этнографическим уголком, рассказали об истории библиотеки и нашего района. Все профессиональные вопросы были обсуждены за круглым столом «Партнерство и обмен опытом работы библиотек». Литовские коллеги предложили вниманию его участников материалы об издательском деле в Литве, познакомили с очень интересным изданием, которое было подготовлено Шилутской публичной библиотекой.

Эта книга представляет собой иллюстрированный каталог экспонатов первого в Литве музея Книги, который создан в библиотеке. В фондах этого музея к настоящему моменту хранится 3803 документа. Часть этого собрания представляют книги, изданные с 1825 по 2011

СОТРУДНИЧЕСТВО

годы, и имеющие отношение к Шилутскому краю, в него входят также экслибрисы, рукописи, открытки, графические работы. В данном издании представлена только малая часть фонда музея Книги. При отборе объектов книжного наследия учитывалась их культурно-историческая ценность, способность раскрыть своеобразие культурного наследия Шилутского края.

С большим интересом все прослушали информацию директора Шилутской библиотеки Дали Ужпелкене «Переводы книг авторов Литвы и Казахстана для развития цивилизаций, знаний и культур». Это сообщение было посвящено литовско-казахстанским связям в области переводной литературы. В 50-80-е гг. прошлого века в Литве было издано довольно много произведений наших авторов на литовском языке. Издавались книги С. Муканова, М. Ауззова, Ж. Жабаева, А. Нурлеисова, А. Алимжанова, Г. Мустафина, И. Есенберлина, О. Сулейменова и других.

Не были оставлены без внимания и переведенные на казахский язык и изданные в Казахстане книги Э. Межелайтиса, Й. Авижюса и других литовских

писателей. В ходе круглого стола была проведена презентация «Литовские писатели для детей: игривые книги». Литовские библиотекари рассказали нам о многообразии изданий детской литературы в своей стране, о читательском и целевом назначении каждой книжки, которая развивает те или иные способности маленьких читателей.

Официальная часть встречи завершилась подписанием Договора о партнерстве и профессиональном обмене опытом работы между Шилутской публичной библиотекой имени Ф. Байорайтиса и Централизованной библиотечной системой Аккайынского района.

Для гостей была проведена экскурсия в сельскую библиотеку села Власовки, мы показали им настоящую казахскую степь, познакомили с традициями казахов.

Наших гостей до слез растрогала встреча со старой знакомой – Майрой Мурзабаевной, не раз бывавшей в Литве; с единственным проживающим в селе Смирново литовцем – Эдмундасом Августовичем Будрисом. А нам, принимающей стороне, было очень приятно, что в каждом сувенире, в каждом слове наших гостей было ясно видно искреннее желание дружбы, что все, что они нам показывали и дарили, было сделано с любовью и от чистого сердца. Надо сказать, что у директора Шилутской библиотеки есть мечта – собрать библиотекарей из 15 независимых государств, бывших союзных республик СССР.

Сегодня, когда уникальный опыт Казахстана по укреплению мира и межнационального согласия, бережному сохранению культурного наследия привлекает пристальное внимание всего прогрессивного мира, аккайинские библиотекари считают нужным усилить внимание к патриотическому, интернациональному воспитанию. Дружбу мы намерены продолжать и в будущем.

Новая библиотека. Какой она будет?

Кабиба АЮЖИГОТОВА,
Бибигуль ШАГИЕВА,
Восточно-Казахстанская
областная библиотека
имени А.С.Пушкина

Международный «FUTUR-форум «Новая библиотека» состоялся 21-23 мая в г. Новосибирске. Его организатор – Новосибирская государственная областная научная библиотека. Среди соорганизаторов и партнеров форума Правительство Новосибирской области, Новосибирское областное библиотечное общество, а также Гёте-институт, немецкая фирма ДЮТЕК, BIBLIOTHECA. В работе форума принимали участие министр культуры Новосибирской области Н.В. Ярославцева, губернатор Новосибирской области В.А. Юрченков, ведущие специалисты библиотечного сообщества России и Германии. Среди них генеральный директор Всероссийской государственной библиотеки иностранной литературы имени Рудомино, вице-президент Международной федерации библиотек, профессор Е. Ю. Гениева, профессор Московского государственного университета культуры и искусств (МГУКИ), специалист по информационным технологиям В.К.Степанов, руководитель отдела стран Восточной Европы Государственной библиотеки в Берлине Хамман Олаф, директор городской библиотеки Штутгарта Брюнке Эльке и др.

ОПЫТ

Программа профессиональной встречи включала такие подиумные дискуссии, как «Философия библиотеки»; «Библиотека как социальный институт»; «Информационно коммуникационные технологии в библиотеке»; «Архитектура, дизайн и оснащение библиотечных зданий»; «Профессиональные стандарты библиотечной деятельности».

Также состоялись дискуссии о роли библиотеки в местном сообществе, на которых рассматривались такие модели библиотек, как библиотека как «третье место», как центр интеллектуального свободомыслия, как научно-исследовательский центр, площадка свободных социальных и профессионально-деловых коммуникаций, центр сохранения, развития и популяризации книжной культуры и др. Особое внимание уделялось задачам библиотеки, как центра сохранения локальной (местной) культуры, «хранилище» национального языка и фактор сохранения национальной идентичности в эпоху глобализации.

Живое обсуждение вызвали актуальные вопросы библиотеки в информационном обществе, в том числе настоящее и прогнозы развития технологий обработки информации и предоставления доступа. Речь идет не столько о бесплатности доступа к Интернет, уже заявлена новая тема – изучение и постепенное использование облачных технологий! Поэтому библиотеке нужны самые современные ИКТ, которые будут основой эффективной инфраструктуры, чтобы оперативно и качественно предоставлять доступ к цифровому контенту. Речь шла и о роли библиотеки в противодействии пиратству и содействии легальному использованию ресурсов. Библиотека должна способствовать реализации принципов безбарьерного доступа к информации, как в здании, так и в виртуальной среде для всех категорий пользователей.

Философия библиотеки как открытого учреждения, направленного на поддержку всех людей в их желании развиваться и улучшать качество жизни должна отражаться и в самом облике здания библиотеки, ее внешнего и внутреннего дизайна. Германский архитектор Узингер Йоханн представил доклад «Прочь от стандарта – инновационные библиотечные помещения!», в котором обоз-

значил высшую цель дизайна библиотек – комфорт. Библиотеки должны оставлять незабываемые впечатления, поэтому им нужна индивидуализация, все стандартное обезличивает ее. Необходимо переосмысление всего: выбор мебели и оборудования, цвета и форм, положения посадочных мест, размещения ресурсов, организация сервиса обслуживания и работы с информацией самими пользователями.

На этой же сессии был представлен инновационный проект нового здания Новосибирской областной библиотеки, под строительство которого отведена площадка рядом со зданием художественного музея. На основе конкурса эскизных проектов здания библиотеки, в котором участвовали как российские, так и ши-

роко известные зарубежные фирмы-проектировщики, победила немецкая фирма «Tilke Engineering». Согласно представленной концепции, здание библиотеки имеет образ стопки книг с подземными автомобильными парковками ёмкостью более 90 мест.

Большой блок вопросов был посвящен аутсорсингу сотрудников библиотек и их знаниям и компетенциям в разных сферах деятельности. Ведь библиотека нового по-

коления будет нуждаться в сотрудниках нового типа, которые имеют новые для них компетенции. Это умение выявлять, анализировать и формировать информационные и культурные потребности общества, предоставлять актуальный ассортимент продуктов и услуг; владение навыками инновационного менеджмента и самоменеджмента; владение проектными технологиями, умение создавать вокруг себя сообщество (научиться говорить на языке того сообщества, в которое мы выходим) и т.д. Все это необходимо учитывать при подготовке библиотечных кадров, чтобы библиотечные специалисты нового поколения в полной мере соответствовали вызовам общества и ожиданиям пользователей. Более того, динамично развивающийся мир требует постоянного самообразования, поэтому нам нужно выработать способность к постоянному обучению.

Чтобы изменить библиотеки, надо измениться, в первую очередь, самим библиотекарям. А это, коллеги, зависит от каждого из нас.

Библиотеки должны оставлять незабываемые впечатления, поэтому им нужна индивидуализация, все стандартное обезличивает ее. Необходимо переосмысление всего: выбор мебели и оборудования, цвета и форм, положения посадочных мест, размещения ресурсов, организация сервиса обслуживания и работы с информацией самими пользователями.

Саида ИСАМАДИЕВА,
директор НБ им. академика С. Бейсембаева
ПГУ им. С. Торайгырова

ИСТОРИЯ КАЗАХСТАНА через призму БИБЛИОГРАФИИ

*«Будущее невозможно без опоры на историческое прошлое.
В этой незримой войне смыслов и ценностей,
которая разыгрывается на планете каждый день,
сохранение исторической памяти – это единственный
способ самосохранения вообще».*

M. Тажин

Библиотеки обладают огромным информационным, познавательным потенциалом, который заключен в документных ресурсах, составляющих их фонды. Среди них особое место занимают библиографические пособия, в которых сконцентрированы сведения о документах различных народов и эпох.

Поэтому мы считаем, что в решении задачи формирования нового исторического мировоззрения нации, поставленной в программе, предложенной Президентом страны, «Народ в потоке истории», немалую роль может сыграть и библиографоведческое источниковедение, цель которого - отыскать и исследовать источники, раскрывающие историю государства, общества.

Вице-президент общобразовательной корпорации «Туран», профессор, д.э.н Урак Алиев в своей статье «К осмыслиению теоретических основ отечественной истории», говоря о теоретико-историческом исследовании,

отметил, что последнее состоит «из базовых этапов и компонентов, среди которых «субъектизация – определение субъектов как реальной истории (человеческое сообщество, народ(ы), классы, страты, локальные сообщества, личности) и методологизация – определение познавательных средств, методов, методик и технологий (процедур, алгоритмов, схем, операций и т. д.) исторического исследования»[1].

Считаем, что библиографоведческое источниковедение является компонентом теоретико-исторического исследования, а именно компонентом методологизации. Как отмечал автор данной работы в своей публикации «Библиографическое пособие как источник библиотековедческих исследований», ученые в процессе исследования используют не только первичную информацию, но и вторичную. Основным источником вторичной информации на протяжении нескольких столетий являются библиографические пособия, как текущие

БИБЛИОТЕЧНОЕ ПОЛЕ

так и ретроспективные. Библиографические пособия являются также источником, позволяющим проследить историю какой-либо научной или практической деятельности человечества [2].

Библиографическая информация изначально создавалась с целью оказать помощь в изучении какого-либо вопроса, именно библиографические пособия по истории Казахстана заложили фундамент национальной библиографии нашей страны. Например, в разное время были составлены указатели: В. В. Завьялов «Об источниках и пособиях для изучения Оренбургского края и соседних земель Средней Азии», Харузин А. Н. «Библиографический указатель статей, касающихся этнографии киргизов и каракиргизов. 1734-1800», Ламулин М. О. «Зарубежные исследователи Средней Азии и Казахстана: биобиблиографический указатель», «Қазақстан тарихы (көне дәүірден XX ғасырдың бас көзінә дейін): Библиографиялық көрсеткіш», «История Казахстана. Дореволюционный период: аннот. библиогр. указатель каз., русских кн. и рукописей, хранящихся в фондах ЦНБ», цель которых – оказать помощь учёным в исследовательской деятельности.

Считаем, что библиографические пособия необходимо рассматривать как нарративный исторический источник, необходимый исследователю не только как информационное издание о литературе по вопросам научной работы, но и как источник фактов, которые могут стать объектом исследования [2], а библиографо-ведическое источниковедение – одним из познавательных средств историка.

Выше мы назвали ещё один этап научного исследования – субъектизация. Здесь мы обращаем внимание на личность как субъект истории. Это вызвано тем, что в ряду библиографических пособий особое место занимает персональная библиография.

Воссоздать образ ученого, признанного в качестве научного авторитета в различных отраслях знания, сбрать воедино его творческое наследие и литературу о нем – одна из важнейших задач крупнейших научных библиотек. Решить ее невозможно без формирования информационно-биобиблиографических ресурсов, биобиблиографических пособий научно-вспомогательного характера. Поэтому одним из приоритетных направлений деятельности библиотек традиционно является представление комплексных сведений о субъектах научной деятельности. Актуальность создания научно-вспомогательных биобиблиографических пособий, посвященных ученым, обусловлена поиском форм и методов сохранения и передачи документального духовного наследия, повышенным интересом к их творческому наследию и литературе о них [3].

В национальной библиографии Казахстана биобиблиографические пособия занимали и занимают одно из первостепенных мест. Вот некоторые из них: «Карл Молдахметович Байпаков: биобиблиографический указатель» (МОН РК, НАН РК, Институт археологии им. А. Х. Маргулана), «Кунаев Динмухамед Ахмедович=Қонаев Дінмұхамед Ахметұлы: биобиблиогр. указ.» (НАН РК, МОН РК, ЦНБ), «Саудабаев Қанат: библиогр. көрсеткіш=Саудабаев Канат: библиогр. указ.» (НБ РК).

Особое место среди данных пособий занимают указатели, отражающие документы о жизни и деятельности Первого Президента Республики Казахстан Н. А. Назарбаева: «Нұрсұлтан Назарбаев – Қазақстан Республикасының тұңғыш президенті: ретроспективтік библиографиялық көрсеткіш=Нұрсұлтан Назарбаев – первый Президент Республики Казахстан», изданный в двух томах Национальной библиотекой РК (Алматы, 2010) и «Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев=Nursultan Abishevich Nazarbayev: биобиблиография», составленный ЦНБ МОН РК (Астана, 2011).

Названные указатели входят в репертуар библиографических пособий по новейшей истории Казахстана. Таким образом выполняется задача, поставленная в программе «В потоке истории» – изучение истории независимого Казахстана, роли Лидера в его становлении.

Библиотекам необходимо обратить внимание на краеведческую библиографию, т.к. учёные-историки отмечают, что «историческое регионоведение предоставляет учёным прекрасную возможность координации исследовательской деятельности с другими изысканиями, в том числе географическими, экономическими, социокультурными, этнодемографическими» [4].

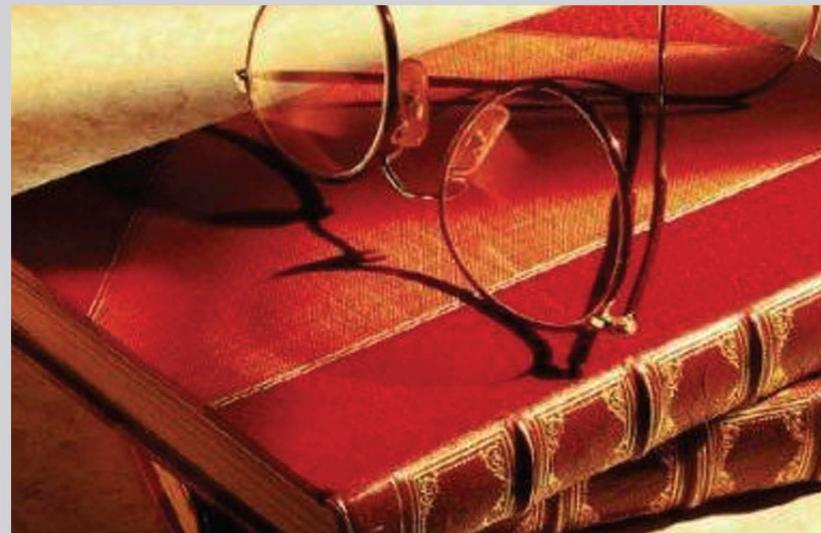
Краеведческие же библиографические пособия предоставляют учёным библиографическую информацию по всем вышеназванным направлениям. Например, универсальный библиографический указатель типа «Календарь знаменательных памятных дат». Ежегодно информационно-библиографический отдел Павлодарской областной универсальной научной библиотеки выпускает календарь «Знаменательные и памятные даты Павлодарской области» на казахском и русском языках. Указатель является справочно-библиографическим пособием, цель которого – рассказать о ярких, выдающихся личностях нашего края, чьи имена и судьбы станут примером для молодежи, представить хронику событий политической, социально-экономической и культурной жизни Павлодарского Прииртышья.

Данный указатель дополняется отраслевыми, те-

матическими и персональными указателями «Звезды нашей Победы», библиографический указатель о жизненном пути Героев Советского Союза на казахском и русском языках, выпущенный к 65-летию Победы Павлодарской областной универсальной научной библиотекой им. С. Торайгырова (Павлодар, 2010), «10 лет независимости Республики Казахстан: библиографический указатель» (НБ РК; Алматы, 2001), «Менің Қазақстаным: Қазақстан Республикасы тәуелсіздігінің 10 жылдығына арналған тақырыптық көрмелердің тізімі» (ЦНБ МОН РК; Алматы, 2002), «Бекей ордасы тарихынан: ғылыми-көмекші құрал көрсеткіш=История Букеевской орды: научно-вспомогательный библиографический указатель литературы» (Западно-Казахстанская областная универсальная научная библиотека; Уральск, 2001).

В ряду региональных пособий особое место занимают библиографические пособия, которые составляются научными библиотеками высших учебных заведений, т. к. они дают информацию по истории науки и образования в регионе. Например, научной библиотекой Павлодарского государственного университета им. С. Торайгырова составлены такие указатели как, «Указатель к газетам «Знание», «Білік» Павлодарского государственного университета им. С. Торайгырова» (Павлодар, 2010), «Библиотечное дело Павлодарского Прииртышья» (Павлодар, 2012), серия указателей «Учёные ПГУ». Научной библиотекой им. Е. Бекмаханова Павлодарского государственного педагогического института составлены указатели «ПМПИ ғалымдарының еңбектері=Труды учёных ПГПИ» (Павлодар, 2012) и «ППИ-ПМПИ газет беттерінде 1962-2012 жж.=ППИ-ПГПИ на газетных страницах 1962-2012 гг.» (Павлодар, 2012).

Документные ресурсы по новейшей истории Казахстана только начинают изучаться современной библиографией, в первую очередь, они находят отражение в списках литературы к диссертационным работам, монографиям, научным статьям. Но эти библиографические пособия являются латентными (при книжными, пристатейными, внутркнижными) и, чаще всего, остаются недоступными широкому кругу читателей. Мы обращаем внимание на этот тип библиографических пособий, т.к. считаем, что необходимо как можно активнее рекомендовать их молодым учёным. Кроме того, они могут стать основой научно-вспомогательных указателей по истории Казахстана.

В данной статье нам хотелось в очередной раз обратить внимание на незаменимый источник для исследовательской деятельности – библиографическое пособие. Библиотекам, библиографическим службам необходимо помнить, что перед ними стоит задача по активизации изучения документного потока и массива по современной истории нашей страны, отражения их в научных библиографических пособиях, которые станут источниками для учёных не только Казахстана, но и других стран мира.

Литература

1. Алиев У. К осмыслению теоретических основ отечественной истории / У. Алиев // Казахстанская правда. – 2013. – 23 августа. – С. 12-13. – Народ в потоке истории.
2. Исамадиева С. А. Библиографическое пособие как источник библиографических исследований/С.А.Исамадиева//Библиография.–2007.–№3. – С. 35-38.
3. Макаренко Т. А. Библиографический указатель – источник изучения творческого наследия учёного / Т. А. Макаренко, Г. К. Кайсина // Книга и мировая культура: мат. V Междунар. науч.-практ. конф. – Омск, 2010. – С. 208-212.
4. Абенова С. История складывается по крупицам // Казахстанская правда. – 2013. – 27 августа. – С. 5.

Светлана ЛУКАШ,
Централизованная
информационно-библиотечная система
Федоровского района Костанайской области

Формирование духовной культуры личности осуществляется через чтение. Но чтение все больше утрачивает свою культурную, образовательную роль в обществе, превращаясь в источник получения информации и средство развлечения.

«Читать вместе с папой и мамой – классно!»

- В наше непростое время детское чтение как никогда нуждается в поддержке. Проблема падения интереса к чтению глубоко волнует всех, и библиотекарей в том числе. Поэтому особенно актуально сегодня сотрудничество библиотеки и семьи. Новошумная сельская библиотека Федоровского района уделяет большое внимание работе с семьей, семейному чтению. Родители читают ребенку его первые книжки, рассматривают вместе с ним картинки, переживают его радость узнавания и удивления, связанные с приключениями и судьбами первых любимых литературных героев. Они же выбирают и покупают детские издания, советуют ребенку, что лучше почитать. Семья оказывает во многом решающее влияние на формирование круга чтения, вкусов и предпочтений детей.
- Семейное чтение в этой библиотеке - это не только чтение для детей и с детьми, но и сам круг чтения, составленный из произведений, любимых несколькими поколениями читателей, проведенных временем.
- Библиотекарь Т. Ф. Иванова на протяжении пяти лет работает по проекту «Семейное чтение» или просто «Мама, папа, я – читающая семья!». Цель проекта: приобщение семьи к миру книг, интересу чтения, воспитать увлеченного читателя. Библиотекарь организовывает чтения так, чтобы оно способствовало развитию личности, а развивающая личность испытывала бы потребность в чтении как источнике дальнейшего развития. Задачи проекта:

организация сотрудничества «ребенок-родитель-библиотекарь», возрождение традиций семейного чтения, повышение культуры чтения в семье, привлечение всех членов семьи к регулярному чтению литературы и посещению библиотеки.

Одна из форм, применяемых библиотекой, — анкетирование, которое позволяет выявить успехи и недостатки в работе, принимать решения для повышения эффективности обслуживания. Для родителей библиотекарь провела анкетирование «Ребенок. Книга. Чтение». Исследование показало, что те родители, которые провели свое детство с книгой, продолжают прививать любовь к чтению своим детям, а также выяснили какие книги и почему они советуют читать. На основе ответов родителей составлен рекомендательный список «Книжный символ детства ваших родителей», в котором помещен список и аннотация книг для чтения по совету родителей. Татьяна Федоровна выпустила и использует в работе рекомендательную библиографию - рекомендательные списки литературы «Радостное чтение», «В семейном кругу», памятка для родителей «Научите ребенка любить книгу», «Зачем и что читать малышу вслух?» и др. Они способствуют развитию и углублению читательских интересов, как

детей, так и взрослых – руководителей детского чтения.

В проекте имеется программа развивающего чтения «Мир начинается с тебя», по которой библиотекарь работает с читателями в течение года. Семья, решившая принять участие в проекте «Папа, мама, я – читающая семья» получает путевку и заполняет ее. Зарегистрировавшись, получает программу: правила участия, памятка с рекомендациями для родителей по чтению с ребенком, карту путешественника по стране Читалия. На карте отмечены маршруты путешествий, по которым необходимо прочесть книги. Обязательно является прочесть книги не менее, чем по семи маршрутам; читать в произвольном порядке. Вместе с книгой читателю выдается маршрутный лист с вопросами по книге. Сдавая книгу, необходимо ответить на вопросы, устно или письменно. Если ответы правильные, библиотекарь ставит на карте отметку, что участник посетил тот или иной остров, полуостров, мыс, залив, бухту. Результатом участия становится заполненная карта, «Дневник юного читателя», создание портфолио семьи, самостоятельное творчество: рисунки, сочинения. Итоги подводятся в конце учебного года, победителей ждут призы.

ОПЫТ

С этой группой в библиотеке проводятся мероприятия по возрождению семейных традиций, воспитанию любви к книге, организации семейного досуга. Например, проведены беседы «Как привить ребенку любовь к чтению», «Беседы о семейном чтении», устный журнал «Моя домашняя библиотека», праздник «Посвящение в читатели» и т.д. Домашним заданием было подготовить эссе «Книги в нашей семье» и выучить стихотворение о семье. В итоге победила дружба, все участники получили дипломы и призы.

Библиотекарь проводит и новые формы работы - тренинг «Академия любящих родителей». Эта психолого-педагогического формата просвещения родителей помогает вооружить их знаниями, основами педагогической культуры. Тренинги вызывают большой интерес со стороны родителей, отзывы показывают, что они зарекомендовали себя как эффективное средство развития толерантного общения.

Цель этих мероприятий заключается в том,

чтобы, объединив усилия библиотеки и семьи, попытаться найти ответы на те вопросы, которые волнуют родителей, а также оказать помощь семье в организации чтения их детей и привитии интереса и любви к книге.

В библиотеке оформлены яркие, привлекающие внимание выставки: «Книги из бабушкиного сундука», «Книги и твои сверстники», «Для вас, родители» и т.д.

Маленьким читателям нравится приходить в свою сельскую библиотеку вместе с родителями и получить диплом самой читающей семьи.

Работа с семьей в библиотеке продолжается, вырабатываются новые формы общения, расширяются сферы сотрудничества библиотеки с другими заинтересованными учреждениями и организациями, увеличивается число читающих семей. Ведь роль книги и библиотеки в формировании ребенка поистине велика и незаменима, потому что семья – это будущее нашей страны.

Қазақ жастарының рухани жемтілүінің бірер мәселе

Мырзагелді КЕМЕЛ,
жазушы-ғалым

Шекерім бойынша «адам болмысы үш бөліктен туралы: тәң, рух және жан. Тәң – материалдық болмыс. Рух – сезім, ой-өріс, ақыл-ес, түйсік және әркімнің өзіндік «мені». Жан – адам өмірін басқарушы, қуат көзі, тіршілік болмысы. Жан таным-білімге және рухани ләззатқа құштар. Жанның толығуы тек рухани жолмен ғана жүзеге асады. Рухани жетілген адамның бүкіл болмысы кемелді келеді. Жан тәнді тек рух арқылы билейді. Адамның материалдық болмысын рух пен жан болмысы жеңіп тұрса, нағыз жетілген адам содан шығады».

Рух пен жанды қосарлап айтсақ, ол – діл. Діл дегеніміз – жүрекпен ұғыну, ол – мәдениет. Діл – біздің парасат-өреміздің (интеллектіміздің), мәдениетіміздің деңгейімен өлшеңеді.

Әбіш Кекілбаев: «Жүрек – құмыра. Дүние тіршілігінде әлгі құмыраға қолға түскенді теріп сала береміз... Бір күндер болғанда, қазына көріп арқалап жүргеніміз нәрсе деп ішіне үңіліп қарасақ, әншейін түкке алғысыз көкір-шүкір болып шығады», – дейді. Сондықтан адам өз жүргегінің түкпіріне үңіліп, керексіз нәрселерден тазартып, көректілеріне орын босатып тұруы керек.

Діл – адамның өзін-өзі тануы.

Адам болып жаратылған соң, адам өз өмірін мағыналы, мәнді етіп өткізуге тырысады. Ал адам баласы өзін-өзі зерттеп, өз мүмкіндіктерін, мін-

зін танып алмай өзгелерді, өзін қоршаған ортанды тануы, олармен үйлесімді өмір кешуі қын. Сондықтан өзін тану – өмірді тану делінеді.

Өзін-өзі тану – адамның қоршаған әлем туралы көзқарасын көңейтеді; жаңа білім-танымға жетелейді; рухани дамуға жол көрсетіп, өмір сүрудің мағынасын ашады; жақсы және жаман істеді айыра білуді үйретеді; адамдармен жақсы байланыс құруға көмектеседі; адамдарды елжерге бөлмей, адамзат деп тануға, оларды үлтіқа, тілге, руға, дінге бөлу емес, біртұтас рухани әлемде өмір сүрге бейімдейді.

Түркістандағы Қожа Ахмет Иасауидың кесе-несінің қақпасында: «Егер кім де кім өзін-өзі таныса, ол адам өзінің Құдайын да таниды», – деп жазылған.

ПӘЛСАПА ТАМШЫЛАРЫ

Будда ілімінде де: «Расында, адамның өзін-өзі женеү, өзін-өзі тиянақты түрде тыйым сала білуі, өзін-өзі көндіре білуі басқа біреуді женуінен өлдекайда артық», – деген ой бар.

«Өзін-өзі тану» ілімінің кейінгі заманғы насхатшысы болған Саи Баба: «Өмірдің мақсаты не? Тоғып ішіп-жесу, елең айту, уақытты босқа еткізу ме?»

Жок, олай емес. Өмірдің мақсаты – өзінді өзін танып-білуде. Сен өзінді танып-білсең, басқаларды тану қыын емес.

Өз табиғатын танып-білмейтіндер, өзгенің табиғатын танып-біле алмайды. Сөйтіп «ренжіту», «кемсіту», «менсінбеу», «көніл қалдыру» сияқты сезімдер орын алады.

Әзіңе: «Мен кіммін?» деп сұрақ қой. «Сен кімсін?», «Ол кім?», «Қайдансың?» деп сұрама. «Мен адаммын». «Ол да адам». Барлығы осылай қарапайым қатынаста болуы тиіс.

«Әр адамның бойында өзіне деген, өзгеге деген махабbat толы болуы керек», – дейді.

Әрбір саналы адам баласы өмірде өзін іздеп жүреді, өзін-өзі танығысы келеді. Әзін тану қоғамда өмір сүріп жатқан адамдарды тану мен өзінді қоршаған ортаны тану арқылы келеді.

Белгілі экономист Абрахам Маслоудың қажеттілік иерархиясы адам баласының өмірдегі даму сатыларын былайша көрсетеді:

Бұларды пайыздық өлшемдерге қарасақ, адам көбіне-көп қунделікті тірліктең төнрегінде қалып қоятынын түсінеміз.

Бұған дейінгі біздің айтып жатқандарымыз – базис (негізгі құрылым), яғни – діңгек, іргетас.

Одан кейінгі, үстінгі құрылым (ішкі құрылым), қондырма – тіл мен дін.

Тіл женінде қоғамда мақұлдаушылық пікірден наразылық пікір басым. Төуелсіздік жылдарды тілімізді дамыту үрдісінә қанағаттанбаушылық көп. Оған себеп те бар шығар, дегенмен, біз «барлығы да тез болса екен», – дегенге үйреніп алғанбыз. Жетпіс жылда бойымызға әбден сіністі болған қасиеттен арылу үшін 20 шақты жыл аздық етіп тұрғаны рас. Бірақ жаман емеспіз. Тілге қатысты көп нөрсө өзгерді: қазақ тілді БАҚ (соның ішінде, электронды) сан және сапа жағынан көп есе артты, мемлекеттік басқару аппараты қазақ тіліне бет бұрды, өз бағасын білетін Қ. Тоқаев, Қ. Бозымбаев сынды бірінші басшылар қазақ тілін тез-ақ үйреніп алды. Мұндай мысалдар ете көп.

Елордамыз Астанаға қоныстанған қазақтар 800 мың адамға жетіп, 75 пайыз болды, бұдан 16 жыл бұрын 17 пайыздан сәл ғана астам еді. Өскемен қаласы да осылай өзгеруде. 1998 жылға қарай 200-ге жуық мекеменің 12-сінің ғана басшылары қазақтар болған, қазіргі сандар соған көрі пропорционал. Сөйтіп, елорданы көшірудегі, Семей мен Шығыс Қазақстан облыстарын қосудағы Елбасы жоспарлапан негізгі мақсаттар орындалып жатыр.

Бір айтуышлар «Президент қазақша сөйлесе, барлығы қазақша сөйлеп кетер еді», – дегенді бірден олай ете салу қындығын сөзе тұрып, айта туғеді. Сонысымен үпай жинағысы келеді. Тым болмағанда: «Мен айтып едім...» деуге керек болатынына есеп жасайды.

Олияс Сүлейменовтің 1992 жылғы 22 қыркүйектегі Дүниежүзі қазақтарының бірінші құрылтайында айтқан сөзін естіген едім. Ол жиын қазаққа естен кетпестей үлкен бір серпіліс әкеліп еді.

Сонда жан-жақты жетілген азамат ақынымыз былай деді: «Мен осыдан біраз жыл бұрын Түркияға бардым. Сол елдегі аса қадірлі қазақ ақсақалына сәлемдесуғе баруды жоспарлап, ол кісі маган «Кеңес үкіметіне беріліп, орыстаңып кеткенсіндер» деуі мүмкін,

оған не деп жауап беремін деп ойлана бастадым. Барып, сұхбаттасып, пікірлесіп біраз отырған соң ол кісі маған: «Сендер, қазақтар, үрленісіп қалған адамдарыңды тез арада ығыстырып салмақшы болып отырсыңдар, осыншама үлкен аумақты алып жатқан елдерің бос қалмайды, соңда олардың орнын кім басатынын ойландыңдар ма?», – деп сұрады. Мен үндей алмай қалдым», – деген еді. Соны айтқан адам – Халифа Алтай екенін кейін үзілісте өзінен сұрап алдық. Жылына табиғи өсімі 400 мың адам болып тұрғанда, осы сұрақ біздің еліміздің алдынан өлі талай шығатынын үмітпауға тиіспіз деп ойлаймын.

Сондықтан бізге тіл мәселеінде ең керегі – сабыр. Тағы бір он-он бес жылда көп нөрсе өзгереді. Бұл жалаң сөз емес, үрдіс солай – қалаларымыз тез қазақтануда, ал ол – қазақ тілінің тенденцияларының басты алғашарты.

Дін мәселеінде көлсек, дінді бұрын ресім ретінде ғана қабылдаушы едім, жас үлгайып, Абайдың жаһынан аса бастағалы дінге құрметім артты. Бірақ, ыбырай Алтынсариннің мына бір айтқанын әрбір дінге мойын бұрған қазақ азаматы есінде сақтаса екен деймін: «Әрбір жақсы амалдардың асыл тубі имманнан, яғни иланудан келеді. Имманнан бұрын намаз, ораза мәнісін үретіп мұсылмандың етемін дөші кісі күнәшар болар».

Халық ішінен шыққан Базар жырау дінді сүйгендіктен емес, дүрмекке еріп ұстанатындарды: «Мұсылмандылық кімде жоқ, Тілде бар да, ділде жоқ», – деп синаған.

Студент кезімде Самарқандық досымның, еліндегі мешітке жұма намазына барғанда, түрі өзбектен гөрі біздің ауылда көп гректерге келетін біраз адамдарды көріп: «бұлар кімдер» дегенімде: «бұлар Бұқарлық еврейлер. Күндіз біздің ақсақалдармен намаз оқиды екен де, түнде өздерінше шоқынады екен, елдің бәрі онысын біледі, оларды «шата» деп атайды» деген еді. Бүгінде бізде де дінге мойынсұнуды өлімнен қорыққаннан нәмесе жүрттың істеген ісін істемеуден тайсалғаннан жасайтын адамдар бар. Меккеге барып келіп, бес-алты ай ақ тақия киіп, такуа болып, бір кундері арақ ішіп жүргенін көресің. Бұл өз арыңмен бетпе-бет келгенде үялмаудан шығады.

Бұл – кешірімсіз күнә. Өйткені ешкім ешкімді зорлап намаз оқытып жатқан жоқ қой, өзі оқып жатыр. Соны берілгендейтін Алланы сүюден жасамаған соң күне болмағанда не болады?! Сүлеймен Бақырғани: «Маған күнөм жазылған дәптерді беріп, «дауыстап

оқы» деп бүйирса, мен күнәмді қайда қоямын?!», – деген Адам өзінің күнесі қайдан көрінеді білмеуі мүмкін емес. Тек сол ішкі ойын өзімшілдікпен еле-мей, басып тастап отырады.

Мынадай әпсана еске түседі: «Мешіт жаһында тұратын бір кісі баласын намазға жиналғандарды үйіне түстік шәйға шақырып келуге жібереді. Бала барып 3-4 адамды ғана өртіп келеді. Әкесі: «Неге бәрін шақырып келмедін?» – дейді. Соңда бала: «Намаз оқуға келгендер – осылар ғана», – дейді. «Неге, намазға адамдар бұдан өлдекайда көп жиналған жоқ па?», – дейді әкесі. Сейтсе, бала мешіттен шыққандардың бәрінен: «Фатихадан кейін қандай суре оқылды?», – деп сұрап шыққан екен. Оны осы 3-4 адамнан басқа ешкім есіне түсіре алмапты». Қалғанының бәрі басқа ойда тұрған болса керек. Міне, біздегі бүгінгі деңгей осының тәнірегінде.

1994 жылғы Жоғарғы Кенесте Ибрағим Гулер деген депутатпен бірге жүрдік. Өзі Түркияда ескен, Қазақстанға Швейцариядан келген Намаз оқымайды. Соның себебін сұрадым. «Намазға үлкен да-йындық керек. Мен оған дайын емесмін. Намазға жығылу үшін ештеңеге қызығып көз тастауға болмайды – ақшага да, әйелге де, басқа қызығарлық заттарға да. Оған қызығып көз салып, нәпсіре ерсен, онда оқыған намазың қабыл болмайды», – деп еді. Сол сездерді мақұл көрдім. Жиырма жылдай уақыт өтсө де осы сездер есімнен кетпейді.

Тағы бірер сез...

Бізге ең керегі – білім.

Адамның алдында көзге көрінбейтін қабырга болады. Оны әрі қарай жылжытып, өрісті көңейтіп отыру керек. Ол білім мен білік арқылы келеді.

Патшаның кір жуушы қызынан: «Егер сен графқа тұрмысқа шықсан, не істер едің?», – деп сұраса: «Онда тек өзімнің ғана кірімді жуар едім», – депті.

Сиыр мініп мал бағып жүрген балаға: «Байып кетсөн не істер едің?», – деген сұрақ қойылғанда: «Онда малымды атқа мініп бағар едім», – деген екен.

Бұл екеуі – ой шектеулілігінің белгісі. Ойды көнітептін – білім.

Егер адам тырысқысы келмейтін нәрсelerді жүйелеп, кезектеп қойсақ, ең алдына қойылары – саятсыздық.

Мұхамед пайғамбардың өзі білім алуды намаз берін оразадан жоғары қойған: «Бір сағат ілім үйрену бір кеш бойы құлшылық етуден жақсы, бір күн бойы дәріс алу – үш ай ораза тұтқаннан жақсы».

Олжабай батыр: «Ұрпағым білгे болса екен деп

едім», – дейді. «Білге» деген сөз бүгінгі тілмен айтсақ «коқымысты» дегенге келеді. Сонда анғалдау, ұрдажықтау келетін батырдың болашақтан үміті – ертеңгі ұрпағының бай емес, батыр емес, шендішекпенде емес, оқыған азамат болғаның қалағаны қандай биіктік, қандай ұлылық.

Бір ғана иғілік бар, ол – білім, бір ғана жамандық бар, ол – надандық (Сократ).

Білімді мен білімсіздің арасы өлі мен тірінің арасы секілді (Аристотель).

Білу үшін – оқу, ақша үшін – кесіп, күшті болу үшін – бірлік керек (Ахмет Байтұрынов).

Енді ақша туралы бірер сөз. Ақшаны аса қатты жақсы көрге болмайды. Эйтпеген күнде ақша адамды өзіне құл етеді. Бірақ ақша – қажеттілік, оны жек көрге де болмайды.

Ақша бәрін жасай алады деп есептейтін адамдар – ақша үшін бәрін жасаудан тайынбайтындар.

Ақшаны ұстай білу – ақшаны табудан қызын. Томас Джефферсон ақшага қатысты мынадай өмір даналығын ұсынады: қолға ұстамайынша ақшанызыды жұмсамаңыз; қажет емес нәрсени арзан болғаны үшін сатып алмаңыз, бұл сізге одан да қымбатқа түседі.

Жақында бір жоғары оқу орнының оқытушысы: «Қазақта құл болмаған, жалшы болған. Екеуі – екі басқа» дегені. Ойланып қалдым. Расында шындық көп, сонымен тоқталамыз да ақиқатты ізdemейміз, бедел болса абырайды ұмыта жаздаймыз.

Жаһандану жайында айтсақ, оны біреу иғілік дейді, біреу қасірет дейді. Бірақ ол біздің ішімізге еніп кетті. Жаһандануды былайша сипаттауға болады: бір ел мен екінші елдің арасындағы кедергілер азаяды, кең көлемде қауымдасудың мәні мен мағынасы артады, ақпараттар беру ісі жеңілдейді, қаржылық, ақпараттық салаларда біртұтас кеңістік жүйесі қалыптасады. Фаламтордағы ақпараттар ағыны, ұялы байланыс, халықаралық сауда, ғылым, медицина жаңалықтарын енгізу – жаһанданудың жемісі. Оны жек көрмейміз. Демек, жаһанданудан қашып қутыла алмаймыз.

Жаһандану көрінісінің мысалдары – ЮНЕСКО, компьютерлендіру бағдарламалары, гарышты игеру, бүкіләлемдік қуатты корпорациялар, Халықаралық сауда үйыми, Халықаралық туристік үйим сияқты әлемдік үйимдар, әлемдік қаржы институттары т.с.с.

Жаппай жаһандану үдерісі мәдениеттің де өмбебаптануына алып келуі мүмкін. Ұлы технология аясындағы рухани тоқырау содан туындаиды.

Жаһандануды жақтаушылар, жаһандану нарық жүйесінде баға біркелкілігін жүзеге асырады, сондықтан тубінде бағаның реттелуі, оның бірыңғай әрі салыстырмалы түрде тәмен болуы мүмкін екендігін алға тартады. Жаһандану – халықаралық қатынастарды біркелкіледіру. Халықаралық конвенциялар жүйесі қалыптасып, оған түрлі елдер мүше болып, соған сәйкес өздеріне түрлі міндеттемелер алып, құқықтарға ие болуы – жаһанданудың нәтижесі.

Жаһандануга қарсылық білдірушілер оған мықты елдің әлсіз елді езуіне рұқсат беруші деп қарайды, Батыстың Шығысты бағындыруына орайласырылған процесс деп санайды. Жаһандануды экономикалық, яки мәдени империализмің, тіпті отарлаудың жаңа түрі дейтіндер де бар. Жаһандану кезінде қуат-куші әр түрлі елдерде, мәселен, экономикасы дамыған елдер мен дамымаған елдерде, өскери күші мол елдер мен әлсіз елдерде бұл жіктелу төрөндей түседі дейді. Байдың байып, кедейдің кедейленуіне, бай елдер кедей елдердің игерілмеген байлықтарын талан-таражфа түсіруіне жол ашылады деп санайды. Тұтас халықтар экономикалық босқындарға айналады, халықтардың ұлттық ерекшеліктері мен мәдениетіне қауіп тенеді дейді. Әдette, мәдениеттер мен дәстүрлердің текетіресі, өмір көрсетіп отырғанындей, жақсылыққа апара қоймайды.

Жаһандану еркін кіре бастаған нақ осы сәтте халықмыздың еліктегіштігі де біздің төл мәдениетімізді сақтап қалуға зиянды өсөрін тигізеді. Жалпы, еліктегіштік пен өзін тәмен санау – біздің ұлттымызға соңғы екі-үш ғасыр ішінде өбден сіңсіп бара жатыр, одан арылуға тиіспіз.

Жаһандану үдерісі ұлттық мемлекеттер үшін тиімсіз дейді қарсы топтың білгілері. Себебі, жаһандану нәтижесінде ұлттық мемлекеттердің егемендігі мен дербестігіне нұқсан келеді, ұлттық жөн стратегиялық тәуелсіздігіне қауіп тенеді. Сондықтан бүгінгі таңдағы ұлтшылдықтың өршүйн жаһандануға қарсы әрекет деп танушылар да жоқ емес.

Ұлттық мемлекеттердің әлсіреуінә жаһанданусызың әлемдегі миграциялық үдерістердің артуы, туризмнің жаппай өрістеуі, экономикалық байланыстар кешенінің пайда болуы ез өсөрін тигізіп отыр.

Ұлтшылдықты арттыру арқылы жаһанданумен күресу нәтиже бермейді. Түптің тубінде ұлтшылдық көріністерін мықты ұстана отырып, жаһандық даму үдерісімен қатарлас даму саясатын ұстанғандардың жолы дұрыс болып шығады. Оның дұрыстығына ұлт-

тық мәдениетпен бірге орыс, ағылшын тілдері арқылы келіп жатқан жаһандық мәдениеттің қатар да-му көріністері, АҚШ долларының өз теңгемізбен бірге қолданысқа еніп кеткені, домбыра мен скрипканың бір өуенді бірге ойнай бастағаны дәлел бола алады. Осы арада тепе-тәндіктің болуына, өзге мәдениеттің төл мәдениеттен артық еніп, түмшала-нуына жол бермеуге баса назар аударылуға тиіс. Ол үшін жаһанданудың елге келген ықпалы үдайы зерттеліп, талданып тұруы керек. Сонда ғана үлттық мемлекеттердің саяси әрі экономикалық қауіп-сіздігіне нұқсан келмейді. Жаһандануды мойында-майтындар мен менсінбеушілер артта қалып қояды.

Ендігі керегі – бірлік. Жеке мұдделер адамзат қа-уымдастырын сақтап қалу уайымына бағынуы тиіс. Алдағы кезде барлық адамдар мен жеке мемлекеттердің мұдделері қажеттілік деген үғымға бағынуы керек. Қажеттілік болғанда күнделікті тірлік уайымынан өртөнгі бірге ғайып болу уайымын биік санайтын, солай болуға бізді мәжбүрлайтін қажеттілікті айтамыз, осыны бар адам баласы сезініу керек.

Адамзат табиғатты қорғауды шындал қолға алмаса, «ертеңгі келер пайданы сезінү тапшылығы» жалғаса берсе, ғаламдық өзгерістер нәтижесінде өмір сурұ режімі өзгеріске ұшырауы мүмкін.

Егер біздің үлттымыз бәсекеге қабілетсіз болып қалса, екі ұлы мемлекет пен амбициясы биік, мемлекетқұраушы үлттының саны бізден үш есе көп тағы бір көрші мемлекеттің ортасында тұрып, нарық экономикасына көшу мерзіміміз өлемде негізінен барлық байлық пен халықаралық сауда әбден жолға қойылып, жаңа мемлекеттерге өркениеттің өз орнын табу аса қындаған сәттерде барып осы жүйеге бет бүрган біздің еліміздің тағдыры – біздің үлттымыздың үлт ретінде, мемлекетіміздің мемлекет ретінде сақталып қалуы үшін өлемдік бәсекелестікте лайықты орнымызды табуда болып тұр. Ол үшін біздің экономикамыз ғана емес, билік те, халқымыз да бәсекеге қабілетті болуы тиіс. Егер біз бәсекеге қабілетті бола алмасақ, онда мемлекеттілігіміздің іргесінің беріктігіне, халқымыздың тіліне, дініне, діліне нұқсан келуі оп-опай. Бүгінде мемлекеттілігіміздің экономикалық негізі орнықты, ендігі мәселе халқымыздың езінде.

Абылайдың үш арманы болған еді: отырықшылық (диханшылық), білім, қала салу. Ол арманың бәрі бүтінде орындалды. Ендігі мақсат – қол жеткен тәуелсіздікі берік ете тусу, бәсекелес ортада артта қалып қоймау.

Тәубе заңы деген жазылмаған заң бар. Тәубені

ұмытпай, ілгері ұмтылуға тиіспіз.

Қазір үлттық құндылықтарымыз қайта сарапталуда. Адамның рухтық тұрғыдағы жан дүниесін байыту, ақылы мен парасатын, талғампаздығын арттыру, білімділігін, білгірлігін еселеу, тіліміздің уақыт тала-бына сай дамуына мүмкіндік жасалуда.

Соңымызда қалар үрпағымыз – балаларымыздың бойында үлттық намыс, жігер, адами тәлім-тәрбие болса дейміз. Бұл тұрғыда зиялды қауым өкілдерінің жастардың үлттық намысын оятып, жақсы тәлім-тәрбие беретін, рухани байлыққа жетелейтін дуалы сез бен нәтижелі істерінің мәні мен маңызы зор болмақшы.

Біз уақыттымызды босқа жоғалтуға бейімбіз. Сейтеміз де, есіміз кіргенде өкінеміз. «Дүние – уақыт, оны өзіңе бағындыра біл», – деген еді Қожа Ахмет Иасауи.

Уақыт – өмірді жасайтын материал. Ол шіркін, ақ-сүйектікіті мойындарайтын. Ханга да, қараға да бे-ріледін мерзім – тәулігіне 24 сағат. Адамның босқа кеткен өрбір сәті отқа жаққан ақшамен тен, кісінің кісілілік уақытты сезінуден басталады (Герберт Кэссон, іскерлік жайлы кітаптардың авторы).

Өзінен-өзің «Одан кейін ше?», – деп сұрай бер-сен, қандай мәселе жайында сез болса да тығырыққа тірелесің. Мәселең:

- Сенің қандай мақсатың бар?
- Емтиханды ойдағыдай тапсыру.
- Одан кейін ше?
- Жақсы жұмыс табу.
- Одан кейін ше?
- Тұрмысқа шығу, бала табу.
- Одан кейін?
- Бай болу, жеткілікті өмір кешу.
- Одан кейін ше?
- Өлеңін шығармын.

Міне, осы жерде ең негізгі «одан кейін» мәселең тауды. Сол «одан кейін» үшін уақытты үрлатпай өмір сурұ керек.

Толстойда: «Біздің мектептерімізде, жоғарғы оку орындарында, қажеттісі бар, қажетсіз бар, ғылым-білімнің нәше түрі оқытылады, бірақ біз бақытты болуымыз үшін ең қажетті пән – адамгершілік пәні оқытылмайды», – деген мұндың ой бар.

Бұл – ете ойланарлық сез. Адамгершілік пәні біздің бұрынғы қоғамымызда бүтінгідегіден ғері жақсырақ оқытылатын. Тым болмағанда, сол кездегі деңгейге жету үшін біздің зиялдыларымыздың нақты өрекеті керек.

Арайлым АЙМАҒАНБЕТОВА,
Ақтөбе облысы Үргыз аудандық орталық
кітапхананың кітапханашысы

КІТАПХАНАДАҒЫ көпшілік жұмыстар...

Қазіргі уақыт ағымына қарай кітапханалардағы көпшілік жұмыстар – түрлөрі жағынан да, сапасы жағынан да байып жатқаны ақиқат.

Кейбір көпшілік шаралардың өзінө төн ерекшеліктері бар. Мұндай шараларды өткізу әдістемесі де өзгелерге үксамайды. Соның кез келгенін кітапханада пайдалануға болады, бәрі де оқырман аудиториясының ерекшелігін ескеріп, үйімдастыра білуге, шараны дұрыс таңдап алуға әрі нақты жағдайға байланысты болады.

Негізінен, кітапханада оқырмандар аудиториясының белсенділігін тудыратын кітаптарды насихаттаудың тиімді түрлері мен әдістерін үштастыра отырып өткізген орынды деп есептеймін.

Кітапханадағы көпшілік жұмыстарды үйімдастыру барысында ақпараттық коммуникациялық технологияларды (АКТ) пайдалана отырып, оқырмандардың білімін, қабілет-қарымын, іздөнімпаздығын арттыруды басты назарға алуға тиіспіз.

Осы орайда, осы замандық кітапханалық іс-шаралардың бірқатарына шолу жасап көрейін...

Онлайн конференция немесе веб-конференция – көпшілік кітапхана жұмыстарының дәстүрлі де кең тараған түрі. Онлайн конференция оқырмандардың кең аудиториясы бар жерде өткізіледі. Мұның мақсаты – автордың ең тандаулы басылымдарын насхаттау, автормен кеңесе отырып, кітапқа талдау жасап, өз көзқарастарын білдіруге үйрету. Талқылау үшін оқырмандар сүйіп оқытын кітаптар таңдап алынады. Конференцияны үйімдастыру үшін ең алдымен, жоспар жасалады. Кейінгі кездері сан алуан тақырыпта вебинарлар үйімдастыру сөнге айналды. Бұдан өрі кітапханалық бірde бір іс-шараны вебинарсыз елеуету мүмкін емес.

Онлайн бенефис – кітапхананың тұрақты оқырманы, кітап оқып қана қоймай, қызықты материалдар жинайтын, барлық оқырманға үлгі боларлық тұлғаны онлайн бенефиске қатыстыруға болады.

Деректі фильм – өмірден озған ақын немесе жазушының жеке өмірі, шығармашылығы, жетістікі мен жасаған қызметі туралы оқырмандарға кеңінен насхатталатын шараның бір түрі.

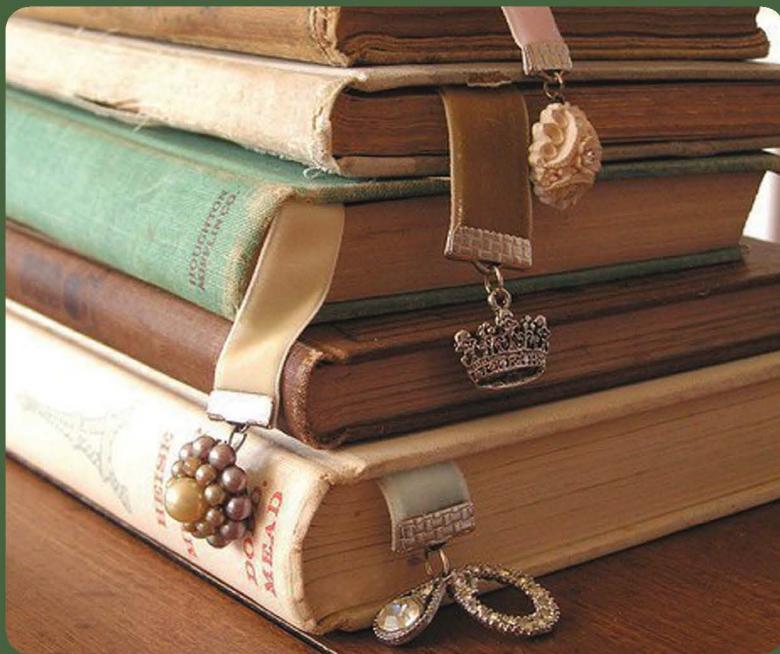
Кітап премьерасы – саяси әлеуметтік-экономикалық, мәдени салалардағы аса ауқымды проблемаларға арналған жаңа кітаптар мен өлеулі көркем әдебиет шығармалары жайлы жедел ақпарат.

Онлайн кеш – әдебиетті насхаттаудың үтімді жолы. Бұл кеш оқырмандардың өнөрге деген құлшынысын сиятады, әдебиетке деген талғамын қалыптастырады. Кештерді тақырыбы мен мазмұнына қарай: кездесу кеші, сұрақ-жаяп кеші, кітап кеші, танымдық кеш, ақын-жазушылардың мәретойы, қызықты ғылымдар кеші, әдебимузыкалық кеш тәрізді етіп топтастыра аламыз.

Білім алмасу сабагы – әр өнірдің оқырмандары АҚТ көмегімен ең қызықты кітаптарын насхаттап, мазмұны мен ерекшелігі туралы ой тарқатады.

Кітапханаларға саяхат – оқырман нәмесе қашықтан пайдаланушы АҚТ көмегімен кез келген кітапханага саяхат жасап, кітапхананың ерекшелігі, артықшылығы не кемшілігі туралы біліп, өзара пікір алмасады, өзара кеңеседі.

Сонымен, қазақстандық кітапханалар кітапхана ісіне қатысты тақырыптар бойынша мәдени шараларды әр кез үйімдастырып, сол сан түрлі шараны сан түрлі деңгейде өткізіп келеді.

Біздең кітапханасына - 10 жыл!

